

Tuarascáil Náisiúnta Dramhaíola 2008

AN GHNÍOMHAIREACTH UM CHAOMHNÚ COMHSHAOIL
An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil
Bosca Poist 3000, Caisleán Bhaile Sheonach, Co. Loch Garman, Éire

Teileafón: +353 53 916 0600 Facs: +353 53 916 0699
Ríomhphost: info@epa.ie Láithreán Gréasáin: www.epa.ie

Lóghlao 1890 33 55 99

© An Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil 2009

Is féidir an foilseachán iomlán seo nó cuid de a atáirgeadh gan a thuilleadh ceada, ar an gcoinníoll go n-aithnítear an fhoinse.

Tuarascáil Náisiúnta Dramhaíola 2008

Arna fhoilsiú ag an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, Éire

Ní airbheartaíonn an doiciméad seo gur míniú dlíthiúil é ar an reachtaíocht a ndéantar tagairt di ann agus níor chóir a cheapadh gurb amhlaidh atá.

Cé go ndearnadh gach iarracht cruinneas an ábhair san fhoilseachán seo a chinntiú, ní féidir cruinneas iomlán a ráthú. Ní ghlacann an Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil ná na húdair le haon fhreagracht ar bith as cailliúint nó damáiste a tharla, nó a éilíodh gur tharla, mar iarmhairt, i bpáirt nó go hiomlán mar gheall ar ghníomhú aon duine nó mainneachtain chun gníomhú, mar thoradh ar ábhar a fhaightear san fhoilseachán seo. Is féidir an foilseachán iomlán seo nó cuid de a atáirgeadh gan a thuilleadh ceada, ar an gcoinníoll go n-aithnítear an fhoinse.

Údair:

Fiona McCooile An Dr Jonathan Derham An Dr Isabelle Kurz An Dr Tara Higgins

ISBN: 978-1-84095-336-7

11/09/450

Luach: €20

CLÁR ÁBHAR

<i>Buíochas</i>	<i>iv</i>
<i>Liosta téarmaí</i>	<i>v</i>
<i>Achoimre Feidhmiúcháin , Conclúidí agus Moltaí</i>	<i>ix</i>
1 Réamhrá	1
2 Giniúint dramhaíola cathrach	7
3 BAINISTIÚ DramhaíOIA cathrach.....	11
4 Dramhaíl chathrach in-bhithmhille	20
5 Dramhaíl ó phacáistiú	26
6 Dramhthrealamh Leictreach agus Leictreonach	29
7 Dramhaíl Tógála agus Scartála	30
8 Dramhaíl Thionsclaíoch	32
9 Dramhaíl ghuaiseach	40
10 Bonneagar agus Bailiúcháin Dramhaíola	47
<i>AGUISÍNÍ</i>	<i>55</i>
<i>Aguisín A – Táscairí</i>	<i>56</i>
<i>Aguisín B - Dramhaíl tí</i>	<i>57</i>
<i>Aguisín C – Cineálacha dramhaíola a bailíodh ag na hionaid beir leat</i>	<i>59</i>
<i>Aguisín D – Cineálacha dramhaíola a bailíodh ag na hionaid fóntas poiblí</i>	<i>61</i>
<i>Aguisín E – Láithreáin líonta talún ATÁ AG FEIDHMIÚ</i>	<i>63</i>
<i>Aguisín F – Ríomhanna Dramhaíola In-bhithmhille</i>	<i>66</i>

BUÍOCHAS

Táimid fíorbhuíoch dóibh siúd go léir a d'fhreagair ceistneoirí sonraí dramhaíola na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil (EPA) in 2008 agus as an gcúnamh a thug na freagróirí le ceisteanna a cuireadh orthu a fhreagairt nuair a bhí na sonraí á bhfíorú don tuarascáil seo. Ba mhaith linn aitheantas faoi leith a thabhairt do na húdaráis áitiúla, do na hoibreoirí in áiseanna aisghabhála agus dramhaíola, do na hoibreoirí líonta talún, do na hoibreoirí in áiseanna cóireála um dhramhaíl ghuaiseach agus do na fiontair thionsclaíocha. Táimid faoi chomaoin ag ár gcomhghleacaithe san Oifig Forfheidhmithe i leith Cúrsaí Comhshaoil as a bhfuil déanta acu chun na sonraí dramhaíola a chuir áiseanna a bhfuil ceadúnas acu ón EPA isteach a fháil agus a fhíorú.¹ Ba mhaith linn aitheantas a thabhairt dár gcomhghleacaithe eile san EPA a chuidigh linn in ullmhú na tuarascála seo agus buíochas a ghabháil leo.

Tá buíochas ag dul freisin do Enviro Consulting Limited, a d'oibrigh thar ceann an EPA ag bailiú, ag tiomsú, agus ag fíorú na sonraí dramhaíola a chuir na húdaráis áitiúla, na hoibreoirí aisghabhála, na háiseanna cóireála um dhramhaíl ghuaiseach, na láithreáin líonta talún agus na tionscail isteach le haghaidh 2008.

Ba mhaith linn aitheantas a thabhairt don chúnamh a thug foirne as roinnt eagraíochtaí eile, ina measc an Oifig Náisiúnta um Loingsiú Trasteorann, Repak, WEEE Ireland (*Wee Éireann*), Ardán Athchúrsála na hEorpa (ERP), An Phríomh-Oifig Staidrimh (CSO) agus an Roinn Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil (DEHLG).

¹ Sonraí ó Thuarascálacha Comhshaoil Bliantúla (TCB) agus ón gClár um Scaoileadh agus Aistriú Truailleán (PRTR).

LIOSTA TÉARMAÍ

Ní mór do chuideachtaí a bhfuil ceadúnas dramhaíola agus ceadúnas CRCT acu **Tuarascáil Comhshaoil Bhliantúil** (TCB) a chur faoi bhráid an EPA gach bliain ag soláthar eolais achoimre ar gach gné d'fheidhmíocht na háise ceadúnaithe maidir leis an gcomhshaoil m.sh. sonraí ar astuithe chuig an aer agus an uisce, bainistiú dramhaíola, tomhaltas acmhainne, cuspóirí agus spriocanna, agus gearáin. Cuirtear Tuarascálacha ar fáil go poiblí ar láithreán gréasáin an EPA. Freisin éilíonn údaráis áitiúla Tuarascálacha Comhshaoil Bliantúla ó gach sealbhóir a bhfuil cead bailiúcháin dramhaíola (CBD) agus cead dramhaíola (CD) aige.

Tagraíonn '**córas 2-araide nó 3-araide**' do chóras bailiúcháin scagtha áit a mbailítear ábhar tirim in-athchúrsáilte agus dramhaíl iarmharach astu féin (córas 2-araide) nó áit a mbailítear ábhar tirim in-athchúrsáilte, ábhair orgánacha agus ábhair iarmharacha astu féin (córas 3-araide). Is é atá i gceist leis an tagairt '**d'araid dhubh**' sa doiciméad seo ná tagairt do bhailiúchán araide aonair nó don araid um ábhair iarmharacha ó chóras 2-araide nó 3-araide. Is é atá i gceist leis an tagairt '**d'araid ghlas**' sa doiciméad seo ná tagairt do bhailiúchán ábhar tirim in-athchúrsáilte, agus tagraíonn '**araid dhonn**' do bhailiúchán na haraide um ábhair orgánacha.

Ciallaíonn '**in-bhithmhille**' (i gcomhthéacs na dramhaíola) dramhaíl a fhéadann dul faoi lobhadh anaeróbach agus aeróbach, mar dhramhaíl ó bhia agus ón ngairdín, páipéar agus cairchlár srl.

Ciallaíonn '**dramhaíl chathrach in-bhithmhille**' (DCI) an chuid in-bhithmhille de dhramhaíl chathrach, agus ní chuimsíonn sí dramhaíl bhithchobhsaithe. De ghnáth is éard atá i ndramhaíl chathrach in-bhithmhille ná dramhaíl ó bhia agus ón ngairdín, adhmaid, páipéar, cairchlár agus teicstílí.

Ciallaíonn '**dramhaíl iarmharach bhithchobhsaithe**' DCI iarmharach a cóireáladh chun caighdeán cobhsaíochta i leith in-bhithmhilleachta atá ceadaithe ag an EPA a bhaint amach sula gcuirtear chuig líonadh talún í nó sula n-úsáidtear ar bhealach eile comhaontaithe í. (Ní caighdeán um tháirge múirín é mar a thugtear le AE 1774/2002).

Ciallaíonn '**bith-dhramhaíl**' dramhaíl in-bhithmhille ghairdín agus pháirce, dramhaíl bhia agus chistine ó thithe cónaithe, bialanna, lónadóirí agus áitribh mhiondíola agus dramhaíl inchomparáide ó mhonarchana próiseála bia.

Is téarma é '**dramhaíl tráchtála**', i gcomhthéacs na tuarascála seo, a úsáidtear chun cur síos a dhéanamh ar an gcuid de dhramhaíl chathrach nach dramhaíl tí í, a dhéantar ag áitribh thráchtála mar shiopaí, oifigí agus bialanna, chomh maith le háitribh chathrach mar scoileanna, ospidéal srl. Cuimsíonn sé freisin dramhaíl thionsclaíoch nár próiseáladh ó bhialanna monarchan, oifigí srl. Tríd is tríd tá dramhaíl tráchtála an-chosúil le dramhaíl tí, agus í déanta as meascán de pháipéar agus cairchlár, plaistigh, ábhar orgánach, miotal agus gloine.

Is é atá i ndramhaíl **tógála agus scartála (T&S)** ná an dramhaíl ar fad a eascraíonn as gníomhaíochtaí tógála, athchóirithe agus scartála agus an dramhaíl ar fad a luaitear i gCaibidil 17 den Chatalóg Dramhaíola Eorpach (CDE).

CSO – an Phríomh-Oifig Staidrimh.

DEHLG – an Roinn Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil.

Ciallaíonn '**diúscairt**' aon oibríocht nach oibríocht aisghabhála í fiú áit a ndéantar substaintí nó fuinneamh a aisghabháil mar thoradh tánaisteach ar an oibríocht. Leagann Aguisín I den Chreat-Treoir Dramhaíola (WsFD) nua (Treoir 2008/98/CE) amach liosta d'oibríochtaí diúscairt agus ní liosta cuimsitheach é.

Ciallaíonn **Feithicil ag Deireadh a Ré (FDR)** feithicil ar dramhaíl í laistigh de bhrí Airteagal 1(a) de Threoir 75/442/CEE (Treoir 2000/53/CE ar fheithicilí ag deireadh a ré).

EPA – an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil.

Is é an **Catalóg Dramhaíola Eorpach (EWC)** a dtugtar Liosta Dramhaíola air anois, liosta den dramhaíl go léir a ghintear san AE. Déantar na cineálacha éagsúla dramhaíola a shainmhíniú ag cód sé dhigit, le dhá dhigit an ceann le haghaidh caibidle, fo-chaibidle agus cineál dramhaíola. Tá an catalóg le fáil le híoslódáil ó láithreán gréasáin an EPA ag www.epa.ie/downloads/pubs/waste/stats/EPA_waste_catalogue_hazard_list_2002.pdf

Is é is **‘dramhaíl ghuaiseach’** ná dramhaíl a fhéadann dochar a déanamh do shláinte an duine nó don chomhshaoil. Sainítear aon dramhaíl a léiríonn ceann amháin nó níos mó de na hairíonna guaiseacha atá liostaithe in Aguisín III den Chreat-Treoir Dramhaíola (WsFD) (Treoir 2008/98/CE) mar dhramhaíl ghuaiseach.

Sainítear **‘dramhaíl tí’** mar dhramhaíl a dhéantar taobh istigh de chúirtealáiste foirgnimh nó cuid féinchiimsitheach d’fhoirgneamh a úsáidtear i gcomhair cóiríocht chónaithe.

Is é is **‘dramhaíl thionsclaíoch’** ná dramhaíl a dhéantar de bharr gníomhaíochtaí tionsclaíocha cosúil le monarchana, muilte agus mianaigh. Bíonn dramhaíl thionsclaíoch nár próiseáladh (m.sh. ó bhialann láithreáin, oifig, srl.) cosúil le dramhaíl tráchtála ó thaobh na dtréithe de.

Is é is **‘dramhaíl thámh’** ná dramhaíl nach dtéann faoi aon chlaochlú suntasach fisiceach, ceimiceach nó bitheolaíoch. Ní dhónn, ní thuaslagann, ná ní imoibríonn dramhaíl thámh go fisiceach nó go ceimiceach le haon ábhar eile, ní bhíth-dhíghrádaíonn sé ná ní théann sé i bhfeidhm go dona ar aon ábhar eile a théann i dteagmháil leis ar bhealach a d’fhéadfadh truailliú comhshaoil a dhéanamh nó dochar a dhéanamh do shláinte an duine.

Is é atá i gceadúnas um **Cosc agus Rialú Comhtháite ar Thruailliú (CRCT)** ná údarú a eisíonn an EPA i gcomhair gníomhaíochtaí sonracha tionsclaíocha agus talmhaíochta. Leagann ceadúnas CRCT teorainneacha ar astuithe aeir agus uisce, dramhaíl agus torann agus éilíonn sé go mbainfeadh gníomhaíocht úsáid as na Teicníochtaí is Fearr atá ar Fáil (BAT).

Is é atá in **Áis Chomhtháite um Bainistiú Dramhaíola (ACBD)** i gcomhthéacs na tuarascála seo ná ceann a chuireann líonadh talún agus bonneagar dramhaíola eile mar ionad fóntas poiblí, stáisiún aistrithe, múiríniú nó áiseanna cóireála eile le chéile.

Ciallaíonn **‘Bailiú ar an gcosán’** dramhaíl tí nó tráchtála a bhailiú díreach ón bhfoinse, go minic ón gcosán nó ón doras tosaigh cé nach gá dó seo a bheith amhlaidh.

Ciallaíonn **‘Cóireáil mheicniúil-bhitheolaíochta’** (CMB) dramhaíl chathrach iarmharach a chóireáil trí mheascán de phróiseáil láimhe agus cobhsú bitheolaíochta, chun an méid dramhaíola nach mór a dhiúscairt a chobhsú agus a laghdú.

Cuirtear **tonaí méadracha** in iúl mar ‘t’ ar fud na tuarascála seo.

D.M.S.Ú - déantús, múnúl, soláthar agus úsáid.

Ciallaíonn **‘dramhaíl chathrach sholadach’ (DCM) nó ‘Dramhaíl Chathrach’** dramhaíl tí chomh maith le dramhaíl tráchtála agus dramhaíl eile atá cosúil le dramhaíl tí, de bharr cineál agus comhdhéanamh na dramhaíola. Ní áirítear slodaí ná eisiltigh chathrach leis seo. I gcomhthéacs na tuarascála seo tá dramhaíl chathrach déanta as trí ghné - dramhaíl tí, dramhaíl tráchtála (lena n-áirítear dramhaíl thionsclaíoch nár próiseáladh), agus dramhaíl ó ghlantachán sráide (cosamar sráide, araidí sráide agus dramhaíl ó chothabháil ar pháirceanna agus reiligí, bruscar ó ábhar feachtais, ábhar ó dhiúscairt mhídhleathach).

N.E.C. – nach bhfuil sonraithe in aon áit eile.

Is é atá i **‘nDramhaíl Orgánach’** ná dramhaíl in-bhithmhíllte bia, gairdín agus tírdhreachta.

Úsáidtear **‘pacáistiú’** le hearraí a choimeád, a chosaint agus a chur i láthair. Ach déantar dramhaíl de bheagnach gach cineál pacáistíochta sa deireadh. Déantar pacáistiú as ábhair cosúil le cairtchlár, páipéar,

gloine, plaisteach, stáin, alúmanam, adhmaid, agus comhábhair mar iad siúd a úsáidtear i gcartáin bainne agus sú.

Éilíonn na Rialacháin faoin **gClár um Scaoileadh agus Aistriú Truailleán (PRTR)** 2007 nach mór scaoileadh truailleán agus aistriú dramhaíola lasmuigh de láthair ag áiseanna atá ag oibriú sna hearnálacha tionsclaíocha ábhartha a thuairisciú go bliantúil don EPA. Tugann an EPA tuairisc den eolas sin don láithreán gréasáin E-PRTR Eorpach ansin.

Ciallaíonn **'ullmhú le hathúsáid'** oibríochtaí aisghabhála a sheiceáil, a ghlanadh nó a dheisiú, áit a n-ullmhaítear táirgí nó codanna de tháirgí a ndearnadh dramhaíl díobh ionas gur féidir iad a athúsáid gan gá le haon réamhphróiseáil eile.

Ciallaíonn **'aisghabháil'** aon oibríocht arb é an príomhthoradh uirthi ná go mbaintear leas as dramhaíl nuair a théann sí in áit ábhar eile a d'úsáidfe murach sin, chun feidhm faoi leith a chomhlíonadh, nó go n-ullmhaítear dramhaíl chun an fheidhm sin a chomhlíonadh, sa mhonarcha nó sa gheilleagar níos leithne. Leagann Aguisín II den Chreat-Treoir Dramhaíola (WsFD) nua (Treoir 2008/98/CE) amach liosta d'oibríochtaí aisghabhála nach liosta cuimsitheach é, a chuimsíonn aisghabháil ábhair (.i. athchúrsáil), aisghabháil fuinnimh (.i. athúsáid breosla) agus aisghabháil bhitholaíoch (m.sh. múiríníú). Ní áirítear athchúrsáil ná athúsáid dhíreach laistigh de mhonarchana tionsclaíocha san áit a gineadh.

Ciallaíonn **'athchúrsáil'** aon oibríocht aisghabhála trína ndéantar dramh-tháirgí a athphróiseáil go táirgí, ábhair nó substaintí bíodh gurb é an cuspóir bunúsach atá i gceist nó cuspóirí eile. Chuimsíonn sí athphróiseáil ar ábhar orgánach ach ní chuimsíonn sí aisghabháil fuinnimh agus athphróiseáil go hábhair atá le húsáid mar bhreoslaí nó i gcomhair oibríochtaí aislíonta.

Ciallaíonn **'dramhaíl iarmharach'** an chuid sin de dhramhaíl bailithe a bhíonn fágtha tar éis céim chóireála nó atreoirithe, ar gnách go mbíonn gá le tuilleadh chóireála a dhéanamh uirthi nó í a dhíúscairt.

Ciallaíonn **'athúsáid'** aon oibríocht trína ndéantar aon táirgí nó comhpháirteanna nach dramhaíl iad a athúsáid i gcomhair an chuspóra ar ceapadh iad dó.

Is breoslaí iad **'breoslaí soladacha aisghafa' (BSA)** agus **'breoslaí a dhíorthaítear as bruscar' (BTB)** a dhéantar as dramhaíl trí roinnt próiseas éagsúil cosúil le deighilt mheicniúil, cumasc agus comhbhrú chun luach breosla na dramhaíola a ardú. D'fhéadfadh breoslaí den sórt sin a dhíorthaítear as dramhaíl a bheith comhdhéanta de pháipéar, plaisteach agus dramhaíl indóite eile agus is féidir iad a dhó i monarcha fuinneamh-as-dramhaíl, in áidh stroighne nó i bhfoirneis thionsclaíoch.

Leagann na Rialacháin um **Sheoladh Dramhaíola Thar Teorainneacha (SDT)** 2007 amach nósanna imeachta nua fógartha, liostaí athbhreithnithe dramhaíola agus forálacha forfheidhmithe maidir le loingsiú dramhaíola a onnmhairiú, a allmhairiú agus a sheoladh laistigh den AE. Is í an Oifig Náisiúnta SDT i gComhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath an t-údarás inniúil i gcomhair na Rialachán SDT ó 12 Iúil 2007.

Ciallaíonn **'cóireáil'** oibríochtaí aisghabhála nó diúscairthe, lena n-áirítear ullmhú roimh aisghabháil nó diúscairt.

Sainítear **'dramhaíl'** mar aon substaint nó rud a chaitheann an sealbhóir uaidh/uaidhi, a bhfuil sé ar intinn aige/aici a chaitheamh uaidh/uaidhi nó a bhfuil sé de dhualgas air/uirthi a chaitheamh uaidh/uaidhi faoin gCreat-Treoir Dramhaíola (WsFD) nua (Treoir 2008/98/CE).

Ciallaíonn **'bainistiú dramhaíola'** bailiú, iompar, aisghabháil agus diúscairt dramhaíola, lena n-áirítear maoirseacht ar oibríochtaí den sórt sin agus iarchúram láithreáin diúscairthe, lena n-áirítear gníomhartha a glacadh mar dhéileálaí nó mar bhróicéir.

Ciallaíonn **'táirgeoir dramhaíola'** aon duine a ndéantar dramhaíl de bharr a chuid gníomhaíochtaí (táirgeoir dramhaíola tosaigh) nó aon duine a dhéanann réamhphróiseáil, meascadh nó oibríochtaí a dtagann athrú ar chineál nó comhdhéanamh na dramhaíola sin dá mbarr, faoin gCreat-Treoir Dramhaíola (WsFD) nua (Treoir 2008/98/CE).

Ciallaíonn **Dramhthrealamh leictreach agus leictreonach ('WEEE')** aon trealamh leictreach agus leictreonach ar dramhaíl é laistigh de bhrí airteagal 1(a) de Threoir 75/442/CEE ón gComhairle an 15 Iúil 1975 ar dhramhaíl, lena n-áirítear gach comhpháirt, fochóimeáil agus tomhaltán atá mar chuid den táirge agus é á dhiúscairt.

[Nóta: tá an liosta téarmaí thuas ceaptha le cabhrú chun an tuarascáil seo a thuiscint agus ní airbheartaíonn sé gur míniú dlíthiúil é ar na téarmaí luaite].

ACHOIMRE FEIDHMIÚCHÁIN , CONCLÚIDÍ AGUS MOLTAÍ

Tá sé de dhualgas ar an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (EPA) staitisticí náisiúnta a chur i dtoll a chéile maidir le giniúint agus bainistiú dramhaíola i bPoblacht na hÉireann, agus faisnéis faoi onnmhairiú agus allmhairiú dramhaíola san áireamh. Tá sé d'aidhm ag an tuarascáil reatha an fhaisnéis is déanaí a chur ar fáil maidir le giniúint agus bainistiú dramhaíola in Éirinn, bunaithe ar na tuairiscí a thugtar don EPA. Is le haghaidh na bliana féilire 2008 é an tuarascáil agus pléann sí dramhaíl chathrach sholadach (dramhaíl tí, tráchtála agus dramhaíl ghlantacháin ó na húdaráis áitiúla) agus dramhaíl thionsclaíoch (a thuairiscítear gach dara bliain) a gineadh agus a aisghabhadh/a diúscaradh sa bhliain tuarascála sin. Tá cuid de na staitisticí agus na torthaí lárnacha ón tuarascáil leagtha amach thíos.

Dramhaíl Chathrach

- Gineadh 3,224,281 t de dhramhaíl chathrach ar an iomlán, sin laghdú 5% ó fhigiúirí 2007;
- Tháinig méadú 1% ar aisghabháil dramhaíola cathrach rud a chruthaigh ráta aisghabhála foriomlán de 37.5%. Tháinig laghdú 1% dá réir ar dhiúscairt dramhaíola cathrach chuig líonadh talún;
- Tháinig laghdú 19% go 1,196,044 t ar an méid dramhaíola cathrach in-bhithmhille a diúscaradh chuig líonadh talún; mar sin níl ach 280,000 t fágtha go mbainfidh Éire amach an chéad sprioc faoin Treoir maidir le Líonadh Talún atá dlite faoi Iúil 2010;
- As an 2,091,709 t de dramhaíl chathrach in-bhithmhille a bhí ar fáil, cuireadh 57% de chuig líonadh talún;
- Tháinig laghdú 5% go 1,677,338 t ar ghiniúint dramhaíola cathrach, d'ainneoin méadú daonra tuairiscithe de c. 83,100 duine;
- As iomlán na dramhaíola tí bainistithe (1,556,879 t), rinneadh tuairim is 26% a aisghabháil;
- Tháinig laghdú 5% go 1,477,397 t ar ghiniúint dramhaíola tráchtála, agus rinneadh 49% de a aisghabháil;
- Tháinig méadú c.7% ar mhúiríníú baile go tuairim 36,713 t;
- Tháinig méadú tuairim is 100% go 37,920 t ar an méid dramhaíola a bailíodh ó chosáin tí;
- Cuireadh seirbhís 2-araide (araid d'ábhar iarmharach agus araid d'ábhair thirime in-athchúrsáilte) ar fáil do 95% de theaghlaigh a raibh seirbhísí acu;
- Cuireadh seirbhís 3-araide (ábhar iarmharach, ábhair thirime in-athchúrsáilte agus araidí d'ábhar orgánach) ar fáil do 21% de theaghlaigh a raibh seirbhísí acu;
- Bhailigh an earnáil phríobháideach 57% den 1,161,152 t dramhaíola a tuairiscíodh mar dhramhaíl a bailíodh ó theaghlaigh;
- Rinneadh 22% de dhramhaíl neamhghuaiseach a aisghabháil in Éirinn;
- Is í an Ríocht Aontaithe fós an ceann scríbe is mó do dhramhaíl in-athchúrsáilte na hÉireann;
- Mar thoradh ar laghdú suntasach praghsanna sa mhargadh idirnáisiúnta d'ábhair in-athchúrsáilte go deireanach in 2008, thug oibreoirí dramhaíola tuairisc ar mhéideanna suntasacha d'ábhair thirime in-

athchúrsáilte mheasctha agus sruthanna de dhramhaíl dheighilte in-athchúrsáilte a bhí á stóráil ag deireadh 2008 (thart ar 40,000 t níos mó ná an méid a bhí á stóráil ag deireadh 2007).

Sruthanna dramhaíola faoin tionscnamh maidir le freagracht ar an táirgeoir

- Tuairiscítear ráta aisghabhála de 65% ar dhramhaíl ó phacáistiú, ag sárú sprioc an AE d'aisghabháil 60% a bheidh dlite in 2011;
- Bailíodh 51,964 t de dhramhthrealamh leictreach agus leictreonach (WEEE) i gcomhair aisghabhála, lena n-áirítear 9 kg per capita de WEEE tí, ag sárú sprioc an AE de 4 kg per capita;

Dramhaíl tógála agus scartála

- Tháinig laghdú 24% ar an méid tuairiscithe de dhramhaíl tógála agus scartála a bailíodh (13.5 milliún tona) agus a bainistíodh (10.5 milliún tona), i gcomparáid le sonraí 2007;

Dramhaíl thionsclaíoch

- Ba iad na hearnálacha mianadóireachta agus táirgeadh alúmanaim ba mhó a ghin dramhaíl thionsclaíoch neamhghuaiseach, agus chuir na tionscail maraithe agus rindreála, grúdaireachta agus adhmaid go mór leis an méid arís eile;
- Ó rinneadh an suirbhé deireanach ar an tionscal in 2006, níor tháinig mórán athrú ar ghiniúint dramhaíola san earnáil déantúsaíochta (laghdú 1%) ach tugadh faoi deara gur tháinig laghdú níos suntasaí de 10% ar an méid dramhaíola a ghin an earnáil mhianadóireachta;

Dramhaíl ghuaiseach

- Tháinig laghdú 5% go 319,098 t ar an méid dramhaíola guaisí a bainistíodh, a d'eascair as na tionscail chógaisíochta agus ceimiceán go príomha; tugadh faoi deara gur tháinig méadú suntasach de 25% ar an méid dramhaíola guaisí a cóireáladh ag áiseanna um chóireáil dramhaíola guaisí a bhfuil ceadúnas acu ón EPA;

Bonneagar dramhaíola

- Ghlac 31 láithreán líonta talún gníomhach isteach dramhaíl chathrach le diúscairt;
- Thuairiscigh údaráis áitiúla go raibh 96 ionad fónas poiblí agus 1,989 ionad beir leat i bhfeidhm, i gcomparáid le 90 agus 1,960 faoi seach in 2007;
- Tuairiscíodh gur tugadh 302,755 t de dhramhaíl chuig ionaid fónas poiblí agus ionaid beir leat, sin méadú 1.3% ó 2007.

Conclúidí

Bhí an laghdú 5% ar ghiniúint dramhaíola cathrach ag teacht leis an laghdú ar Olltáirgeacht Intíre (OTI) idir 2007 agus 2008. Léiríonn na sonraí freisin gur tháinig laghdú ar an méid dramhaíola tí a gineadh d'ainneoin gur tháinig méadú ar an daonra, agus gur tháinig feabhas tríd is tríd ar rátaí aisghabhála thar fhormhór na sruthanna dramhaíola. Rinneadh dul chun cinn mór maidir le bainistiú dramhaíola in Éirinn, go háirithe maidir le giniúint agus bainistiú dramhaíola cathrach. Tá iarracht mhór ag teastáil fós maidir le dramhaíl in-

bhithmhille a atreorú ó líonta talún. Tá go leor dul chun cinn déanta ag Éirinn maidir lena cuid oibleagáidí aisghabhála/athchúrsála AE a chomhlíonadh i dtaca le raon teoracha dramhaíola de chuid an AE.

Dúshlán fós é bonneagar dramhaíola riachtanach a fhorbairt sa Stát. Tá tearcfhorbairt déanta ar áiseanna chun bailiúchán ar leithligh a dhéanamh ar dhramhaíl, agus ar aisghabháil/athchúrsáil ábhar, ar áiseanna chun cóireáil a dhéanamh ar an gcuid in-bhithmhille de dhramhaíl chathrach, agus ar dhramhaíl go fuinneamh srl. nó níl a leithéid d'áiseanna ann in aon chor. Trí húsáid a bhaint as Múnla Forbartha Inbhuanaithe na hÉireann (ISuS) de chuid na hInstitiúide Taighde Eacnamaíochta agus Sóisialta chun astuithe comhshaoil náisiúnta agus úsáid acmhainní a thuar suas go 2030, meastar gur dóigh go dtiocfaidh méadú suntasach ar mhéid iomlán na dramhaíola cathrach laistigh de na deich mbliana atá romhainn, agus go bhfuil gá dá bharr le tuilleadh infheistíochta a dhéanamh amach anseo i mbonneagar bainistíochta dramhaíola.

Moltaí

Is tosaíocht a gcaithfear dul i ngleic léi í go leor leor dramhaíola bia a atreorú ó láithreáin líonta talún. Léiríonn an riachtanas atá ar ghnóthaí costais a laghdú sa timpeallacht eacnamaíochta reatha go bhfuil gá le tacaíocht leanúnach do thionscnaimh um éifeachtacht agus chaomhnú acmhainní maidir le dramhaíl, uisce agus fuinneamh, cosúil leo siúd a chuirtear ar fáil faoin gClár Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl (CNCD).

Tá na gníomhartha tosaíochta do bhainistíocht ar dhramhaíl chathrach in-bhithmhille in Éirinn don bhliain 2010 cosúil leo siúd a aithníodh sa Tuarascáil Náisiúnta Dramhaíola le haghaidh 2007; agus áirítear leo an gá leo seo a leanas a dhéanamh:

- Cosc ar dhramhaíl bhia a chur chun cinn trí thionscnaimh CNCD mar StopFoodWaste.ie, Gnólachtaí Glasa agus na Dámhachtainí um Fáilteachas Glas.
- Seirbhísí a chur i bhfeidhm chun bailiúchán ar leithligh a dhéanamh ar dhramhaíl orgánach (go háirithe bia) ag tithe agus áitribh tráchtála;
- A chinntiú go bhfuil bonneagar dóthanach ann chun cóireáil a dhéanamh ar an ollmhéid dramhaíola orgánaí (go háirithe bia) a chaithear a bhailiú aisti féin agus a atreorú ó láithreáin líonta talún;
- Margaí a fhorbairt i gcomhair tháirgí na cóireála sin; chuige sin ba cheart go gcuirfí meicníochtaí luachmhara tacaíochta ar fáil don tionscal náisiúnta d'ábhar athchúrsáilte má chuirtear an Clár um Forbairt Margaí arna urrú ag an Rialtas i bhfeidhm go rathúil;
- Rialacháin/fodhlíthe a dhéanamh agus a chur i bhfeidhm is féidir a úsáid chun forghníomhú a dhéanamh ar dhramhaíl bhia a scagadh agus a bhailiú aisti féin ag tithe agus áitribh thráchtála;
- Aon bheartas ábhartha nua i leith dramhaíola a thiocfaidh chun cinn de bhun an *Athbhreithnithe Idirnáisiúnta ar Bheartas um Bainistiú Dramhaíola in Éirinn* arna mhaoiniú ag an Roinn Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil a sheachadadh chomh luath agus is féidir. Cabróidh sé sin le cinnteacht a chur ar fáil laistigh de thionscal na dramhaíola in Éirinn agus ligeann sé do chláir infheistíochta brostaithe a theastaíonn chun dramhaíl orgánach a chóireáil agus líonadh talún a sheachaint;
- I samhradh na bliana 2009, d'fhoilsigh an EPA treoir ar réamhchóireáil dramhaíola cathrach, agus, de bharr na teorach sin, chuir sí tús le hathbhreithniú ar na ceadúnais um líonadh talún dramhaíola cathrach sa Stát agus cheangail sé coinníollacha oiriúnacha i gcomhair réamhchóireála leis an

gceadúnas. Táthar ag súil go mbeidh an t-athbhreithniú ar na ceadúnais nach mór críochnaithe faoi dheireadh 2009. Tá sé tábhachtach go gcuirfeadh sealbhóirí ceadúnais bearta i bhfeidhm láithreach chun géilliúntas leis na coinníollacha athbhreithnithe ceadúnais a chinntiú faoi na dátaí atá sonraithe sna ceadúnais.

1 RÉAMHRÁ

Tá sé de dhualgas ar an EPA staitisticí náisiúnta a chur i dtoll a chéile maidir le giniúint agus bainistiú dramhaíola i bPoblacht na hÉireann, agus faisnéis faoi onnmhairiú agus allmhairiú dramhaíola san áireamh. Tá sé d'aidhm ag an Tuarascáil Náisiúnta Dramhaíola (NWR) an fhaisnéis is déanaí a chur ar fáil maidir le giniúint agus bainistiú dramhaíola in Éirinn, bunaithe ar na tuairiscí a thugtar don EPA. Déantar staitisticí náisiúnta dramhaíola a ullmhú gach bliain² mar chuid den Chlár Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl (CNCD)³. Baintear úsáid as na sonraí dramhaíola a bhailítear don NWR le tuairisc a thabhairt do Choimisiún an AE ar Threoracha éagsúla ón AE (maidir le pacáistiú, WEEE srl.), an Rialachán Staitisticí Dramhaíola agus Comhdháil Basel. Tuigeann an EPA go bhfuil dea-shonraí ar ghiniúint dramhaíola agus bainistiú dramhaíola bunúsach chun beartas náisiúnta agus beartas an AE maidir le dramhaíl a threorú.

Cur chuige an tsuirbhé faoin Tuarascáil Náisiúnta Dramhaíola

Tá sonraí dramhaíola don bhliain féilire 2008 sa NWR reatha. Tá cuntas inti faoin dramhaíl a ghineann teaghlach, áitribh thráchtála agus gníomhaíochtaí tionscail agus tógála. Baineadh úsáid as roinnt foinsí sonraí chun an t-eolas a chuirtear i láthair sa NWR seo a chur i gcomparáid lena chéile, lena n-áirítear:

- Údaráis áitiúla;
- An Oifig Náisiúnta SDT;
- Oibreoirí láithreán líonta talún ceadúnaithe;
- Eagraíochtaí aisghabhála agus oibreoirí áiseanna ginearálta dramhaíola⁴;
- Gníomhaíochtaí tionsclaíochta;
- Áiseanna cóireála dramhaíola guaisí.

Tugtar tagairtí i gcás gach foinse sonraí a luaitear síos tríd an tuarascáil. Tugtar aitheantas do chomhoibriú na n-eagraíochtaí freagróra go léir agus ní fhéadfaí an tuarascáil seo a chur le chéile d'uireasa na sonraí dea-chaipeáil a chuir siad ar fáil. Rinneadh bailíochtú deisce ar gach toradh suirbhé agus rinneadh 34 iniúchadh um fhíorú sonraí, ag cuimsiú 11 ceantar feidhmiúcháin údaráis áitiúil agus 56 oibreoir dramhaíola. Ghlac an EPA cur chuige níos díri i dtreo sonraí 2008 ar dhramhaíl chathrach a chur i gcomparáid lena chéile, tríd na sonraí a bhailiú agus a fhíorú díreach ag an bhfoinse le haghaidh ocht gcinn de na cuideachtaí dramhaíola cathrach is mó sa Stát. Samhlaítear go leanfar ar aghaidh leis an gcur chuige sin agus go ndéanfar é a shainiú le haghaidh NWR 2009. Freisin thug an EPA cuairteanna i gcomhair réiteach sonraí ar na scéimeanna comhlíonta WEEE agus pacáistithe.

Ní chuimsíonn an modh cuntasaíochta dramhaíola a úsáideadh sa tuarascáil seo agus i NWR roimhe ábhar faoi bhealach nó a bhí á stóráil go sealadach toisc nach ndéantar é a dhiúscairt ná a aisghabháil. Is gnách nach mbíonn difríocht mhór idir na méideanna ó bhliain go chéile (176,312 t faoi bhealach/á stóráil go sealadach ag deireadh 2007, agus 174,412 t ag deireadh 2008). Is gnách go mbíonn an chuid is mó den ábhar comhdhéanta d'ábhar tógála agus scartála (T&S) a bhíonn ar feitheamh aisghabhála; ach mar gheall ar an laghdú i gcúrsaí tógála in 2008, áfach, tháinig laghdú ar an líon ábhar T&S a bhí á stóráil. Ina áit, tháinig méadú ar stóráil ábhair thirime in-athchúrsáilte/dramhaíl ó phacáistiú, de bharr na bpraghsanna ísle margaidh le haghaidh ábhar tirim in-

² Tá na Tuarascálacha Náisiúnta Dramhaíola do na blianta 1995 agus 1998 agus na blianta ar fad ó 2001–2008 ar fáil le híoslódáil ag www.epa.ie/whatwedo/resource/nwr/

³ Tuilleadh eolais ag www.nwpp.ie

⁴ Oibreoirí dramhaíola soladaí cathrach, eagraíochtaí athchúrsála, láimhseoirí WEEE, láimhseoirí miotail, múiríneoirí, ceannaithe pailléid.

athchúrsáilte go deireanach in 2008. Chuaigh sé sin i bhfeidhm ar na hábhair in-athchúrsáilte ar ghrád níos ísle ag éirí as an sruth dramhaíola tí. Mar thoradh air sin bhí tuairim 40,000 t breise d'ábhair thirime in-athchúrsáilte á stóráil ag deireadh 2008 ná mar a bhí ag deireadh 2007. Tháinig feabhas beag ar phraghsanna margái idirnáisiúnta le haghaidh ábhar tirim in-athchúrsáilte in 2009.

I NWR 2006, thug an EPA tiomantas tabhairt faoi thaighde maidir le rangú na n-oibreoirí ar dhramhaíl chathrach. Dearbhaíodh leis an taighde ina dhiaidh sin:

- (a) Go mbeidh sé níos deacra difreáil a dhéanamh idir dramhaíl chathrach, thionsclaíoch agus tógála agus scartála mar gheall ar an bpróiseáil mhéadaithe (lena n-áirítear scaradh, cóireáil, meascadh agus cumasc) ar shruthanna dramhaíola;
- (b) Go léiríonn sainmhínte na n-oibreoirí dramhaíola ar dhramhaíl chathrach riachtanais oibríochtúla, seachas staitistiúla; agus
- (c) Go bhfuil gá le tuilleadh taighde le fáil amach cibé an féidir córas rangaithe comhsheasmhach a thabhairt isteach do na hoibreoirí ar fad nó nach féidir, nó cibé an féidir córais na n-oibreoirí a 'aistriú' ina chóras comónta nó nach féidir.

Tuigeann an EPA go bhfuil dúshlán fós ann maidir leis na sonraí don earnáil T&S a léirmhíniú agus a réiteach. Is cosúil gurb í an phríomhfhadhb ná an chaoi a sainítear dramhaíl san earnáil agus nach gcuirtear san áireamh an deis atá ann maidir le hacmhainní tánaisteacha. Tá sé ar intinn ag an EPA díriú ar an earnáil T&S sna blianta tuarascála atá romhainn agus é mar aidhm feabhas a chur ar rangú ábhair, bailiú agus fíorú sonraí.

I Meán Fómhair 2008, rinneadh an Treoir i leith Cadhnaí a thrasuíomh i reachtaíocht náisiúnta leis na Rialacháin um Bainistiú Dramhaíola (Cadhnaí agus Taisc-Chadhna) (I.R. Uimh. 268 de 2008). Samhlaítear go dtabharfar tuairisc ar chadhnaí mar shruth dramhaíola ar leithligh i NWR amach anseo chun dul chun cinn na hÉireann a shocrú maidir leis na spriocanna atá leagtha síos ag an reachtaíocht a bhaint amach.

Forbairtí náisiúnta

Tá tábhacht faoi leith ag baint leis an Tuarascáil Náisiúnta Dramhaíola reatha maidir lena tráth, agus í ag teacht tar éis an *tAthbhreithniú cuimsitheach Idirnáisiúnta ar Bheartas um Bainistiú Dramhaíola in Éirinn* a bheith curtha i gcrích⁵. Foráladh don mheasúnú sin ar bheartas náisiúnta um bainistiú dramhaíola sa Chlár don Rialtas 2007-2012. In 2008, chuir an Roinn Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil (DEHLG) tús leis an athbhreithniú, agus tá sé beartaithe go dtreoróidh an toradh aon fhorbairt ar bheartas um bainistiú dramhaíola in Éirinn sna blianta romhainn, lena n-áirítear ról na n-údarás áitiúil agus an ról a bheidh ag an tionscal príobháideach i gcúrsaí bainistíochta dramhaíola. Cabhróidh an t-eolas sa NWR reatha le haon chinnteoireacht chuí de bharr an *Athbhreithnithe Idirnáisiúnta*.

I samhradh na bliana 2009, d'fhoilsigh an EPA treoir ar réamhchóireáil dramhaíola cathrach⁶ agus de bharr na teorach sin, chuir sí tús le hathbhreithniú ar na ceadúnais um líonadh talún dramhaíola cathrach sa Stát agus cheangail sí coinníollacha oiriúnacha i gcomhair réamhchóireála leis an gceadúnas. Táthar ag súil go mbeidh an t-athbhreithniú ceadúnais sin nach mór críochnaithe faoi dheireadh 2009. Phléigh treoir réamhchóireála an EPA freisin leis an laghdú riachtanach ar an méid dramhaíola in-bhithmhillte a théann chuig líonadh talún ag éirí as Treoir an AE maidir le Líonadh Talún (1991/31/CE), beidh an chéad dáta comhlíonta ann in 2010. Mar thoradh ar

⁵ An tAthbhreithniú Idirnáisiúnta ar Bheartas um Bainistiú Dramhaíola in Éirinn. Eunomia *et al.* An Roinn Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil, 2009.

⁶ Municipal Solid Waste – Pre-Treatment & Residuals Management: An EPA Technical Guidance Document. EPA, 2009.

an oibleagáid sin, tugadh aird faoi leith ar bhainistíocht dramhaíola cathrach sa tuarascáil seo, agus ar an ngné in-bhithmhílte go háirithe. Tugann na sonraí dramhaíola le haghaidh 2008, mar atá tuairiscithe anseo, le fios conas atá ag éirí le hÉirinn maidir leis an Treoir maidir le Líonadh Talún. Tionchar lárnach a bheidh ag na hoibleagáidí faoin Treoir maidir le Líonadh Talún ná go dtiocfaidh méadú ar an tonnáiste d'ábhair in-athchúrsáilte a bheidh ar fáil. Tá sé beartaithe ag Clár Forbartha an Mhargaidh (arna mhaoiniú ag an Roinn Comhshaoil) raon uirlisí tacaíochta a fhorbairt don mhargadh náisiúnta athchúrsála agus aisghabhála.⁷

In 2010, éileofar ar áiseanna líonta talún (agus ar shaoráidí dramhaíola aitheanta eile) trína gcoinníollacha faoin gceadúnas EPA an t-ábhar iarmharach dramhaíola cathrach a thiocfaidh isteach san áis a thréithiú. Cabhróidh an t-eolas sin le sonraí náisiúnta a chur le chéile chun measúnú a dhéanamh ar chomhlíonadh le ceanglais Threoir an AE maidir le Líonadh Talún. I láthair na huaire tá an tAE i mbun treoir a fhorbairt chun cabhrú le hoibreoírí áiseanna dramhaíola maidir leis na ceanglais thréithithe sin.

Dúshlán fós é bonneagar dramhaíola riachtanach a fhorbairt sa Stát. Tá tearcforbairt déanta ar áiseanna chun bailiúchán ar leithligh a dhéanamh ar dhramhaíl, agus ar aisghabháil/athchúrsáil ábhar, ar áiseanna chun cóireáil a dhéanamh ar an gcuid in-bhithmhílte de dhramhaíl chathrach, agus ar dhramhaíl go fuinneamh srl. nó níl a leithéid d'áiseanna ann in aon chor. Tugann an tuarascáil seo forbheathnú gairid ar stádas an bhonneagair lárnaigh.

Forbairtí agus oibleagáidí an AE

Táthar ar tí athrú suntasach a dhéanamh ar an dlí náisiúnta maidir le bainistiú dramhaíola ag eascairt as tionscnaimh AE. D'fhoilsigh an tAE a Chreat-Treoir Dramhaíola (WsFD) nua ag deireadh 2008 (2008/98/CE), agus éilítear é sin a thrasuíomh sa dlí náisiúnta faoi 12 Nollaig 2010. Beidh tionchar mór ag an dlí nua sin ar bheartas dramhaíola san Eoraip sna blianta romhainn. Léiríonn an WsFD treoir bheartas na hEorpa i leith dramhaíola mar atá leagtha amach i Straitéis Dramhaíola reatha na hEorpa⁸. Is é an cuspóir fadtéarmach atá sonraithe i Straitéis an AE ná go mbeadh an tAE mar shochoáil athchúrsála a fhéachfaidh chuig dramhaíl a sheachaint agus a úsáidfidh dramhaíl mar acmhainn, leagann an Straitéis béim láidir, dá réir, ar chosc dramhaíola.

Déanann an WsFD nua an Creat-Treoir Dramhaíola (2006/12/CE), an Treoir maidir le Dramhaíl Ghuaiseach (91/689/CEE) agus an Treoir maidir le Dramh-Olaí (74/439/CEE) a chomhdhlúthú agus a aisghairm. Freisin déantar iarracht an dlí a shoiléiriú maidir lena scóip; mar shampla maidir le heisiámh (na rudaí nach bhfuil clúdaithe ag an treoir), sainmhíniú, deireadh dramhaíola, agus cinní i leith dramhaíola nó fotháirgí. Freisin tugann an WsFD nua isteach forálacha nua nó feabhsaithe sna réimsí seo a leanas:

- Freagracht leathnaithe ar tháirgeoírí dramhaíola;
- Cosc ar dhramhaíl;
- Cláir um chosc ar dhramhaíl;
- Bainistíocht bith-dramhaíola;
- Ordlathas dramhaíola;
- Freagracht ar an táirgeoir maidir le táirgí;

⁷ Clár Forbartha an Mhargaidh um Acmhainní Dramhaíola 2007-2011, ar fáil le híoslódáil ó www.environ.ie agus ag www.envirocentre.ie. Féach www.mdg.ie le haghaidh tuilleadh eolais.

⁸ Taking Sustainable Use of Resources Forward - A Thematic Strategy on the Prevention and Recycling of Waste [21.12.2005, Coim(2005) 666 deireadh]

- Imscrúduithe;
- Smachtbhannaí forfheidhmithe;
- Bailiúcháin ar leithligh i gcomhair sruthanna dramhaíola.

Éilíonn an Treoir go ndéanfaí bailiúcháin ar leithligh i gcomhair páipéir, miotail, plaistigh agus gloine faoi 2015 –, áit ar féidir é a dhéanamh go praiticiúil ó thaobh na teicneolaíochta, an chomhshaoil agus na heacnamaíochta de. Éilíonn an Treoir freisin - faoi réir BAT⁹ - nach mór go ndéanfaí bailiúcháin ar leithligh i gcomhair bith-dramhaíola. Sa bhreis air sin, socraíonn an Treoir spriocanna cinnte:

- Faoi 2020, ní mór go mbeadh athchúrsáil agus ullmhú i gcomhair athúsáide ar siúl ar 50% de réir an mheáchain de pháipéar, plaisteach, miotal agus gloine tí a chuirtear de lámh.
- Faoi 2020, ní mór go mbeadh athchúrsáil agus ullmhú i gcomhair athúsáide ar siúl ar 70% de réir an mheáchain de dhramhaíl neamhghuaiseach T&S a chuirtear de lámh.

Tá na spriocanna sin sa bhreis ar spriocanna reatha sonraithe an AE i gcomhair aisghabhála/athchúrsála, mar shampla, sa Treoir maidir le Feithiclí a bhfuil a Ré Caite (ELV) (2000/53/CE), an Treoir maidir le Dramhthrealamh Leictreach agus Leictreonach (WEEE) (2002/96/CE, an Treoir maidir le Cadhnraí(2006/66/CE), agus an Treoir maidir le Dramhaíl ó Phacáistiú (94/62/CE). Tugtar achoimre orthu siúd i dTábla 1. Cuirfear brú ar Éirinn maidir le sonraí agus comhlíonadh na spriocanna sin; agus é sin ráite, is léir ó Thábla 1 go bhfuil dul chun cinn suntasach déanta ag Éirinn ó thaobh go leor gnéithe de.

Cabhróidh an NWR le rath tionscnamh áirithe faoin gClár Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl a thomhas.¹⁰ Is féidir a fheiceáil sa tuarascáil ar dhul chun cinn faoin gClár Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl 2008¹¹ go bhfuil an-dul chun cinn déanta ag Éirinn ar an mbealach ‘coiscthe’ atá molta sa Treoir nua; tugtar aitheantas don éacht sin i dtuarascáil an *Athbhreithnithe Náisiúnta ar Bheartas um Bainistiú Dramhaíola in Éirinn*¹² agus ag leibhéal Choimisiún an AE.

⁹ Na Teicnící is Fearr atá ar Fáil

¹⁰ Féach www.nwpp.ie le haghaidh tuilleadh eolais.

¹¹ Féach www.epa.ie/downloads/pubs/waste/prevention/

¹² An tAthbhreithniú Idirnáisiúnta ar Bheartas um Bainistiú Dramhaíola in Éirinn. *Eunomia et al.* An Roinn Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil, 2009

Tábla 1: Dul chun cinn i dtreo spriocanna an AE um athchúrsáil, aisghabháil agus atreorú dramhaíola

Treoir	Teideal	Airteagal	Spriocanna		Dul chun cinn reatha i dtreo na sprice in Éirinn (2008)	Táscaire
			Spriocdháta	Sonraíochtaí		
94/62/CE arna leasú	Treoir i dtaobh Pacáistiú	6(1)	31-12-2011	Déanfar 60% mar íosmhéid de réir meáchain de dhramhaíl ó phacáistiú a aisghabháil nó a loisceadh ag monarchana loisce the dramhaíola le haisghabháil fuinnimh	65%	Bainte amach
				Déanfar 55% mar íosmhéid de réir meáchain de dhramhaíl ó phacáistiú a athchúrsáil	(62%) ¹³	Sonraí níos fearr ag teastáil
				Faoin 31 Nollaig 2011 ar a dhéanaí bainfear amach na híos-spriocanna athchúrsála seo a leanas i gcomhair ábhar a bhíonn i ndramhaíl ó phacáistiú:		
				(i) 60% de réir meáchain i gcomhair gloine;	74% ¹³	Bainte amach
				(ii) 60% de réir meáchain i gcomhair páipéir agus cláir;	(78%) ¹³	Sonraí níos fearr ag teastáil
				(iii) 50% de réir meáchain i gcomhair miotail;	62% ¹³	Bainte amach
				(iv) 22.5 de réir meáchain i gcomhair plaisteach, gan ach ábhar a dhéantar a athchúrsáil ar ais ina phlaisteach a áireamh;	(28%) ¹³	Sonraí níos fearr ag teastáil
	(v) 15% de réir meáchain i gcomhair adhmaid.	(77%) ¹³	Sonraí níos fearr ag teastáil			
2002/96/CE	Treoir WEEE	5(5)	(31-12-2006) 31-12-2008 ¹⁴	Bailiúchán ar leithligh de > 4kg de WEEE ó theaghlach phríobháideacha in aghaidh an duine in aghaidh na bliana	9 kg	Bainte amach
		7(2)		I gcomhair fearais mhóra tí agus uathdháileoirí:- – méadófar aisghabháil go 80% ar a laghad de réir meán-mheáchain in aghaidh fearais	>82% ¹⁵	Bainte amach
				– méadófar athúsáid agus athchúrsáil comhpháirteanna, ábhar agus substaintí go 75% ar a laghad de réir meán-mheáchain in aghaidh fearais	>81% ¹⁵	
				Le haghaidh trealamh TF, teileachumarsáide agus tomhaltóra:- – méadófar an ráta aisghabhála go 75% ar a laghad de réir meán-mheáchain in aghaidh fearais	>85% ¹⁵	Bainte amach
				– méadófar athúsáid agus athchúrsáil comhpháirteanna, ábhar agus substaintí go 65% ar a laghad de réir meán-mheáchain in aghaidh fearais	>72% ¹⁵	
				I gcomhair fearais bheaga tí, trealamh soilsithe, uirlisí leictreacha & leictreonacha, bréagáin, trealamh fóillíochta agus spóirt, uirlisí monatóireachta agus rialaithe:- – méadófar an ráta aisghabhála go 70% ar a laghad de réir meán-mheáchain in aghaidh fearais	>85% ¹⁵	Bainte amach
– méadófar athúsáid agus athchúrsáil comhpháirteanna, ábhar agus substaintí go 50% ar a laghad de réir meán-mheáchain in aghaidh fearais	>72% ¹⁵					
	Le haghaidh lampaí gás-díluchtúcháin, sroichfidh an ráta d'athúsáid agus athchúrsáil comhpháirteanna, ábhair agus substainte 80% ar a laghad de réir mheáchain na lampaí	>92% ¹⁵	Bainte amach			

¹³ Seo iad na céatadán d'aisghabháil pacáistíochta le haghaidh 2008. Féach Roinn 5 i gcomhair breis eolais.

¹⁴ Fuair Éire maolú dhá-bhliain

¹⁵ Mar atá sonraithe ag an Treoir WEEE, ní áiríonn na céatadán mheasta sin i gcomhair aisghabhála agus athchúrsála ullmhú fearas iomlán i gcomhair athúsáide.

Treoir	Teideal	Airteagal	Spriocanna		Dul chun cinn reatha i dtreo na sprice in Éirinn (2008)	Táscaire
			Spriocdháta	Sonraíochtaí		
	Treoir maidir le Feithiclí ag Deireadh a Ré	7(2)(a)	1-1-2006	Athúsáid agus aisghabháil go híosmhéid de 85% de réir meán-mheáchain na feithicle agus na bliana.	Beidh bileog fíricí ELV ar leithligh ar fáil in 2010	
				Athúsáid agus athchúrsáil go híosmhéid 80% de réir meán-mheáchain na feithicle agus na bliana.		
		7(2)(b)		Athúsáid agus aisghabháil go híosmhéid 95% de réir meán-mheáchain na feithicle agus na bliana.		
				Athúsáid agus athchúrsáil go híosmhéid 85% de réir meán-mheáchain na feithicle agus na bliana.		
2006/66/CE	Treoir maidir le Cadhnaí	10(2)	26-9-2016	Íosráta bailiúcháin de 25% i gcomhair cadhnaí agus taisc-chadhnaí.	NWR na Todhchaí	
				Íosráta bailiúcháin de 45% i gcomhair cadhnaí agus taisc-chadhnaí.		
		12(4)	26-9-2011	Bainfear amach na híos-éifeachtúlachtaí athchúrsála seo a leanas i bpróisis athchúrsála: (a) athchúrsáil ar 65% de réir meán-mheáchain ar chadhnaí aigéid-luaidhe agus taisc-chadhnaí, lena n-áirítear an t-ábhar luaidhe a athchúrsáil a mhó agus is féidir ó thaobh na teicneolaíochta de agus costais iomarcacha á seachaint; (b) athchúrsáil ar 75% de réir meán-mheáchain ar chadhnaí caidmiam-nicile agus taisc-chadhnaí, lena n-áirítear an t-ábhar caidmiam a athchúrsáil a mhó agus is féidir ó thaobh na teicneolaíochta de agus costais iomarcacha á seachaint. (c) athchúrsáil ar 50% de réir meán-mheáchain de chadhnaí agus taisc-chadhnaí dramhaíola eile.		
1999/31/CE	Treoir maidir le Líonadh Talún	5(2)	(16-7-2006) 16-7-2010 ¹⁶	Ní mór an méid dramhaíola cathrach in-bhithmhille a théann chuig líonadh talún a laghdú go dtí 75% den mhéid iomlán (de réir meáchain) de dhramhaíl chathrach in-bhithmhille a táirgeadh i 1995 (< 916,000 t)	+ 280,000 t	- Riosca - Dlíte Iúil 2010
			(16-7-2009) 16-7-2013	Ní mór an méid dramhaíola cathrach in-bhithmhille a théann chuig líonta talún a laghdú go dtí 50% den mhéid iomlán (de réir meáchain) de dhramhaíl chathrach in-bhithmhille a táirgeadh i 1995 (< 610,000 t)	+ 586,000 t (meast) ¹⁷	- Riosca - Dlíte Iúil 2013
			16-7-2016	Ní mór an méid dramhaíola cathrach in-bhithmhille a théann chuig líonadh talún a laghdú go dtí 35% den mhéid iomlán (de réir meáchain) de dhramhaíl chathrach in-bhithmhille a táirgeadh i 1995 (< 427,000 t)	+ 769,000 t (meast) ¹⁷	- Riosca - Dlíte Iúil 2016
2008/98/CE	An Creat-Treoir Dramhaíola nua	11(2)(a)	12-12-2020	50% de réir meáchain de na hábhair seo a leanas ó dhramhaíl tí a ullmhú i gcomhair athúsáide agus athchúrsála:- páipéar, miotal, plaisteach, gloine.	52%	Bainte amach
		11(2)(b)	12-12-2020	70% de réir meáchain de dhramhaíl tógála agus scartála (nach n-áiríonn ithreacha nádúrtha agus clocha) a ullmhú i gcomhair athúsáide, athchúrsála agus athúsáid ábhar eile (lena n-áirítear oibriochtaí tairbhiúla aislíonta a úsáideann dramhaíl mar ábhar ionadaíochta).	62%	Ag Éirí Leis
		29	12-12-2013	Clár Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl a bhunú	Neamhbhainteach	Bainte amach

¹⁶ Fuair Éire maolú ceithre-bliana ar an gcéad agus ar an dara sprioc.

¹⁷ Bunaithe ar staid gan athrú in 2008.

2 GINIÚINT DRAMHAÍOLA CATHRACH

Meastar gur gineadh 3,224,281 t de dhramhaíl chathrach in Éirinn¹⁸ in 2008, sin laghdú 5% ó fhigiúirí 2007 (Tábla 2 agus Figiúr 1). Sin aistriú suntasach síos. Cabhraíonn Figiúr 2 le míniú a thabhairt, rud a thugann le fios go raibh an laghdú ar ghiniúint dramhaíola in Éirinn idir 2007 agus 2008 comhionann leis an laghdú ar an Olltáirgeacht Intíre (OTI). Freisin tugann na figiúirí seo ón bPríomh-Oifig Staidrimh (CSO) le fios gur tharla cothromú ar thomhaltas pearsanta - léiríonn giniúint dramhaíola tí, *inter alia*, patrúin i dtomhaltas pearsanta. Ina theannta sin agus mar gheall ar an laghdú idirnáisiúnta a tháinig ar phraghsanna sa mhargadh um ábhair thirime in-athchúrsáilte sa dara leath de 2008, bhí tonnáiste mhór d'ábhar tirim in-athchúrsáilte agus dramhaíl ó phacáistíú á stóráil ag deireadh 2008 (méadú thart ar 40,000 t ó leibhéil 2007).

Áiríonn na sonraí do ghiniúint dramhaíola tí freisin meastachán na n-údarás áitiúil i gcomhair dramhaíola tí nár bailíodh (120,459 t; féach Roinn 3.2). Mar sin déantar deighilt idir dramhaíl chathrach a *gineadh* agus dramhaíl chathrach a *bainistíodh* - ní bhaineann an dara catagóir ach le dramhaíl a dhéantar a mhúiríniú sa bhaile, a bhailítear nó a thugtar díreach chuig áiseanna dramhaíola.

Tábla 2: Giniúint dramhaíola cathrach, 2002–2008

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dramhaíl tí (t)	1,704,844	1,728,154	1,746,408	1,978,716	1,761,167	¹⁹ 1,677,338
Dramhaíl tráchtála (t)	1,141,264	1,202,824	1,235,629	1,327,068	1,549,075	1,477,397
Dramhaíl ghlantacháin (t)	71,779	69,661	58,677	78,822	87,441	69,546
Dramhaíl chathrach iomlán (t)	2,917,886	3,000,638	3,040,714	3,384,606	3,397,683	3,224,281
% athrú	7.3	2.8	1.3	11.3	0.4	-5.1

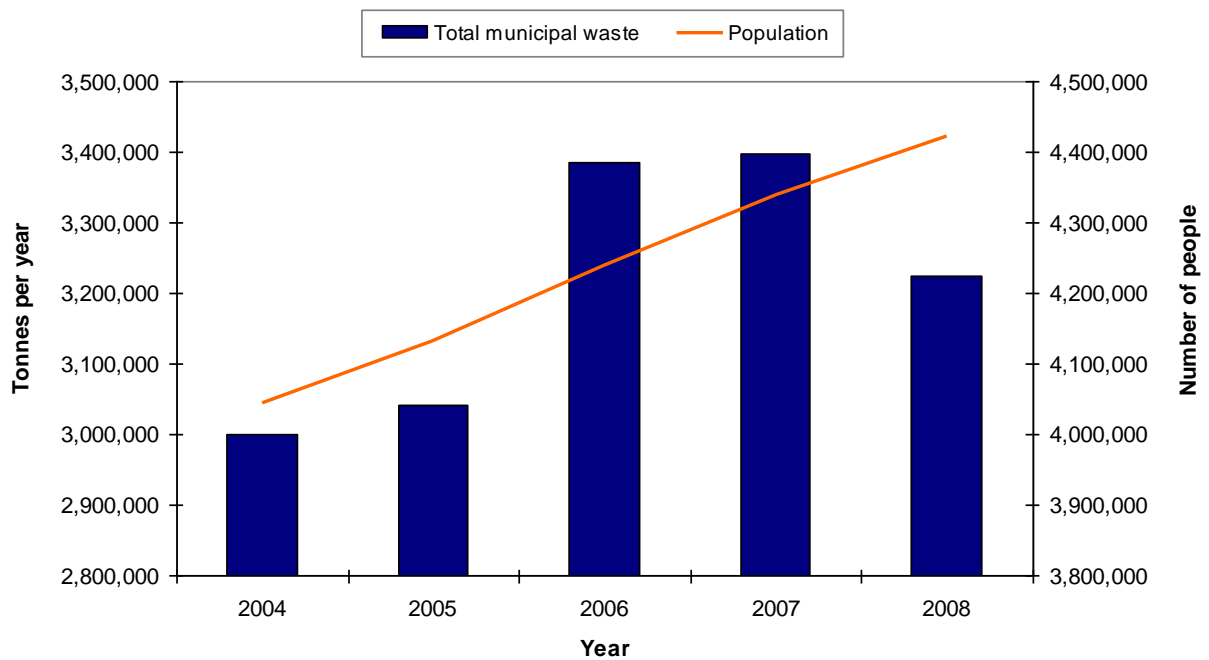
(Foinse: suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála; suirbhé ar láithreáin líonta talún, suirbhé na n-údarás áitiúil)

Léiríonn na treochtaí i dTábla 2 gur lean an treocht síos a thosaigh in 2007 ar aghaidh, tháinig laghdú 4.8% ar an méid dramhaíola tí a gineadh agus tháinig laghdú 4.6% ar dhramhaíl tráchtála. Is féidir an tonnáiste de dhramhaíl tí a gineadh a chur i gcomparáid le sonraí roimh 2002. Pléitear anailís níos sonraithe ar na príomhghnéithe de na sruthanna tí agus tráchtála cathrach bainistithe i Roinn 3.2 agus 3.3 den tuarascáil seo.

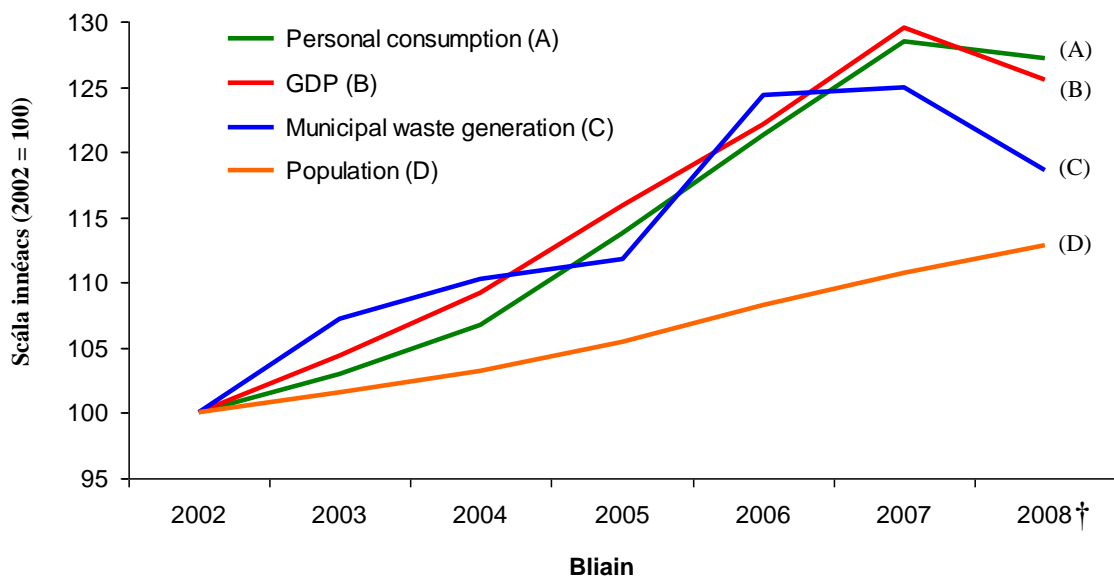
Bíonn dramhaíl ghlantacháin comhdhéanta de chosamar sráide, ábhar araidí cathrach, dramhaíl páirceanna agus gairdíní, ábhar ó ghlanadh cathrach agus ábhar ó dhiúscairt mhídhleathach. Bíonn sé deacair an t-ábhar sin a rianú thar a thimthriall iomlán bainistíochta, toisc go measctar cuid mhór den dramhaíl sin le dramhaíl tí bailithe ag áiseanna um aistriú agus cóireáil dramhaíola. Seachas cosamar sráide (bruscar, grean, uisce srl.), bíonn an chuid eile den ábhar sin cosúil le dramhaíl tí agus dá réir ní féidir an difríocht atá eatarthu a fheiceáil. Aithníonn an chuid sin den tuarascáil a bhaineann le láithreáin líonta talún (Roinn 9.1) 24,969 t de chosamar sráide agus dramhaíl ó chothabháil páirceanna a diúscairadh i láithreáin líonta talún in 2008, is cosúil gur meascadh an chuid eile den 69,546 t de dhramhaíl ghlantacháin a bailíodh (comhdhéanta go príomha d'ábhar ó dhiúscairt mhídhleathach agus glanadh cathrach) leis na sruthanna dramhaíola tí agus cathrach.

¹⁸ I gcomhthéacs na tuarascála seo tá dramhaíl chathrach déanta as trí ghné - Dramhaíl Tí, Dramhaíl Tráchtála (lena n-áirítear dramhaíl thionsclaíoch nár próiseáladh), agus dramhaíl ó Ghlantachán Sráide (cosamar sráide, araidí sráide agus dramhaíl ó chothabháil ar pháirceanna agus reiligí, bruscar ó ábhar feachtais, ábhar ó dhiúscairt mhídhleathach).

¹⁹ Áiríodh WEEE a bailíodh ag ionaid fóntas poiblí agus ag áitribh mhiondíola san iomlán do dhramhaíl tí i mbliana.

Figióir 1: Treochtaí i nginiúint dramhaíola cathrach 2004–2008

Tomhaltas pearsanta earraí agus seirbhísí ag praghsanna seasmhacha an mhargaidh (Foinse: An Phríomh-Oifig Staidrimh)
 OTI, olltáirgeacht intíre, ag praghsanna seasmhacha an mhargaidh (Foinse: An Phríomh-Oifig Staidrimh)

Figióir 2: Treochtaí i nginiúint dramhaíola cathrach, táirgiúlacht agus tomhaltas náisiúnta

Ionchas do dhramhaíl chathrach

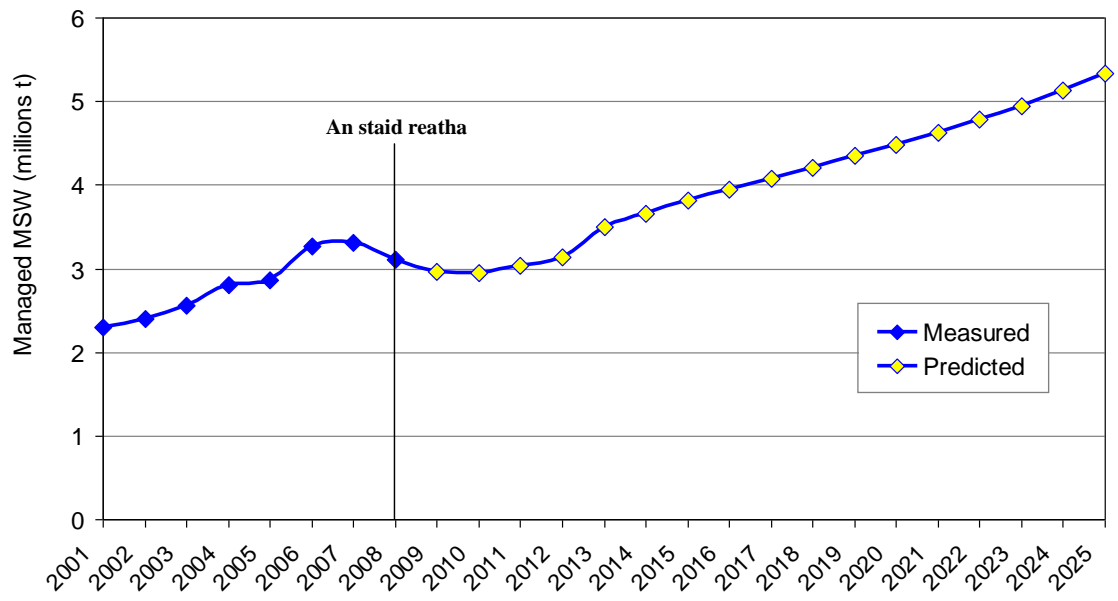
Chomisiúnaigh an EPA Institiúid Taighde Eacnamaíochta agus Sóisialta (ESRI) faoina chlár taighde chun Múnla Forbartha Inbhuanaithe na hÉireann (ISus) a dhearadh agus a thógáil.²⁰ Tabharfaidh an múnla tuar maidir le hastuithe náisiúnta comhshaoil agus úsáid acmhainní suas go dtí 2025, agus aird aige ar fhorbairtí eacnamaíochta agus sóisialta. Tá an múnla ISus treoraithe ag múnla HERMES an ESRI, a dhéanann táirgeadh eacnamaíochta agus tomhaltas a thuar in aghaidh earnála.

Tá dlúthcheangal idir toirt na sruthanna de dhramhaíl chathrach sa todhchaí agus feidhmíocht na heacnamaíochta agus an cumas atá aici teacht slán ón gcúlú eacnamaíochta. Tríd an múnla ISus a úsáid, is féidir toirteanna de dhramhaíl chathrach *bhainistithe* don todhchaí a thuar (.i. ní áirítear dramhaíl chathrach nár bailíodh) ar *Recovery Scenarios for Ireland* de chuid an ESRI ²¹, a thuarann go dtiocfaidh méadú tapa ar eacnamaíocht na hÉireann sa tréimhse 2011-2015– ar an mbunús go dtiocfaidh eacnamaíocht an domhain ar ais chuici féin faoi 2010 agus go gcuirfidh Éire feabhas ar chúrsaí iomaíochais na tíre i gcoinne a comhpháirtithe trádála. Tá na réamh-mheastacháin i gcomhair dramhaíola cathrach bainistithe breactha i bhFigiúr 3, a léiríonn go mbeidh laghdú tagtha ar dhramhaíl chathrach bhainistithe faoin mbliain 2010, rud a fhágfaidh é beagnach ag na leibhéil a bhí ann in 2005. Thar an tréimhse 2008–2011 táthar ag súil gurb é an meánmhéid dramhaíola cathrach a bheidh ann ná 3 mhiliún tona in aghaidh na bliana. Ag glacadh leis go dtiocfaidh an eacnamaíocht ar ais chuici féin in 2011 agus ina dhiaidh sin, samhlaítear go méadóidh an líon dramhaíola cathrach de 3–4% in aghaidh na bliana. Leis an leibhéal fáis sin, tiocfaidh méadú thart ar milliún tona laistigh de 10 mbliana ar an toirt iomlán de dhramhaíl chathrach a bheidh le bainistiú. Cé go bhféadfadh go mbeidh dóthain cumas bainistíochta ann go luath amach anseo, is cosúil go dtiocfaidh méadú suntasach ar an méid dramhaíola cathrach laistigh de na deich mbliana atá romhainn, agus go mbeidh gá dá barr tuilleadh infheistíochta a dhéanamh i mbonneagar bainistíochta dramhaíola.

Sna blianta atá romhainn beidh sé tábhachtach cláir um chosc ar dhramhaíl a chumhdach, féachaint le giniúint dramhaíola in Éirinn a dhíchúpláil ón bhfás atá tuartha ar OTI ina dhiaidh sin.

²⁰ Le haghaidh breis eolais ar an múnla ISus féach www.esri.ie/research/research_areas/environment/isus/

²¹ www.esri.ie/publications/latest_publications/view/index.xml?id=2774

Figiór 3: Fás tuartha ar dhramhaíl chathrach (Múnla ISus) (ní áirítear dramhaíl tí)

3 BAINISTIÚ DRAMHAÍOLA CATHRACH

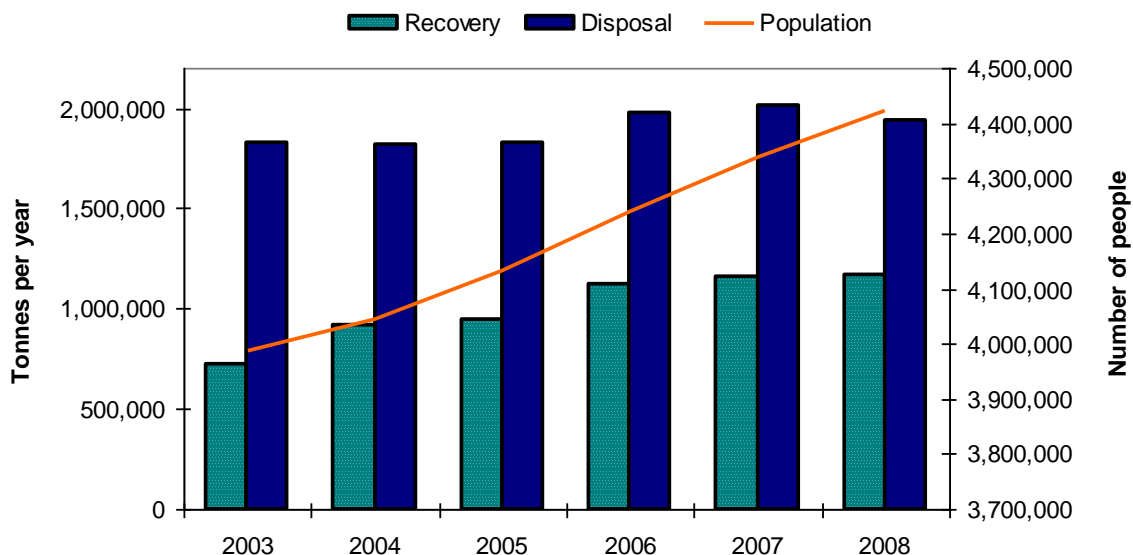
Is ionann an méid dramhaíola cathrach a bainistíodh in 2008 (3,103,820 t) agus laghdú tuairim is 2% ar an méid a bainistíodh in 2007 (3,174,565 t). Léirítear rátaí diúscartha agus aisghabhála do na sruthanna dramhaíola cathrach bainistithe i dTábla 3 agus i bhFigiúr 4. Tháinig méadú 1% ar an méid dramhaíola cathrach a aisghabhadh in 2008 ón méid a tuairiscíodh in 2007, tháinig laghdú comhfhreagrach ar an méid dramhaíola cathrach a cuireadh go líonadh talún. Sáraíonn an ráta aisghabhála fós an sprioc náisiúnta de 35% de a athchúrsáil faoi 2013. Tháinig feabhas ar rátaí aisghabhála d'ainneoin an laghdú mór praghsanna sa mhargadh idirnáisiúnta d'ábhar in-athchúrsáilte sa dara leath de 2008. Bhí an méid iomlán dramhaíola cathrach a bainistíodh comhdhéanta de 1,556,879 t de dhramhaíl tí; 1,477,395 t de dhramhaíl tráchtála agus 69,546 t de dhramhaíl ghlantacháin. Déantar scrúdú níos sonraithe ar chomhábhair na sruthanna dramhaíola tráchtála agus tí níos déanaí sa chuid seo.

Tábla 3: Diúscairt agus aisghabháil dramhaíola cathrach bainistithe, 2008

Ábhar	Cainníocht a bainistíodh (t) ²²	Cainníocht curtha go líonta talún (t)	Ráta náisiúnta curtha go líonta talún (%)	Méid aisghafa (t)	Ráta náisiúnta aisghabhála (%)
Iomlán	3,103,820	²³ 1,938,712	62.5	1,165,108	37.5

(Foinse: suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála, suirbhé údarás áitiúil, suirbhé ar láithreáin líonta talún agus suirbhé an EPA ar chomhdhéanamh dramhaíola cathrach²⁴)

Léiríonn Figiúr 4 an treocht in aisghabháil agus i ndiúscairt dramhaíola cathrach, i dteannta le fás daonra le 5 bliana anuas. Tugann na treochtaí atá léirithe i bhFigiúr 4 (agus Figiúr 1) díchúpláil le fios ar an nasc atá idir méadú ar ghiniúint dramhaíola cathrach agus fás daonra. Freisin is léir an laghdú ar an méid dramhaíola cathrach a cuireadh chuig líonta talún agus an méadú ar an méid a aisghabhadh.

Figiúr 4: Treochtaí maidir le haisghabháil agus diúscairt dramhaíola cathrach 2003–2008

²² Ní áiríonn an t-iomlán sin meastacháin ar dhramhaíl nár bailíodh (120,459 t)

²³ Áirítear dramhaíl tí & tráchtála leis seo a cuireadh chuig láithreáin líonta talún chomh maith le 24,969 t de chosamar sráide, dramhaíl ó reiligí agus ó pháirceanna.

²⁴ Féach www.epa.ie/whatwedo/resource/nwr/municipal/ i gcomhair breis sonraí.

3.1 Aisghabháil agus athchúrsáil dramhaíola

Tugann an chuid seo a leanas eolas ar chuid de na príomhshruthanna d'ábhair inathchúrsáilte a dhéantar a bhainistiú in Éirinn, i dteannta leis na sonraí a cuireadh ar fáil sna torthaí ón suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála. Maidir le dramhaíl orgánach, tugann Tábla 4 go 7 tuairisc ar dhramhaíl chathrach orgánach (.i. níor cuireadh dramhaíl neamhchathrach aisghafa ag eagraíochtaí aisghabhála mar shludaí, fuíoll ó fhíochán ainmhithe srl. san áireamh). Tabhair faoi deara go bhfuil sonraí ar dhramhaíl orgánach neamhchathrach gafa i Roinn 8 Dramhaíl Thionsclaíoch. Maidir leis na sruthanna dramhaíola eile (adhmaid, plaistigh srl.), áiríonn Tábla 4 go 7, eilimint de dhramhaíl neamhchathrach, mar iad siúd a díorthaíodh as dramhaíl T&S agus talmhaíochta.

Léiríonn Tábla 4 gur tharla 21.5% d'aisghabháil dramhaíola in Éirinn in 2008 (méadú ó 19.3% in 2007) Tugadh faoi deara gur tháinig méadú ar an méid plaisteach a bhí á athchúrsáil in Éirinn. In 2008, tharla 33% d'aisghabháil plaistigh in Éirinn, i gcomparáid le 23% in 2007. Tá líon na gcuideachtaí beaga atá ag gránú dramhaíl phlaisteach in Éirinn ag dul i méid. Fuair roinnt de na cuideachtaí seo margáí anseo in Éirinn do na gráinníní plaisteacha agus déantar an chuid eile a onnmhairiú. Rinneadh 596,471 t de pháipéar agus de chairtchlár a aisghabháil in Éirinn agus thar lear in 2008 i gcomparáid le 529,824 t in 2007, méadú 66,647 t. Rinneadh tonnáiste beag de bhreosla a dhíoraítear as bruscar a athúsáid mar bhreosla in Éirinn i rith 2008 (onnmhairíodh é go léir roimhe sin) agus táthar ag súil go rachaidh an tonnáiste sin i méid in 2009 agus ina dhiaidh sin.

Táthar fós ag brath ar áiseanna aisghabhála ábhair thar lear den chuid is mó (Tábla 5). Tá dramhearraí á n-iompórtáil isteach go hÉirinn freisin lena n-athphróiseáil. Léiríonn Tábla 6 an méid dramhaíola a onnmhairíodh nó a allmhairíodh isteach go hÉirinn in 2008. In 2008 tuairiscíodh 87,570 t de dhramhaíl mar ábhar a bhí iompórtáilte isteach go hÉirinn, a bhí comhdhéanta go príomha as dramhaíl ó phacáistíú plaisteach (m.sh. buidéal phlaisteacha) (72%) agus miotail mheasctha (22%).

Léiríonn Tábla 7 gurb í an Ríocht Aontaithe fós an ceann scríbe is mó do dramhaíl in-athchúrsáilte (cé go n-aithnítear go gcuirtear cuid den mhéid a onnmhairítear chuig an RA le chéile agus go seoltar taobh amuigh den RA í le cóireáil ina dhiaidh sin). Onnmhairíodh 586,693 t de pháipéar agus de chairtchlár in 2008 le hathphróiseáil, chun na hEorpa (71%) agus na hÁise (16% - lena n-áirítear an tSín, an India, an Indinéis agus an Phacastáin) den chuid is mó. Rinneadh 641,244 t de mhiotail san iomlán a onnmhairiú in 2008, chun na Spáinne agus na Portaingéile (57%) agus na RA (36%) den chuid is mó. Mar an gcéanna le 2007, rinneadh breosla a dhíorthaítear as bruscar a onnmhairiú chun na Sualainne (90%) agus na RA (10%). Mar ab amhlaidh blianta roimhe seo, déantar bulc de chéatadán áirithe den dramhaíl in-athchúrsáilte Éireannach a onnmhairítear chuig tíortha eile an AE sular ndéantar é a chur ar aghaidh chuig tíortha eile taobh istigh agus taobh amuigh den AE.

In 2007, d'fhoilsigh an Roinn Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil Clár Forbartha an Mhargaidh um Acmhainní Dramhaíola ²⁵ Le cur i bhfeidhm an MDP, a tosaíodh in 2008 agus a seoladh go foirmiúil in 2009, tá sé mar aidhm forbairt a dhéanamh ar mhargaí reatha d'ábhair in-athchúrsáilte agus feidhmeanna agus margáí nua d'ábhair in-athchúrsáilte a aithint in Éirinn. I measc na bpríomhcheisteanna a rachfar i ngleic leo sa MDP tá éileamh seasta ar ábhar aisghafa a chur chun cinn, tacaíocht a thabhairt chun barainneachtaí scála a bhaint amach ó thaobh táirgí a dhéantar as ábhair athchúrsáilte a tháirgeadh agus an gá atá le bonneagar athchúrsála níos mó in Éirinn ionas nach mbeifí ag brath an oiread sin ar mhargaí thar lear. Ba cheart go gcuirfeadh an treoir faoi réamhchóireáil dramhaíola a d'fhoilsigh an EPA in 2009²⁶ le soláthar seasta d'ábhar in-athchúrsáilte a ghiniúint don mhargadh náisiúnta de réir a chéile, agus bainfidh an tionscal aisghabhála agus athchúrsála leas as.

²⁵ 2007–2011, atá ar fáil le híoslódáil ó www.environ.ie agus www.envirocentre.ie

²⁶ Municipal Solid Waste – Pre-Treatment & Residuals Management: An EPA Technical Guidance Document. EPA, 2009.

Tábla 4: Dramhaíl neamhghuaiseach a aisghabhadh in Éirinn in 2007 agus in 2008 (gan allmhairí a áireamh)

Ábhar ²⁷	2007		2008	
	Aisghafa in Éirinn (t)	% aisghafa in Éirinn (i gcomparáid leis an iomlán aisghafa i ngach ábhar)	Aisghafa in Éirinn (t)	% aisghafa in Éirinn (i gcomparáid leis an iomlán aisghafa i ngach ábhar)
Boinn rotha	18,338	100	19,002	100.0
Adhmad	223,924	94.4	216,830	95.4
Dramhaíl orgánach ²⁸	²⁹ 70,558	89.7	90,491	93.0
Plaisteach	19,726	23.4	28,355	33.0
Teicstílí	1,650	24.1	2,514	32.8
Alúmanam	3,838	21.6	3,121	17.9
Miotail mheasctha	4,910	11.8	4,718	17.8
Gloine	24,526	16.7	21,314	17.0
Páipéar agus cairtchlár	3,213	0.6	5,554	0.9
Miotail fheiriúla	1,674	0.2	2,159	0.4
Breosla a dhíoraítear as bruscar ³⁰	0	0	63	0.4
Iomlán	372,356	19.3	394,123	21.5

(Foinse: suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála)

Tábla 5: Dramhaíl neamhghuaiseach aisghafa thar lear in 2007 agus in 2008

Ábhar ²⁷	2007		2008	
	Aisghafa thar lear (t)	% aisghafa thar lear (i gcomparáid leis an iomlán aisghafa i ngach ábhar)	Aisghafa thar lear (t)	% aisghafa thar lear (i gcomparáid leis an iomlán aisghafa i ngach ábhar)
Breosla a dhíoraítear as bruscar ³⁰	32,695	100.0	26,171	99.8
Miotail fheiriúla	731,517	99.8	³¹ 605,136	99.6
Páipéar agus cairtchlár	526,611	99.4	590,917	99.1
Gloine	122,607	83.3	104,281	83.0
Miotail mheasctha	36,571	88.2	21,748	82.2
Alúmanam	13,940	78.4	14,359	82.1
Teicstílí	5,195	75.9	5,155	67.2
Plaisteach	64,496	76.6	57,591	67.0
Dramhaíl orgánach ²⁸	²⁹ 8,059	10.3	6,846	7.0
Adhmad	13,233	5.6	10,410	4.6
Eile ³²	638	100.0	370	100.0
Iomlán	1,555,561	80.7	1,442,984	78.5

(Foinse: suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála)

²⁷ Baineadh an dramhaíl ghuaiseach ar fad amach as an tábla seo. Féach Roinn 9 i gcomhair eolais maidir le dramhaíl ghuaiseach a aisghabháil.

²⁸ Dramhaíl chathrach amháin Olaí agus saill inite san áireamh.

²⁹ Leasaíodh sonraí tuairiscithe 2007 chun dramhaíl orgánach nach dramhaíl chathrach í a bhaint amach.

³⁰ Athúsáidte mar bhreosla.

³¹ Áiríonn an figiúr sin roinnt miotal ón miondealú ar WEEE.

³² Pacáistiú ilchodach agus cadhnaí beaga.

Tábla 6: Onnmhairiú agus allmhairiú dramhaíola neamhghuaisí, 2008

Ábhar a onnmhairíodh nó a allmhairíodh lena aisghabháil ³³	Onnmhairiú ar dhramhaíl deighilte (t)			Allmhairiú ar dhramhaíl deighilte (t)		
	Iomlán	Dramhaíl ó phacáistiú	Dramhaíl nach ó phacáistiú í	Iomlán	Dramhaíl ó phacáistiú	Dramhaíl nach ó phacáistiú í
Miotail fheiriúla	605,136	³⁴ 37,237	567,899	4,229		4,229
Páipéar agus cairtchlár	590,917	314,366	276,551			
Gloine	104,281	98,416	5,866			
Plaisteach	57,591	50,418	7,173	62,001	61,934	68
Teicstílí	5,155	14	5,140			
Miotail mheasctha	21,748	1,896	19,852	19,134		19,134
Alúmanam	14,359	2,754	11,605	16		16
Adhmad	10,410	6,505	3,905	35	35	
Dramhaíl orgánach ³⁵	6,846		6,846	19		19
Breosla a Dhíorthaítear as Bruscar	26,171	5,639	20,531			
WEEE ^{36, 37}				2,137		2,137
Eile ³⁸	370	151	219			
Iomlán	1,442,984	517,398	925,587	87,570	61,968	25,602

(Foinse: suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála)

Tábla 7: Ceann scríbe na sruthanna dramhaíola in-athchúrsáilte a onnmhairíodh in 2008, agus dramhaíl chathrach san áireamh (na haonaid ar fad i dtónaí)

	Páipéar & cairtchlár	Gloine	Plaisteach	Miotail	Adhmad	Teicstílí	Dramhaíl orgánach	Breosla a dhíorthaítear as bruscar	Eile ³⁸	Iomlán
An Ríocht Aontaithe	258,436	85,443	40,534	229,879	10,380	5,141	6,840	2,478		639,130
An Spáinn/An Phortaingéil	1,147			367,054						368,201
An Eoraip (neamhshonraithe)	180,306		404	5,796	0.4				23	186,529
An Ísiltír	35,846	18,838	6,500	8,566					5	69,755
An Áise	41,183		3,057							44,240
An Fhrainc	10,565		986	29,310						40,860
An tSín	25,877		5,332		0.1					31,209
An India	25,721									25,721
An tSualainn								23,693	123	23,816
Stáit Aontaithe Mheiriceá	3,810					14				3,824
An Indinéis	3,158									3,158
An Ghearmáin	51		210	584	29				219	1,093
An Phacastáin	79		570							649
An Bheilg	514			56						570
Iomlán	586,693	104,281	57,591	641,244	10,410	5,155	6,840	26,171	370	1,438,755

(Foinse: suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála)

³³ Baineadh an dramhaíl ghuaiseach ar fad amach as an tábla seo. Féach Roinn 9 i gcomhair eolais maidir le dramhaíl ghuaiseach a aisghabháil.

³⁴ Ní chuireann an t-iomlán síos ar phacáistiú fánach a bhíonn sa ghnáthshruth miotal feiriúil

³⁵ Dramhaíl chathrach amháin. Olaí agus saill inite san áireamh.

³⁶ Ní chuimsíonn an figiúr sin 167 t WEEE (teilifísí agus monatóirí), atá rangaithe mar dhramhaíl ghuaiseach.

³⁷ Féach Roinn 6 i gcomhair eolais maidir le honnmhairí agus allmhairí WEEE.

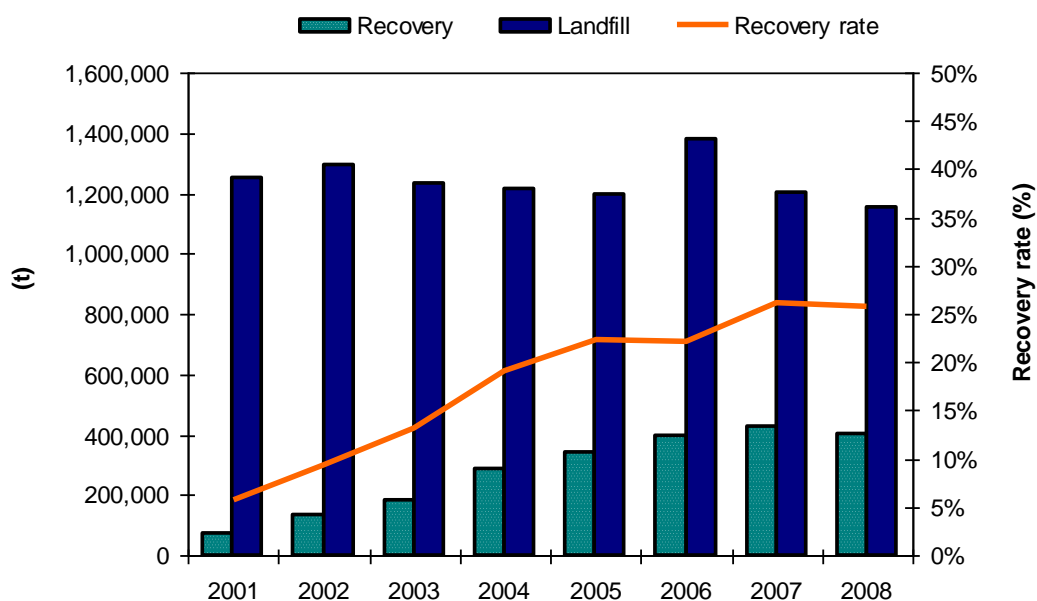
³⁸ Pacáistiú ilchodach agus cadhnaí beaga.

3.2 Dramhaíl tí

Tháinig laghdú de thairim is 4.2% go 1,556,879 t in 2008 ar an méid dramhaíola tí a ndearna an tionscal dramhaíola bainistíocht uirthi i gcomparáid leis an méid a tuairiscíodh i gcomhair 2007³⁹ (Tábla 8). Tháinig laghdú 5.5% go 401,312 t ar an méid dramhaíola tí a aisghabhadh; nuair a thógtar an laghdú ar ghiniúint dramhaíola tí san áireamh, áfach, tá an glanráta aisghabhála (ag 26%) díreach mar an gcéanna leis an ráta a tuairiscíodh i gcomhair 2007 (Tábla 9). Dá réir sin, tá an cion de dhramhaíl tí bainistithe a diúscaradh i líonadh talún díreach mar an gcéanna leis an méid a tuairiscíodh i gcomhair 2007 (74%). Tá treochtaí diúscartha agus aisghabhála i mbainistíocht dramhaíola tí léirithe i dTábla 8 agus i bhFigiúr 5. Tá mórchuid le déanamh má tá an sprioc náisiúnta le baint amach agus 50% de dhramhaíl tí a atreorú ó láithreáin líonta talún faoin mbliain 2013 (Tábla 9).

Tábla 8: Treochtaí i mbainistíocht dramhaíola tí

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Cainníocht diúscartha chuig líonadh talún (t)	1,231,109	1,214,908	1,198,504	1,379,246	1,200,980	1,155,567
Méid aisghafa (t)	185,753	285,872	344,964	393,995	424,510	401,312
Iomlán (t)	1,416,862	1,500,780	1,543,468	1,773,242	1,625,490	1,556,879

Figiúr 5: Treochtaí diúscartha agus aisghabhála i mbainistíocht dramhaíola tí, 2001–2008

Tábla 9: Rátaí diúscartha agus aisghabhála sa sruth dramhaíola tí, 2009

	Cainníocht a bainistíodh (t)	Cainníocht curtha go líonadh talún (t)	Ráta náisiúnta curtha go líonta talún (%)	Méid aisghafa (t)	Ráta náisiúnta aisghabhála (%)
Dramhaíl tí iomlán bainistithe⁴⁰:	1,556,879	1,155,567	74	401,312	26

(Foinse: suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála, suirbhé údarás áitiúil, suirbhé ar láithreáin líonta talún agus suirbhé an EPA ar chomhdhéanamh dramhaíola cathrach)

³⁹ Dramhaíl a bailíodh, a tugadh (chuig ionaid beir leat, ionaid fóntas poiblí, díreach chuig líonadh talún), a ndearnadh múiríniú baile uirthi agus WEEE cathrach.

⁴⁰ Ní áirítear dramhaíl tí nár bailíodh, áirítear múiríniú baile

Rinneadh suirbhé in 2008 faoi chineál agus comhdhéanamh dramhaíola tí a bailíodh. Tá achoimre ar na torthaí tugtha i dTábla 10. Tá cóip iomlán den tuarascáil ar fáil ar láithreán gréasáin an EPA [Fwww.epa.ie/downloads/pubs/waste/plans/name,11659,en.html](http://www.epa.ie/downloads/pubs/waste/plans/name,11659,en.html).

Tábla 10: Próifil comhdhéanamh dramhaíola tí a bailíodh agus a ‘tugadh’ (% de réir meáchain)⁴¹

Sruthanna dramhaíola	Dramhaíl iarmharach mheasctha (araid dhubh) ⁴²	Ábhair thirime in-athchúrsáilte (araid ghlas)	Ábhair orgánacha mheasctha (araid dhonn)	Ionaid beir leat & ionaid fóntas poiblí & WEEE miondíola	Iomlán
% iomlán bailithe agus tugtha (1,520,166 t)	59.2%	17.2%	2.5%	21.1%	100.0%
Sruthanna dramhaíola	Dramhaíl iarmharach mheasctha (araid dhubh)	Ábhair thirime in-athchúrsáilte (araid ghlas)	Ábhair orgánacha mheasctha (araid dhonn)	Ionaid beir leat & ionaid fóntas poiblí & WEEE miondíola	Iomlán
Dramhaíl orgánach	24.0%	1.3%	28.5%	5.3%	16.6%
Dramhaíl ón ngairdín	6.5%	0.1%	50.8%	6.7%	6.1%
Páipéar	12.5%		9.8%	11.8%	19.0%
Cairchláir	3.6%	15.3%	0.5%	6.3%	6.0%
Comhábhair	1.0%	2.2%	0.1%	0.2%	1.0%
Teicstílí	7.3%	1.1%	0.5%	4.1%	5.6%
Clúidíní	8.4%	0.4%	0.8%	0.4%	5.4%
Plastigh	13.6%	15.5%	1.8%	7.4%	12.4%
Gloine	3.3%	2.3%	0.2%	29.5%	8.5%
Miotail	3.1%	4.0%	0.1%	5.3%	3.7%
Adhmad	1.2%	0.3%	0.1%	5.1%	1.9%
Dramhaíl ghuaiseach	0.9%	0.5%	0.0%	1.4%	0.9%
WEEE	0.3%	0.2%	0.0%	7.6%	1.8%
Ábhar indóite gan rangú	1.4%	0.2%	0.7%	4.0%	1.7%
Ábhar dodhóite gan rangú	1.2%	0.2%	0.1%	4.0%	1.6%
Fíneálacha níos lú ná 20mm	11.7%	2.4%	6.0%	0.9%	7.8%
Iomlán	100%	100%	100%	100%	100%

(Foinse: Tuarascáil an EPA ar Thréithíocht Dramhaíola Cathrach 2008)

Bailiú dramhaíola tí

Taispeántar eolas achoimre ar bhailiú dramhaíola tí de réir réigiún bainistíochta dramhaíola in Aguisín B. Tabhair faoi deara gur cuireadh sonraí ar WEEE tí a bailíodh le scéimeanna comhlíonta in ionaid fóntas poiblí agus áitribh mhiondíola leis an tonnáiste de dhramhaíl tí a tuairiscíodh mar dhramhaíl a bhí bailithe i suirbhéanna na n-údarás áitiúil (a d’áirigh sonraí bailiúcháin na n-oibreoirí príobháideacha). Dar leis na suirbhéanna sin, ba é an méid iomlán dramhaíola tí a bailíodh nó a tugadh chuig áiseanna bailiúcháin in Éirinn in 2008 ná 1,520,166 t; tuairiscíodh go ndearnadh múiríniú baile ar 36,713 t eile; agus measadh nár bailíodh 120,459 t (ó thithe áitithe gan seirbhísí). Thuairiscigh údarás áitiúla gur bailíodh 302,755 t de dhramhaíl tí ag ionaid fóntas poiblí agus ionaid beir leat, ag leanúint leis an nós úsáid níos mó a bhaint as na háiseanna seo a chonacthas in 2006 agus 2007. Gan an dramhaíl tí nár bailíodh a áireamh, ba é an méid iomlán de dhramhaíl tí a ‘bainistíodh’ in 2008 ná 1,556,879 t.

Bhailigh an earnáil phríobháideach 57% den 1,161,152 t de dhramhaíl tí (méadú 5% ó 2007). Níor tháinig aon athrú in 2008 ar an méid iomlán dramhaíola a bailíodh ar an gcosán. Díol suntais é nár tháinig aon athrú ar ghiniúint dramhaíola tí i dtaobh an daonra (measann an Phríomh-Oifig Staidrimh gur tháinig méadú 83,100 go 4,422,100 ar an

⁴¹ Ní áirítear dramhaíl neamhbhailithe mheasta (120,459 t) agus múiríniú baile (36,713 t)

⁴² Áirítear dramhaíl iarmharach a chuir ceann an tí díreach chuig líonadh talún.

daonra idir 2007 agus 2008). Tháinig méadú 10% i rith 2008 ar an méid ábhar measctha tirim in-athchúrsáilte a bailíodh ar an gcosán. I gcás bailiúcháin ábhair orgánacha tí (3^ú haraid nó araid dhonn) tháinig méadú thart ar 100% ar an tonnáiste a bailíodh as féin in 2008 (go 37,920 t) ón méid a tuairiscíodh in 2007 (18,705 t).

Tugann sonraí na n-údarás áitiúil agus sonraí an daonáirimh le tuiscint freisin go raibh thart ar 1,500,274 teach áitithe sa Stát in 2008. As sin, bhí seirbhís bhailiúcháin dramhaíola ag freastal ar 1,192,451 teaghais (79.5%), agus bhí sé sin miondealaithe níos mó go:

- 62,350 teaghais le seirbhís araide aonair (araid dhubh) amháin
- 878,246 teaghais le seirbhís 2-araide (araid d'ábhar iarmharach agus araid d'ábhair thirime in-athchúrsáilte)
- 251,855 teaghais le seirbhís 3-haraide (araid d'ábhar iarmharach, araid d'ábhair thirime in-athchúrsáilte agus araid d'ábhair orgánacha)

Tugann Tábla 11 comhréir choibhéiseach de na seirbhísí bailiúcháin éagsúla de dhramhaíl tí. Tugann na figiúirí le fios go bhfuil seirbhís 2-araide ar a laghad ar fáil do 95% de theaghaisí a bhfuil seirbhísí acu. Is léir ó Thábla 11 go gcomhlíonann 95% den dramhaíl tí a bailíodh na hoibleagáidí íosta i leith réamhchóireála in Airteagal 6 faoin Treoir maidir le Líonadh Talún (1999/31/CE) (trí mheán an chórais 2-araide).

Tábla 11: Cion margaidh de sheirbhísí bailiúcháin dramhaíola tí difriúla

	1-araid amháin (%)	2-araid amháin (%)	3-haraid (%)
Láithreachta sa mhargadh um bailiúcháin dramhaíola tí (mar chion de na teaghlaigh a ndéantar freastal orthu):	5	74	21

(Foinse: Suirbhé na n-údarás áitiúil)

Tugann Tábla 12 na sonraí maidir le bailiúcháin ar leithligh ar an gcosán de dhramhaíl orgánach tí in 2008 mar a thuairiscigh údaráis áitiúla, lena n-áirítear é sin a thug teaghlaigh chuig ionaid fóntas poiblí. Tháinig méadú ar líon na gceantar údaráis áitiúil a sholáthraíonn bailiúcháin ar an gcosán d'araidí ábhair orgánaigh ó 13 in 2007 go 16 in 2008.

Nuair a thógtar iomlán na dramhaíola tí bailithe (1,161,152 t) (féach Aguisín B) is féidir a ríomh nach ionann an bailiúcháin ar leithligh d'ábhair orgánacha tí (3^ú haraid) agus 3.3% de thonnáiste iomlán na dramhaíola tí bailithe (Tábla 12). Tugann staidéir tréithithe an EPA ar dhramhaíl chathrach (EPA, 2008) a bhfuil acoimre orthu i dTábla F-1 d'Aguisín F le fios go bhfuil thart ar 30% den sruth iomlán dramhaíola tí de réir meáchain comhdhéanta de dhramhaíl ó bhia agus ón gairdín (ábhair orgánacha). Is ionann é sin agus meastachán ar ábhar orgánach atá 'ar fáil' de 348,346 t sa sruth dramhaíola tí bailithe, a thuairiscítear go ndearnadh bailiúcháin ar leithligh ar 37,920 t de (Tábla 12). Fiú má thógtar san áireamh an meastachán ar mhúiríní baile (36,713 t, féach Aguisín B) agus ar an dramhaíl orgánach a thugann teaghlaigh chuig ionaid fóntas poiblí (21,219 t) fós tá meastachán coimeádach de thairim is 250,000 t de dhramhaíl orgánach ar fáil sa sruth dramhaíola tí bainistithe nach ndéantar bailiúcháin ar leithligh uirthi.

Tábla 12: Bailiúchán ar leithligh do dhramhaíl orgánach tí

Údarás áitiúil	2007		2008	
	Bailiúchán ar leithligh de dhramhaíl ó bhia agus ón ngairdín ar an gcosán (araidí donna) (t)		Bailiúchán ar leithligh de dhramhaíl ó bhia agus ón ngairdín ar an gcosán (araidí donna) (t)	
	Údarás áitiúil	Oibreoirí príobháideacha	Údarás áitiúil	Oibreoirí príobháideacha
Cathair Bhaile Átha Cliath	1,315	-	8,287	266
Fine Gall	3,266	-	10,210	338
Cathair na Gaillimhe	4,163	1,968	4,603	1,573
Contae na Gaillimhe	-	889	-	932
Ciarraí	368	-	340	-
Cill Dara	-	-	-	59
An Lú	-	346	-	2,898
Maigh Eo	-	127	-	32
An Mhí	-	-	-	23
Muineachán	-	27	-	225
Tiobraid Árann Thuaidh	-	-	-	22
Baile Átha Cliath Theas	-	36	-	1,312
Cathair Phort Láirge	3,976	-	-	280
Contae Phort Láirge	2,123	-	2,342	65
An Iarmhí	90	-	86	-
Loch Garman	10	-	68	375
Fo-iomlán (t)	15,312	3,393	29,520	8,400
Dramhaíl orgánach tí a bailíodh ag ionaid fóntas poiblí (t)	19,611		21,219	
Iomlán (t)	38,316		59,139	

(Foinse: Suirbhé na n-údarás áitiúil)

Ionaid fóntas poiblí agus ionaid beir leat

Rinneadh suirbhéanna ar údaráis áitiúla chun sonraí ar ionaid fóntas poiblí agus ionaid beir leat a bhailiú. Tháinig laghdú 1.4% go 200,455 t in 2008 ar an méid dramhaíola a fágadh ag ionaid fóntas poiblí. Tháinig méadú 7% go 102,300 t ar an tonnáiste de dhramhaíl a bailíodh ag ionaid beir leat. Tugtar tuilleadh eolais ar an mbonneagar bailiúcháin dramhaíola i Roinn 10.5 den tuarascáil seo.

Soláthraíonn Aguisín C agus D eolas ar chineálacha dramhaíola agus cainníochtaí faoi seach a bailíodh ag ionaid beir leat agus ionaid fóntas poiblí in 2008. Glacann ionaid fóntas poiblí le dramhaíl atá le diúscairt chomh maith le dramhaíl atá le haisghabháil, m.sh. dramhaíl iarmharach mheasctha agus roinnt dramhaíola guaisí.

Fadhb amháin a tháinig chun solais agus na sonraí á dtiomsú ná go mbíonn sé deacair tuairisciú ar leithligh a dhéanamh i gcomhair dramhaíola a thugtar chuig ionaid beir leat, ionaid fóntas poiblí agus ionaid athchúrsála pobail (a d'fhéadfaí a bhunú ar bhonn sealadach i rith na bliana), agus mar sin nach féidir comparáid a dhéanamh idir sonraí scéimeanna aonair idir ceantair údaráis áitiúil; tháinig méadú 1.3%, áfach ar an tonnáiste de dhramhaíl a tugadh chuig na háiseanna sin in 2008, i gcomparáid leis an méid a tuairiscíodh i gcomhair 2007.

Dramhaíl tí nár bailíodh

Chun meastachán a dhéanamh ar líon na dteaghlach nach gcuirtear seirbhísí bailiúcháin dramhaíola ar fáil dóibh nó a thograíonn gan leas a bhaint astu, iarrtar ar údaráis áitiúla tuairisc a thabhairt ar líon na dteaghlach a ndéantar

freastal orthu le seirbhísí bailiúcháin ina gcuid limistéar feidhme. Bhain thart ar 80% de thithe áitithe leas as seirbhís bailiúcháin ar an gcosán in 2008. I roinnt ceantar bíonn na rátaí rannpháirtíochta chomh híseal le 35%, agus i gcuid de na hionaid uirbeacha mhóra, tuairiscítear clúdach 100% (féach freisin Roinn 10.5 den tuarascáil seo). Déantar tagairt do dhramhaíl a ghintear ó theaghlaigh nach mbaineann úsáid as seirbhísí bailiúcháin dramhaíola ar an gcosán (mar gheall ar easpa seirbhíse nó a rogha féin) mar "dramhaíl neamhbhailithe". Déanann gach údarás an chainníocht a ríomh ag baint úsáide as modheolaíocht chaighdeánach agus leasaítear é chun coinníollacha áitiúla a thógáil san áireamh cosúil le líon na dtithe saoire nó tithe folmha, meastacháin ar bhoscaí bruscair roinnte agus úsáid inchainníochtúil as asraoin mhalartacha (cosúil le hionaid fiontas poiblí, ionaid beir leat agus líonta talún áitiúla). In 2008, ba é an meastachán náisiúnta i gcomhair dramhaíola tí neamhbhailithe ná 120,459 t, laghdú 11% ón 135,678 t measta in 2007. Is cosúil gur cuntasáocht staitistiúil níos fearr ag na húdaráis áitiúla an chuis atá leis an laghdú sin ar dhramhaíl neamhbhailithe. Thug sonraí daonáirimh an CSO le fios gur tháinig méadú 831,000 duine ar an daonra ó 2007, ach bhí an céatadán den daonra a bhí ag baint leasa as seirbhís bailiúcháin ar aon dul le leibhéal 2007 (80%).

3.3 Dramhaíl tráchtála

Chun críocha láimhseála staitistiúla, áiríonn 'dramhaíl tráchtála' críocha a eascraíonn as áitribh chathrach neamhthráchtála mar scoileanna, ospidéal srl., chomh maith le dramhaíl thionsclaíoch nár próiseáladh (ó bhialanna, oifigí, dramhaíl ó phacáistiú srl.). Tar éis dramhaíola tí, is é an sruth dramhaíola tráchtála an ghné is mó de dhramhaíl chathrach.

Tháinig laghdú 4.6% go 1,477,397 t in 2008 ó 1,549,075 t in 2007 ar bhailiú agus ar bhainistiú tuairiscithe dramhaíola tráchtála. Tháinig laghdú 1.2% ar líonadh talún ó 2007, agus tháinig méadú dá bharr ar rátaí aisghabhála dramhaíola tráchtála (Tábla 13). Is díol misnigh é an méadú atá tuairiscithe ar rátaí aisghabhála agus tharla sé d'ainneoin an tseasaimh maidir le trádáil idirnáisiúnta sa mhargadh d'ábhair in-athchúrsáilte sa dara leath de 2008 a raibh go leor cainte faoi. Chuir caighdeán na n-ábhar in-athchúrsáilte tráchtála a bhíonn níos airde de ghnáth, leis an gcobhsaíocht choibhéseach sa seasamh margaidh.

Tábla 13: Diúscairt agus aisghabháil sa sruth dramhaíola cathrach 2008

	Cainníocht a bainistíodh (t)	Cainníocht curtha i líonadh talún ⁴³ (t)	Ráta náisiúnta líonta talún (%)	Méid aisghafa (t)	Ráta náisiúnta aisghabhála (%)
Iomlán	1,477,397	758,178	51	719,219	49

(Foinse: suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála, suirbhé ar láithreáin líonta talún agus suirbhé ar chomhdhéanamh dramhaíola cathrach)

Rinneadh suirbhé faoi chineál agus faoi chomhdhéanamh dramhaíola tráchtála in 2008. Tugtar achoimre ar na torthaí i dTábla F-5 d'Aguisín F agus tá an tuarascáil iomlán ar fáil le híoslódáil ag:

www.epa.ie/downloads/pubs/waste/plans/name,11659,en.html

⁴³ Áiríonn sé 55,631 t de dhramhaíl thionsclaíoch nár próiseáladh a cuireadh chuig líonadh talún.

4 DRAMHAÍL CHATHRACH IN-BHITHMHILLTE

Bíonn dramhaíl chathrach in-bhithmhille (DCI) comhdhéanta de na heilimintí sin de na sruthanna dramhaíola tí, tráchtála agus glantacháin (lena n-áirítear dramhaíl thionsclaíoch nár próiseáladh a lobhfaidh nó a dtiocfaidh díghrádú uirthi. Is gnách gurb iad na príomhchodanna den chuid in-bhithmhille de dhramhaíl chathrach ná dramhaíl ó pháirceanna agus ó ghairdíní, dramhaíl bhia, adhmaid, páipéar, cairtchlár agus teicstílí. Tá dhá chuid lárnacha de reachtaíocht AE a phléann le dramhaíl in-bhithmhille. Is é an chéad cheann ná an Creat-Treoir Dramhaíola nua (2008/98/CE), Airteagal 22 a éilíonn go ndéanfaí bailiúchán ar leithligh ar bhithdhramhaíl (an chuid de dhramhaíl in-bhithmhille a d'fhéadfadh lobhadh). Is é an dara hionstraim AE ná an Treoir maidir le Líonadh Talún (1991/31/CE) a éilíonn go ndéanfaí dramhaíl in-bhithmhille a atreorú ó líonadh talún.

4.1 Treoir an AE maidir le Líonadh Talún

I measc ábhar eile, leagann an Treoir maidir le Líonadh Talún a tháinig i bhfeidhm ar an 16 Iúil 2001, amach roinnt oibleagáidí maidir le glacadh le dramhaíl ag aicmí éagsúla de láithreáin líonta talún. Ó thaobh glacadh le dramhaíl níl sé de chead ag oibreoírí láithreáin líonta talún glacadh le dramhaíl mura ndearnadh réamhchóireáil uirthi (lena n-áirítear atreorú). Tá na hoibleagáidí sin maidir le hatreorú agus réamhchóireáil dramhaíola leagtha amach in Airteagal 5 agus 6 den Treoir maidir le Líonadh Talún.

De réir Airteagal 6 den Treoir maidir le Líonadh Talún agus trína gcuid oibleagáidí ina gceadúnais dramhaíola, bítear ag súil go mbeadh oibreoírí láithreáin líonta talún in ann a chruthú gur cuireadh an dramhaíl go léir atá glactha ag an láithreán líonta talún faoi réamhchóireáil. Tá sé sin ina cheangal ón 16 Iúil 2001 i gcás aon áiseanna a cuireadh ar bun ón dáta sin; agus leagann sé oibleagáid cheangailteach a bheidh i bhfeidhm ar an 16 Iúil 2009 i gcomhair gach áis líonta talún a bhí i bhfeidhm nuair a rinneadh an Treoir a thrasuíomh (16 Iúil 2001). Leagann Airteagal 5 den Treoir amach ceanglas ar Bhallstáit straitéis náisiúnta a bhunú chun an méid dramhaíola in-bhithmhille a théann chuig líonadh talún a laghdú⁴⁴. Ina theannta sin, leagann Airteagal 5 amach oibleagáidí sonracha maidir le réamhchóireáil DCI. Tá na hoibleagáidí sin maidir le hatreorú DCI mar fhoshraith de na ceanglais i leith cóireála dramhaíola, agus tá teorainneacha sonracha ag baint leo maidir leis an tonnáiste DCI ar féidir glacadh leis ag láithreáin líonta talún. Tá na teorainneacha sin - atá ceangailte leis an mbunbhliain staitistiúil 1995 do tháirgeadh dramhaíola in Éirinn⁴⁵ - céimnithe, agus bíonn oibleagáid níos déine maidir le hatreorú ag gabháil le gach céim. Rinne Éire caibidlí le Coimisiún an AE chun síneadh ceithre bliana a fháil do na chéad dhá dháta comhlíonta atá sonraithe in Airteagal 5 (2006 go 2010, agus 2009 go 2013 faoi seach).

Is féidir achoimre a dhéanamh ar na hoibleagáidí sin mar seo a leanas:

- Faoin 16 Iúil 2010 ní fhéadann Éire ach 75% ar a mhéid den DCI a gineadh i 1995 a chur chuig líonadh talún;
- Faoin 16 Iúil 2013 ní fhéadann Éire ach 35% ar a mhéid den DCI a gineadh i 1995 a chur chuig líonadh talún;
- Faoin 16 Iúil 2016 ní fhéadann Éire ach 35% ar a mhéid den DCI a gineadh i 1995 a chur chuig líonadh talún.

Glacann na ríomhanna i gcomhair DCI a gineadh i 1995 leis go raibh in-bhithmhilleacht 100% i gceist maidir le hábhar orgánach, páipéar agus cairtchlár, teicstílí agus adhmaid. Níor sannadh aon fhachtóir in-bhithmhilleachta d'fhíneálacha cathrach. Tugann Tábla F-1 agus Tábla F-5 d'Aguisín F an meán-chomhdhéanamh de dhramhaíl tí

⁴⁴ An Straitéis Náisiúnta maidir le Dramhaíl In-bhithmhille. An Roinn Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil, 2006.

⁴⁵ Tuarascáil an Bhunachair Shonraí Náisiúnta Dramhaíola don bhliain tuarascála 1995. EPA, 1996.

agus tráchtála bailithe (de réir % meáchain) ón suirbhé tréithithe is deireanaí ar dhramhaíl chathrach (EPA, 2008). Tháinig athrú ar nádúr agus ar chomhdhéanamh sruthanna dramhaíola cathrach ó 1995, agus fuarthas tuiscint níos sofaisticiúla náisiúnta agus idirnáisiúnta ar nádúr dramhaíola cathrach. Mar gheall ar an eolas nua is fiú an bunús ríofa do bhith-inhillteacht na sruthanna de dhramhaíl chathrach bhainistithe a athscrúdú.

4.2 Athbhreithniú ar ábhar in-bhithmhille dramhaíola cathrach

Molann an *tAthbhreithniú Idirnáisiúnta ar Bheartas um Bainistiú Dramhaíola in Éirinn* a rinne Eunomia *et al.*, don Roinn Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil athmhachnamh a dhéanamh ar an bhfachtóir in-bhithmhilleachta 100% a shanntar ar theicstílí a úsáideadh sa mheasúnú roimhe seo ar an gcuid indíghrádaithe de DSI in Éirinn. Bíonn ábhair neamh-inbhithmhille coitianta in ábhair an lae inniu. Léiríonn Tábla F-1 agus F-5 d'Aguisín F an moladh chun glacadh le fachtóir in-bhithmhilleachta 50% i gcomhair teicstílí, ag teacht leis sin a glacadh sa Ríocht Aontaithe.

Cé gur minic go ndeirtear go bhfuil adhmaid in-bhithmhille, ní dhéantar é a dhíghrádú chomh tapa leis na sruthanna dramhaíola indíghrádaithe eile. Mar thoradh ar thimpeallacht anaeróbach an ghnáthláithreáin líonta talún ní dhéantar adhmaid a dhíghrádú go tapa ann. Sa mhodh ríofa tuairiscithe a ghlac an Painéal Idir-Rialtasach faoi Athrú Aeráide (IPPC) i gcomhair stóráil carbóin i láithreáin líonta talún sanntar in-bhithmhilleachta 50% ar adhmaid. Creideann oibreoírí idirnáisiúnta eile gur cheart an figiúr sin a laghdú go tuairim is 20%⁴⁶. Glacann an tuarascáil seo (féach Aguisín F) leis an bhfigiúr 50% a úsáideann an CRCT.

Tá eilimintí eile atá indíghrádaithe i bpáirt sna sruthanna dramhaíola tí agus tráchtála lena n-áirítear cuid de chomhdhéanamh clúidíní, pacáistiú ilchodach srl.

Bíonn cuid mhór d'araidí um dhramhaíl iarmharach déanta suas d'ábhar a rangáitear mar 'mhínbhruis' agus is gnách go mbíonn sé comhdhéanta de mheascán d'ábhar orgánach (codanna míne de dhramhaíl bhia) agus neamhorgánach (grean, luaith) le méid gráinne <20mm. Sanntar fachtóir díghrádaitheachta de 50% dó sin freisin - bhí tionchar ag breathnadóireacht dhíreach agus torthaí sna staidéir náisiúnta tréithithe ar dhramhaíl chathrach arna maoiniú ag an EPA ar an bhfachtóir sin.

Tugann Tábla F-1 agus F-5 d'Aguisín F na fachtóirí athbhreithnithe in-bhithmhilleachta le haghaidh na gcodanna éagsúla de na sruthanna dramhaíola tí agus tráchtála.

Mar thoradh ar an athbhreithniú sin ar na fachtóirí DCI d'ábhar na sruthanna dramhaíola cathrach, tá sé riachtanach na figiúirí bonnlíne DCI ó 1995 a athbhreithniú. Nuair a dhéantar an bhunbhliain 1995 a athríomh faightear fachtóir in-bhithmhilleachta de 61.9% i gcomhair dramhaíola tí agus 79.6% i gcomhair dramhaíola tráchtála (bunaithe ar staidéir tréithithe an EPA i 1995). Mheas an Tuarascáil Náisiúnta Dramhaíola 2005 1,848,232 t de dhramhaíl chathrach, comhdhéanta de 1,324,521 t de dhramhaíl tí, 476,920 t de dhramhaíl tráchtála agus 46,791 t de dhramhaíl ghlantacháin. Nuair a chuirtear an fachtóir ábhartha in-bhithmhilleachta i bhfeidhm ar na tonnáistí sin (caitear le dramhaíl ghlantacháin ar an mbealach céanna le dramhaíl tí chun na críocha sin) faightear na torthaí a thugtar i dTábla 14.

De réir dealraimh, chuirfeadh an t-athríomh sin Éire níos faide óna sprioc (is ionann na figiúirí athríofa agus laghdú 5% ar na spriocanna roimhe). Mar gheall ar an méadú ar ghiniúint DCI ó 1995, áfach, (méadú beagnach faoi dhó) méadófar na tairbhí a bhainfeadh as an ríomhaireacht athbhreithnithe agus cinnteofar go mbeifear in ann níos mó de

⁴⁶ Féach mar shampla, Ximenes, F.X *et al.*, (2008). *The decomposition of wood products in Sydney Australia*. Waste Management **28** (2008) Ich. 2344–2354

na héachtaí maidir le hatreorú agus cóireáil maidir le hábhar in-bhithmhille atá ar fáil a thógáil san áireamh (m.sh. cobhsú mínbhrus).

Tábla 14: Spriocanna le haghaidh dramhaíl in-bhithmhille a atreorú ó líonadh talún (de réir Treoir 1999/31/CE)

Bonnlíne		Méid DCI a gineadh (t)
1995		1,220,840 ⁴⁷

Spriocanna

Spriocbhliain ⁴⁸	Sprioc faoin Treoir maidir le Líonadh Talún	Uasmhéid a cheadaítear a chur i líonadh talún (t, ina iomláine) (modh ríofa athbhreithnithe)
2010	75% den mhéid DCI a gineadh i 1995	916,000
2013	50% den mhéid DCI a gineadh i 1995	610,000
2016	35% den mhéid DCI a gineadh i 1995	427,000

4.3 Eascairt dramhaíola cathrach in-bhithmhille 2008

Mar gheall ar a chasta agus atá na socruithe náisiúnta reatha i gcomhair bailiú agus cóireáil dramhaíola níl sé oiriúnach a thuilleadh aon fhachtóir aonchineálach amháin maidir le hin-bhithmhilleacht a chur i bhfeidhm ar an dramhaíl chathrach go léir. Tá sé oiriúnach dá réir na comhábhair d'eascairt dramhaíola cathrach agus codanna cóireáilte a scrúdú, agus fachtóirí aonair maidir le hin-bhithmhilleacht a chur i bhfeidhm ar gach ceann acu, áit a bhfuil siad ar fáil. Is féidir é sin a dhéanamh de bharr staidéir tréithithe sonracha a rinne an EPA ar shruthanna dramhaíola tráchtála agus tí.⁴⁹

Ábhar in-bhithmhille dramhaíola tí

Tá torthaí an mheasúnaithe ar in-bhithmhilleacht an tsrutha dramhaíola tí tugtha in Aguisín F (Féach Tábla F-2, F-3, agus F-4). Ó na táblaí sin is féidir measúnú cruinn a dhéanamh bunaithe ar shreabhadh ábhair nó sruth ar ábhar in-bhithmhille dramhaíola tí. Tugann sé sin le fios gur tháirg an sruth dramhaíola tí 906,302 t den dramhaíl in-bhithmhille a bhí ar fáil in 2008 (in-bhithmhille i líonadh talún) ar cuireadh thart ar 581,307 t de chuig líonadh talún (Tábla 15).

Ábhar in-bhithmhille de dhramhaíl ghlantacháin

Is iad na trí chuid de dhramhaíl chathrach ná dramhaíl tí, tráchtála (lena n-áirítear dramhaíl thionsclaíoch nár próiseáladh) agus dramhaíl ghlantacháin. Cuimsíonn dramhaíl ghlantacháin freisin glanadh dramhaíola tí agus tráchtála a diúscair go mídhleathach nó a tréigeadh, chomh maith leis na gnéithe traidisiúnta mar chosamar, cothabháil páirceanna agus reiligí, agus bailiúcháin araidí sráide srl. Tuairiscíodh gur gineadh 69,546 t den ábhar sin in 2008. Tá cuid mhór den sruth dramhaíola sin comhdhéanta de dhramhaíl tí a diúscair go mídhleathach agus glanadh cathrach, dá réir sin, sanntar fachtóir coimeádach in-bhithmhilleachta comhionann le fachtóir dramhaíl iomlán tí (64.5%) ar an ábhar seo, agus faightear amach go bhfuil 44,857 t de dhramhaíl in-bhithmhille ar fáil ón sruth dramhaíola glantacháin.

⁴⁷ Athríofa bunaithe ar mholtaí san *Athbhreithniú Idirnáisiúnta* maidir le hin-bhithmhilleacht teicstílí. Freisin fachtóirí athbhreithnithe i gcomhair in-bhithmhilleacht mínbhrus, clúidíní, cosamar agus ábhar indóite neamhdhifreáilte.

⁴⁸ Ligeann an Treoir i leith Líonadh Talún d'Éirinn leas a bhaint as maolú faoi Alt 5 den Treoir, rud a chuireann spriocanna 2006 agus 2009 ar athlá ar feadh 4 bliana.

⁴⁹ www.epa.ie/downloads/pubs/waste/plans/name,11659,en.html

Tábla 15: Ábhar DCI de shruthanna dramhaíola tí bainistithe a tuairiscíodh in 2008⁵⁰

Sruth foinshe dramhaíola tí (Féach Aguisín B)	Méid a bailíodh / ar fáil (t)	Fachtóir in-bhithmhilleachta	Ábhar DCI ar fáil (t)	Ábhar DCI sa chion den sruth dramhaíola tí a cuireadh chuig líonadh talún (t)
Araid d'ábhar iarmharach (nó araid dhubh)	862,013	Féach Tábla F-3 in Aguisín F	508,373	508,373
Araid d'ábhair thirime in-athchúrsáilte ((2 ^ú araid nó araid ghlas)	261,219	72.9%	190,429	0
Araid d'ábhair orgánacha (3 ^ú haraid nó araid dhonn)	37,920	93.6%	35,493	0
Ionaid fiontas poiblí agus ionaid beir leat	302,755	Féach Tábla F-4 in Aguisín F	111,014	48,384
Díreach chuig líonadh talún	37,642	64.5%	24,280	24,280
Múiríniú baile	36,713	100%	36,713	0
WEEE bailithe ag miondíoltóirí	18,617	0	0	0
Iomlán:	1,556,879	-	906,302	581,037

(Foinshe: Suirbhé na n-údarás áitiúil)

Ábhar in-bhithmhille dramhaíola cathrach

Sa Staidéar foilsithe ar Thréithíocht Dramhaíola Cathrach arna mhaoiniú ag an EPA (2008)⁵¹ faightear dhá fhachtóir in-bhithmhilleachta do na sruthanna bailithe dramhaíola tráchtála, ceann amháin don araid d'ábhair in-athchúrsáilte (araid ghlas nó 2^ú araid) agus ceann eile don araid d'ábhair iarmharacha (araid dhubh), féach Tábla F-5 in Aguisín F. Níl seirbhís bailiúcháin tríú haraide d'ábhair orgánacha ar fáil go forleathan faoi láthair don earnáil tráchtála i gcainníocht a bheadh ábhartha go staitistiúil. Ní leor na sonraí bailiúcháin don earnáil dramhaíola tráchtála chun miondealú cruinn a thabhairt idir an tonnáiste den araid d'ábhair iarmharacha agus an tonnáiste den araid d'ábhair thirime in-athchúrsáilte sa tonnáiste bailithe. Mar sin tá sé oiriúnach úsáid a bhaint as an bhfigiúr 77.2% um in-bhithmhilleacht ilchodach i gcomhair dramhaíola tráchtála agus an dramhaíl iomlán in-bhithmhille *atá ar fáil* á ríomh. Tuairiscíodh gur bailíodh 1,477,397 t de dhramhaíl tráchtála in 2008. Tugann sé sin ábhar de 1,140,550 t de dhramhaíl in-bhithmhille a bhí ar fáil. Tuairiscíodh gur aisghabhadh 719,219 t de dhramhaíl tráchtála (lena n-áirítear múiríniú ar ábhar bia, srl.) agus gur diúscaradh 758,178 t d'ábhar iarmharach. Beidh cion in-bhithmhilleachta níos gaire d'ábhar na n-araidí dubha tráchtála mar atá 75.2% ag an gcion iarmharach (féach Tábla F-5 d'Aguisín F, agus Staidéir Tréithíochta Dramhaíola an EPA 2008). Meastar dá réir gurb é an cion in-bhithmhille den dramhaíl tráchtála a cuireadh chuig líonadh talún ná 570,150 t.

In-bhithmhilleacht dramhaíola cathrach comhdhlúthaithe

Tugann Tábla 16 an in-bhithmhilleacht thiomsaithe atá ar fáil do na trí heilimint thuas den sruth dramhaíola cathrach, chomh maith le meastachán ar an ábhar in-bhithmhille sa dramhaíl iarmharach a cuireadh chuig líonadh talún. Meastar gurbh dramhaíl in-bhithmhille í 2,091,709 t (i. 67%) den dramhaíl chathrach bhainistithe (3,103,820 t), agus as sin, gur cuireadh 1,196,044 t chuig líonadh talún (57%). Tugann sé sin figiúr athchúrsála de thuairim is 896,000 t den chion in-bhithmhille a bhí ar fáil do dhramhaíl chathrach bhainistithe.

⁵⁰ Ní áirítear meastachán i gcomhair dramhaíola tí nár bailíodh

⁵¹ www.epa.ie/downloads/pubs/waste/plans/name,11659,en.html

Tábla 16: Ábhar DCI de shruthanna dramhaíola tí bainistithe a tuairiscíodh in 2008⁵²

Dramhaíl chathrach bhainistithe Foinse Srutha	Cion dramhaíola in-bhithmhille ar fáil (t)	Ábhar iarmharach DCI a cuireadh chuig líonadh talún (t)
Dramhaíl tí	906,302	581,037
Dramhaíl tráchtála	1,140,550	570,150
Glantachán	44,857	44,857
Iomlán:	2,091,709	1,196,044

Nuair a bhreathnaítear ar na figiúirí agus nuair a dhéantar an 'bhearna' ón sprioc le haghaidh 2008 a mheasúnú, léiríonn Tábla 17 go bhfuil dul chun cinn mór déanta ag Éirinn chun an bhearna idir oibleagáidí an AE maidir le dramhaíl in-bhithmhille go líonadh talún agus an seasamh reatha a dhúnadh. Is cosúil go raibh tionchar ag factóirí éagsúla ar an éacht sin mar an méadú 100% ar bhailiú agus ar atreorú bithdramhaíola ó 2007, úsáid níos mó as córais bhailiúcháin ar leithligh, laghdú ar ghiniúint dramhaíola cathrach, feabhas ar dhifreáil staitistiúil idir sruthanna dramhaíola, agus feabhas ar an gcumas ábhar in-bhithmhilleachta sonracha do shruth a thógáil san áireamh ag leibhéal sreabhach ábhair in áit factóirí ilchineálacha a úsáid ag leibhéal an tsrutha dramhaíola braislithe.

Tábla 17: Fad ón sprioc i gcomhair atreoraithe faoi Threoir an AE maidir le Líonadh Talún in 2008

Spriocbhliain	Uasmhéid a cheadaítear a chur i líonadh talún (t, ina iomláine)
2010	916,000
2013	610,000
2016	427,000

An staid reatha	Cainníocht de dhramhaíl chathrach in-bhithmhille curtha chuig líonadh talún (t)
2008	1,196,044

An staid reatha	Fad ón gcéad sprioc faoi Threoir an AE maidir le Líonadh Talún (Iúil 2010) (t, ina iomláine)
2008	280,000

Spriocanna sonracha um atreorú i gceadúnais líonta talún an EPA

Leag treoir dhoiciméad teicniúil an EPA *Municipal Solid Waste – Pre-treatment and Residuals Management (2009)* amach na céimeanna a éilítear ar shealbhóirí ceadúnais líonta talún an EPA maidir le hoibleagáidí sonracha i leith atreorú dramhaíola in-bhithmhille faoi Threoir an AE maidir le Líonadh Talún (1991/31/CE). Shonraigh treoir an EPA, a bhí bunaithe ar staitisticí 2007, gur cheart go gceadófaí ábhar DCI de 40% (de réir meáchain) ar a mhéid i DCS a ghlactar ag láithreáin líonta talún le haghaidh 2010; 24% (de réir meáchain) le haghaidh 2013; agus 15% (de réir meáchain) le haghaidh 2016 agus na blianta ina dhiaidh sin. Sonraíodh sa treoir sin freisin go ndéanfadh an EPA nuashonrú ar an treoir sin don earnáil, de réir mar a bheadh tuilleadh sonraí staitistiúla ar fáil, agus de réir mar a bheadh riachtanach.

Mar a sonraíodh thuas, in 2008 chuir Éire 1,196,044 t de dhramhaíl in-bhithmhille chuig líonta talún, is ionann sin agus bearna de 280,000 t ó chéad oibleagáid shonraithe an AE atá le comhlíonadh faoi Iúil 2010 (Tábla 17). Tuairiscítear gur cuireadh 1,938,712 t de dhramhaíl chathrach chuig líonta talún. Tugann sonraí NWR 2008 le tuiscint go bhfuil laghdú 5% ó na blianta roimhe tagtha ar dhramhaíl chathrach, agus go bhfuil laghdú 1% tagtha ar an tonnáiste a chuirtear chuig líonta talún. Tuarann an múnla ISus arna mhaoiniú ag an EPA go dtiocfaidh tuilleadh

⁵² Ní áirítear meastacháin i gcomhair dramhaíola tí nár bailíodh

laghduithe ar ghiniúint dramhaíola (go dtí 2011/2012). Mura dtagann méadú suntasach ar ghiniúint dramhaíola cathrach idir na figiúirí tuairiscithe i gcomhair 2008 agus an chéad dáta comhlíonta i gcomhair atreorú dramhaíola in-bhithmhíllte faoin Treoir maidir le Líonadh Talún (16^ú Iúil 2010), ba cheart go gcinnteofaí go gcomhlíonfaí spriocanna an AE le sprioc reatha um atreorú ábhar DCI de 48% de DCS a chuirtear chuig líonadh talún. Má thagann na rialacháin atá beartaithe i gcomhair bailiú bithdhramhaíol dramhaíola tráchtála i bhfeidhm go luath in 2010, is cosúil go mbeifear in ann an teorainn do líonadh talún a ardú go 50% nó níos mó mar gheall ar an éifeacht dhearfach a bheidh aige sin. Freisin beidh tionchar ag an laghdú ar OTI ó 2007 ar ghiniúint dramhaíola cathrach agus cuirfidh sé leis an laghdú ar dhramhaíl in-bhithmhíllte a bheidh ar fáil le cur i líonadh talún (féach Figiúr 2). Má thacaíonn na sonraí ó oibreoírí láithreáin líonta talún agus ó thionscal na dramhaíola don NWR 2009 leis an laghdú sin, breathnóidh an EPA arís ar na hoibleagáidí atreoraithe atá sonraithe d'oibreoírí láithreáin líonta talún, más gá.

Gníomhartha i gcomhair dramhaíola in-bhithmhíllte amach anseo

Mar a sonraíodh cheana féin, tháinig méadú suntasach ó 18,705 t in 2007 go 37,920 t in 2008 (tuairim is 100%) ar an mbailiúchán ar leithligh ar an gcosán do dhramhaíl tí ó bhia agus ón ngairdín. Nuair a thógtar san áireamh dramhaíl tí ó bhia agus ón ngairdín a ndearnadh bailiúchán ar leithligh uirthi ag ionaid fónas poiblí agus ionaid beir leat pobail, tháinig méadú 20,822 t (méadú 54%) ar an méid dramhaíola orgánaí tí a ndearnadh bailiúchán ar leithligh uirthi, forbairt a gcuirtear fáilte roimpi.

D'iarr an tAire Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil ar údaráis áitiúla i gcioclán in 2008⁵³ rolladh amach na n-araidí donna a threisiú. Tháinig méadú ar an líon ceantar údaráis áitiúil áit ar bailíodh dramhaíl ó araidí donna tí ar an gcosán ó 13 in 2007 go 16 in 2008 (féach Tábla 11), ba í an phríomhchúis leis sin ná go raibh an tseirbhís á tairiscint ag oibreoírí príobháideacha. Ní mór dul i bhfód níos mó ar bhailiúcháin ar leithligh i gcomhair dramhaíola orgánaí. Thug an ciorclán ón Aire in Iúil 2008 le fios freisin go bhfuil sé i gceist reachtaíocht a thabhairt isteach go gcaithfear bailiúchán ar leithligh a dhéanamh ar dhramhaíl in-bhithmhíllte tráchtála agus go bhfuil féidearthacht shuntasach aige seo go leor dramhaíola bia a atreorú ón líonadh talún. Ní raibh an reachtaíocht sin tugtha isteach tráth a foilsíodh é seo, áfach.

Tá na tosaíochtaí i gcomhair feabhsúcháin ar dhramhaíl chathrach in-bhithmhíllte in Éirinn le haghaidh 2010 cosúil leo siúd a aithníodh sa Tuarascáil Náisiúnta Dramhaíola le haghaidh 2007:

- Leanúint le cosc ar dhramhaíl bhia a chur chun cinn trí thionscnaimh faoin gClár Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl mar StopFoodWaste.ie, Gnólachtaí Glasa agus na Dámhachtainí um Fáilteachas Glas;
- Seirbhísí a chur i bhfeidhm chun bailiúchán ar leithligh a dhéanamh ar dhramhaíl orgánach (go háirithe bia) ag tithe agus ag áitribh thráchtála;
- A chinntiú go bhfuil bonneagar dóthanach ann chun cóireáil a dhéanamh ar an ollmhéid dramhaíola orgánaí (go háirithe bia) a chaithfear a bhailiú aisti féin agus a atreorú ó láithreáin líonta talún;
- Forbairt a dhéanamh ar asraoin do na táirgí a eascraíonn ó chóireáil mar sin;
- Rialacháin/fodhlíthe a dhéanamh is féidir a úsáid chun forghníomhú a dhéanamh ar dhramhaíl bhia a scagadh agus a bhailiú aisti féin ag tithe agus ag áitribh thráchtála;
- An beartas dramhaíola nua a chur ar fáil chomh tapa agus is féidir de bhun an *Athbhreithnithe Idirnáisiúnta ar Bheartas um Bainistiú Dramhaíola in Éirinn* ionas go mbeidh cinnteacht ann agus ionas gur féidir na cláir infheistíochta brostaithe a bhunú atá ag teastáil chun dramhaíl orgánach a chóireáil agus líonadh talún a sheachaint.

⁵³ Ciorclán WPPR 17/08, an 31 Iúil 2008, chuig gach bainisteoir contae agus cathrach.

5 DRAMHAÍL Ó PHACÁISTIÚ

Taispeánann Tábla 18 gur tháinig laghdú beag ó 2007 ar ollmhéid na dramhaíola ó phacáistiú a bainistíodh in 2008; tháinig méadú imeallach ar an ráta aisghabhála, áfach. Taispeánann Figiúr 6 an ráta aisghabhála i gcomhair dramhaíola ó phacáistiú ó 2001 go 2008 agus léiríonn sé go raibh rátaí aisghabhála pacáistíochta ag cloí leis na spriocanna reachtúla ar fad agus gur dócha go mbeidh amach anseo freisin.

Thaispeáin suirbhéanna maidir le comhdhéanamh dramhaíola cathrach a rinneadh in 2008 gur laghdaigh méid na pacáistíochta san araid dhubh i gcomhair ábhar iarmharach⁵⁴. Tá an tonnáiste de dhramhaíl pacáistíochta a cuireadh chuig líonadh talún (Tábla 18) bunaithe ar na factóirí comhdhéanaimh sin. Tá an tonnáiste de dhramhaíl ó phacáistiú a aisghabhadh bunaithe ar na sonraí a sholáthair oibreoírí aisghabhála. Tugann na staidéir comhdhéanaimh eolas cuimsitheach freisin maidir le héilliú na sruthanna dramhaíola pacáistíochta difriúla freisin. Bíonn bia agus iarmhar bia i suas le 20%, nó níos mó i gcásanna áirithe, de mheáchan na dramhaíola ó phacáistiú, agus baintear an t-iarmhar seo ó na figiúirí ag taobh an líonta talún agus na haisghabhála den chothromóid araon. Toisc gur tháinig laghdú ar thonnáiste dramhaíola ó phacáistiú a cuireadh chuig líonta talún, agus gur aisghabhadh méid seasta, mhéadaigh an ráta aisghabhála pacáistíochta ó 63.6% in 2007 go 64.7% in 2008. Leagann an Treoir i dtaobh Pacáistiú spriocanna athchúrsála maidir le húsáid íosta neamhfhuinnimh i gcomhair ábhar i ndramhaíl ó phacáistiú (m.sh. plaistigh, adhmaid) faoi Nollaig 2011. Oibreoidh an EPA le hoibreoírí chun an céatadán d'eilimintí aisghabhála/athchúrsála de phróisis in Éirinn agus thar lear a shocrú d'fhonn a bheith in ann tuairisc chruinn a thabhairt ar na spriocanna sin.

Go deireanach in 2008 tháinig laghdú mór ar phraghsanna sa mhargadh idirnáisiúnta i gcomhair ábhar in-athchúrsáilte. Éifeacht amháin a bhí ag an laghdú praghsanna ná go raibh cuid mhór ábhar tirim in-athchúrsáilte agus dramhaíola ó phacáistiú á stóráil ag deireadh 2008 (tuairim is 40,000 t breise ná mar a bhí á stóráil ag deireadh 2007). Ní áirítear dramhaíl atá á stóráil go sealadach sna staitisticí i gcomhair aisghabhála ná diúscartha.

Tábla 18: Giniúint, diúscairt agus aisghabháil dramhaíl ó phacáistiú 2008

Ábhar	Cainníocht iomlán a bainistíodh (t)	Cainníocht curtha go líonta talún (t)	Ráta náisiúnta curtha go líonta talún (%)	Cainníocht aisghafa ⁵⁵ (t)	Ráta náisiúnta aisghabhála (%)
Páipéar agus cairchlár	406,468	88,473	21.8	317,995	78.2
Gloine	157,848	41,197	26.1	116,652	73.9
Plaisteach	248,046	176,265	71.1	71,781	28.9
Feiriúil	52,647	15,409	29.3	37,237	70.7
Alúmanam	12,252	9,497	77.5	2,754	22.5
Miotail mheasctha	2,670	774	29.0	1,896	71.0
Teicstílí	1,801	1,787	99.2	14	0.8
Adhmaid	111,014	1,211	1.1	⁵⁶ 109,803	98.9
Eile ⁵⁷	34,013	⁵⁸ 28,102	82.6	5,911	17.4
Iomlán	1,026,759	362,716	35.3	664,043	64.7

(Foinse: suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála)

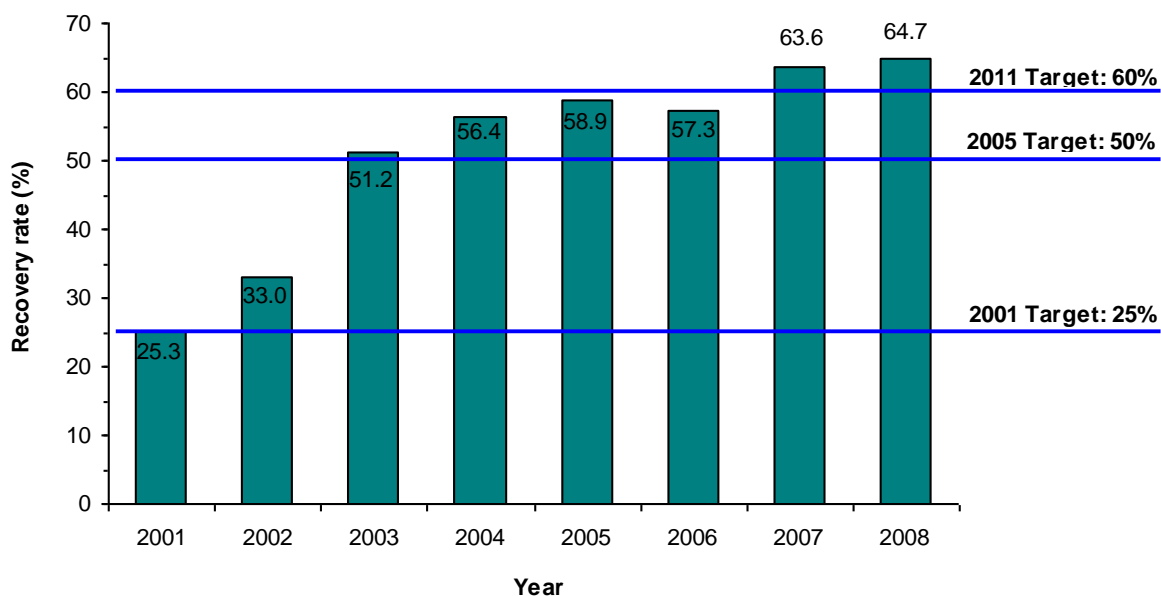
⁵⁴ Féach Suirbhéanna ar Chomhdhéanamh Dramhaíola arna mhaoiniú ag an EPA ag www.epa.ie/downloads/pubs/waste/plans/name,11659,en.html

⁵⁵ Thuairiscigh oibreoírí aisghabhála gur úsáideadh 30,347 t de dhramhaíl ó phacáistiú mar bhreosla.

⁵⁶ Ní áirítear 5,675 t tuairiscithe de phailleíd adhmaid a athúsáideadh láithreach gan iad a athchóiriú.

⁵⁷ Comhábhair, pacáistiú éillithe agus breosla a dhíoraítear as bruscar.

⁵⁸ Níl breosla a dhíoraítear as bruscar san áireamh

Figióur 6: Aisghabháil ar dhramhaíl ó phacáistíú, 2001–2008, agus dul chun cinn i dtreo spriocanna

Forálann na Rialacháin um Bainistíú Dramhaíola (Pacáistíocht) 2007 go bhféadann táirgeoirí dramhaíola pacáistíochta dul isteach i scéim géilliúntais nó féinchoimhlíonadh a dhéanamh faoi na Rialacháin. Is iad na húdarás áitiúla ata freagrach as na Rialacháin Phacáistíochta a fhorfheidhmiú. D'fhreagair an 34 údarás áitiúil go léir suirbhé ar fhéinchoimhlíontóirí pacáistíochta a bhí cláraithe ina gceantar feidhmiúcháin le haghaidh 2008. Rinneadh na sonraí a sholáthair na húdarás áitiúla a fhorlíonadh le heolas a sholáthair an Roinn Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil. Tá na sonraí leagtha amach i dTábla 19. Thuairiscigh cúig údarás áitiúil nach raibh aon fhéinchoimhlíontóirí cláraithe ina gceantar (Dún na nGall, Liatroim, Sligeach, Contae Phort Láirge agus Loch Garman). Thuairiscigh na húdarás áitiúla go raibh géilliúntas den scoth le hoibleagáidí tuairiscithe.⁵⁹ Is é atá sa tonnáiste atá tuairiscithe i dTábla 19 ná an tonnáiste de phacáistíocht a cuireadh ar an margadh don bhliain féilire 2008. Gabhann suirbhé an EPA ar oibreoirí aisghabhála sonraí ar dhramhaíl ó phacáistíú a bainistíodh, bíodh gur bainistíodh í ar son féinchoimhlíontóirí nó baill den scéim géilliúntais pacáistíochta.

⁵⁹ Níor mhainnigh trí háitreabh tuairisc a thabhairt. I gComhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath chláraigh táirgeoirí amháin féinchoimhlíontach i Samhain 2008, agus mhainnigh táirgeoirí eile fógra nuachtáin a chur isteach mar a éilítear faoi na Rialacháin Phacáistíochta, 2007. I gComhairle Contae Fhine Gall chláraigh aon táirgeoirí féinchoimhlíontach amháin leis an scéim géilliúntais.

Tábla 19: Dream a rinne féinchoimhlíonadh ó thaobh pacáistíochta de a tuairiscíodh i gceantar na n-údarás áitiúil in 2008

Údarás áitiúil	Líon cuideachtaí	Líon áitreabh	Méid pacáistíochta curtha ar an margadh, de réir mar a thuiriscigh siad siúd atá ag féinchoimhlíonadh (t)
Ceatharlach	1	2	12
An Cabhán	5	5	22,920
An Clár	2	4	3,643
Cathair Chorcaí	2	2	35
Contae Chorcaí	3	7	339
Dún na nGall	0	0	0
Cathair Bhaile Átha Cliath	18	28	3,589
Dún Laoghaire-Ráth an Dúin	11	12	3,475
Fine Gall	22	22	4,125
Cathair na Gaillimhe	6	11	329
Contae na Gaillimhe	2	14	109
Ciarraí	2	2	343
Cill Dara	4	5	571
Cill Chainnigh	3	4	411
Laois	1	1	19
Liatroim	0	0	0
Cathair Luimnigh	1	3	30
Contae Luimnigh	6	6	4,322
An Longfort	2	2	58
An Lú	3	3	165
Maigh Eo	3	9	639
An Mhí	8	9	780
Muineachán	4	4	417
Tiobraid Árann Thuaidh	1	3	19
Uíbh Fhailí	1	5	14
Ros Comáin	4	6	135
Sligeach	0	0	0
Baile Átha Cliath Theas	24	25	23,137
Tiobraid Árann Theas	2	3	106
Cathair Phort Láirge	1	2	12
Contae Phort Láirge	0	0	0
An Iarmhí	1	2	17
Loch Garman	0	0	0
Cill Mhantáin	9	11	4,360
Iomlán	152	212	74,130

(Foinse: suirbhé na n-údarás áitiúil ar fhéinchoimhlíontóirí pacáistíochta, an Roinn Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil)

6 DRAMHTHREALAMH LEICTREACH AGUS LEICTREONACH

Tá sé mar aidhm ag an Treoir maidir le Dramhthrealamh Leictreach agus Leictreonach (WEEE)⁶⁰ giniúint WEEE a chosc agus éascú a dhéanamh chun spriocanna a bhaint amach maidir le WEEE a bhailiú, agus a chóireáil ar bhealach atá slán don chomhshaol. Déanann Rialacháin WEEE⁶¹ an Treoir WEEE a thrasuíomh i ndlí na hÉireann, agus tháinig oibleagáidí faoi na Rialacháin WEEE i bhfeidhm in Éirinn an 13 Lúnasa 2005. Tá na sonraí maidir le bailiú agus cóireáil WEEE in Éirinn in 2008 bunaithe ar fhaisnéis a chuir na hoibreoírí aisghabhála WEEE, na húdaráis áitiúla agus na scéimeanna géilliúntais WEEE ar fáil⁶².

Taispeánann Tábla 20 gur bailíodh 51,964 t de WEEE in Éirinn in 2008. Tá sé seo an-chosúil leis an bhfigiúr a tuairiscíodh don bhliain 2007. Bailíodh 10% níos lú 'dramhearraí bána' in 2008 ná mar a bailíodh in 2007, áfach; cé go raibh 9%, 13% agus 22% níos mó de 'theilifísí agus monatóirí dramhaíola', 'dramhthrealamh soilsithe' agus 'WEE eile' faoi seach i gceist in 2008 nár mar a bhí in 2007.

Rinneadh díreach os cionn leath den WEEE iomlán a bailíodh in 2008 a onnmhairiú chuig tíortha AE eile le cóireáil. Is méadú suntasach é sin i gcomparáid leis an 20% a onnmhairíodh in 2007. Léiríonn an treocht an laghdú ar an gcumas atá ag Éirinn WEEE a aisghabháil. Rinneadh 2,137 t d'ábhar WEEE neamhghuaiseach a allmhairiú go hÉirinn le cóireáil (féach Tábla 6) agus rinneadh 167 t d'ábhar WEEE guaiseach a allmhairiú.

Bailíodh 9 kg de WEEE ar an meán ó gach duine a raibh cónaí orthu in Éirinn in 2008. Tá sé sin faoi dhó níos mó ná an 4 kg in aghaidh an duine atá sonraithe ag an Treoir WEEE.

Ar an 31 Nollaig 2008 agus ó shin i leith, tá táirgeoírí freagrach as spriocanna a bhaint amach maidir leis an gcéatadán aisghabhála, agus céatadán de na comhábhair, de na hábhair agus de na substaintí a athúsáid agus a athchúrsáil i gcomhair WEEE a sheoltar le cóireáil. Tugtar achoimre ar na céatadáin aisghabhála agus athchúrsála mheasta i dTábla 1 den Réamhrá. Tugann na meastacháin sin le tuiscint go sáraíonn Poblacht na hÉireann gach sprioc maidir le cóireáil WEEE atá socraithe ag reachtaíocht an AE agus ag an reachtaíocht náisiúnta.

Tábla 20: WEEE a bailíodh, a cóireáladh, a onnmhairíodh agus a stóráladh in 2008

	Cuisneoirí agus reoiteoirí	Fearais mhóra tí ⁶³	Teilifísí agus monatóirí	Trealamh soilsithe ⁶⁴	WEEE eile ⁶⁵	WEEE iomlán (t)
Bailithe (t)	6,678	22,788	7,494	519	14,486	51,964
An méid as sin:						
A cóireáladh i bPoblacht na hÉireann (t)	1	9,504	7,014	480	6,893	23,892
A onnmhairíodh chuig an AE (t)	6,669	13,297	599	26	6,945	27,537
Aisghafa (t) ⁶⁶	5,929	18,257	6,789	448	11,981	43,404
Athrú ar stoc ⁶⁷ (t)	9	-13	-120	12	648	536

(Foinse: suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála)

⁶⁰ Treoir 2002/96/CE ón gComhairle maidir le Dramhthrealamh Leictreach agus Leictreonach (WEEE).

⁶¹ Rialacháin um Bainistiú Dramhaíola (Trealamh Leictreach agus Leictreonach), 2005 (I.R. Uimh. 290 de 2005) agus na Rialacháin um Bainistiú Dramhaíola (Dramhthrealamh Leictreach agus Leictreonach), 2005 (I.R. Uimh. 340 de 2005 arna leasú ag I.R. Uimh. 375 de 2008).

⁶² WEEE Ireland (www.weeeireland.ie) agus Ardán Athchúrsála na hEorpa (www.erp-recycling.org).

⁶³ Mar shampla miasniteoirí, meaisíní níocháin, cócaireáin.

⁶⁴ Áirítear na lampaí fluaraiseacha ar fad (dlúthlampaí fluaraiseacha san áireamh), lampaí gás-díluchtúcháin le brú ard agus íseal, agus soilsiú nó trealamh ar mhaithe le solas a scaipeadh nó a smachtú seachas lonrín tí.

⁶⁵ Mar shampla steiréónna, teileafóin, bréagáin, folúsghlantóirí, tóstaeirí.

⁶⁶ Áiríonn an figiúr seo WEEE a ullmhaíodh i gcomhair athúsáide (páirteanna breise agus fearais iomlána).

⁶⁷ Seo iad na difríochtaí idir na méideanna WEEE a bhí i láthair ag áitribh oibreoírí aisghabhála ag tús agus ag deireadh 2008.

7 DRAMHAÍL TÓGÁLA AGUS SCARTÁLA

Faightear meastachán ar dhramhaíl tógála agus scartála (T&S) a bailíodh in 2008 as sonraí a chuir sealbhóirí cead bailiúcháin dramhaíola (CBD) isteach ina dtuarascálacha comhshaoil bliantúla do na húdaráis áitiúla. Tiomsaíonn an EPA sonraí a sholáthraíonn an 34 údarás áitiúil chun iomlán na dramhaíola T&S a bhailítear go bliantúil a mheas. Tugadh údarú do 3,637 sealbhóirí CBD chun dramhaíl T&S a bhailiú in 2008, chuir 2,432 díobh tuarascáil comhshaoil bhliantúil faoi bhráid na n-údarás áitiúil, is ionann é sin agus ráta tuairiscithe de 67%. Ar bhunús na sonraí CBD a sholáthair na húdaráis áitiúla, meastar gur bailíodh 13.5 milliún tona de dhramhaíl T&S in Éirinn in 2008, sin laghdú suntasach de 24% ó 2007. Bhí an chuid is mó den dramhaíl sin déanta as ithir agus as clocha (10.5 milliún tona). Bhí an 3.0 milliún tona eile de dhramhaíl T&S a bailíodh déanta as dramhábhair eile mar bhrabhlach, miotail, adhmaid, plaisteach, gloine agus dramhaíl T&S measctha.

Faightear eolas ar aisghabháil agus ar dhiúscairt dramhaíola T&S ó thrí fhoinsé: Láithreáin líonta talún atá ceadúnaithe ag an EPA, a chuireann isteach tuairisceán don suirbhé líonta talún, áiseanna cóireála dramhaíola atá ceadúnaithe ag an EPA, a chuireann isteach suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála, agus sealbhóirí cead dramhaíola (CD), a chuireann tuarascálacha comhshaoil bliantúla isteach chuig an údarás áitiúil. Tugadh údarú do 1,382 sealbhóirí WFP chun glacadh le dramhaíl T&S in 2008, agus chuir 812 díobh TBC faoi bhráid na n-údarás áitiúil, is ionann é sin agus ráta tuairiscithe de 59%.

Leagann Tábla 21 amach an bhainistíocht a rinneadh ar an gcuid is mó de dhramhaíl T&S, ithir agus clocha. Tuairiscíodh an chuid is mó d'ithir agus clocha mar dhramhaíl aisghafa (8.4 milliún tona), arb ionann é agus ráta aisghabhála de 79% (bunaithe ar an tonnáiste d'ithir agus clocha a tuairiscíodh mar bailithe ag sealbhóirí CBD). As an gcuid de dhramhaíl T&S nach ithir agus clocha í, tuairiscíodh 1.8 milliún tona mar dhramhaíl aisghafa, is ionann é sin agus ráta aisghabhála de 62% (Tábla 22). Ar an iomlán, ba ionann an méid iomlán dramhaíola T&S a tuairiscíodh mar dhramhaíl bainistithe in 2008 (10.5 milliún tona) agus laghdú 24% ón méid a tuairiscíodh in 2007.

Tá neamhréiteach mór fós ann idir an bailiúchán tuairiscithe ar dhramhaíl T&S, mar a thuairiscíonn sealbhóirí CBD, agus diúscairt agus aisghabháil na dramhaíola céanna, mar a thuairiscíonn sealbhóirí WFP, áiseanna cóireála dramhaíola atá ceadúnaithe ag an EPA agus láithreáin líonta talún atá ceadúnaithe ag an EPA. In 2008, bhí bearna de 1.9 milliún tona (18%) i gcomhair na coda ithreach agus cloiche agus bearna de 1.1 milliún tona (38%) i gcomhair na coda nárbh ithir agus cloch a bhí inti, agus bhí bearna iomlán de dhíreach os cionn 3 mhiliún tona dá bharr. Mheas údarás áitiúla gur bhailigh sealbhóirí CBD nár thug tuairisc tuairim is 58,098 t de dhramhaíl T&S in 2008 agus gur láimhseáil sealbhóirí WFP thart ar 477,174 t. Mar sin tá bearna de 2.7 milliún tona fós ann. Is cosúil go léiríonn bearna den sórt sin easpa airde ginearálta ag na tionscail T&S, agus ag eilimintí den tionscal dramhaíola a fhreastalaíonn air, ar an ngá atá le taifid mhaithe a choimeád agus an oibleagáid chun sonraí cruinne a sholáthar do na húdaráis áitiúla go bliantúil. Freisin tá fadhb ann maidir leis na cineálacha ábhar a shainíonn tionscal na tógála mar dhramhaíl, agus d'fhéadfadh dá bharr nach ndéanfaí acmhainní tánaisteacha a áireamh i gceart. Ina theannta sin, tá deis mhór ag sealbhóirí CBD tuairisciú dúbailte a dhéanamh thar theorainneacha údarás áitiúil, agus d'fhéadfadh dá bharr go ndéanfaí ró-thuairisciú ar an méid dramhaíola T&S a bhailítear ar fud na tíre. In 2010, tá sé beartaithe ag an EPA oibriú go díreach i gcomhpháirt leis an earnáil sin agus é mar aidhm feabhas a chur ar rangú ábhair agus bailiú sonraí. Táthar ag súil go dtiocfaidh feabhas ar chaighdeán na staitisticí i gcomhair dramhaíola T&S dá bharr.

Ní mór don earnáil dramhaíola T&S freagairt do na rátaí arda maidir le táirgeadh dramhaíola agus na rátaí measartha (rátaí neamhithreach) i gcomhair aisghabhála trí chloí le hoibleagáidí faoin bplean um bainistiú dramhaíola mar atá sonraithe ag údarás phleanála i gcomhair forbartha údaraithe mar atá sonraithe in Alt 22 (10D)(a) de na hAchtanna um Bainistiú Dramhaíola 1996–2008.

Tábla 21: Bailiú agus bainistíocht ar an gcuid sin de dhramhaíl tógála agus scartála atá déanta suas d'ithir agus de chlocha, 2008⁶⁸

	Aisghabháil (t)	Diúscairt (t)	Iomlán (t)
Láithreáin líonta talún ceadúnaithe ag an EPA	1,286,320	227,533	1,513,853
Láithreáin atá ceadaithe ag údaráis áitiúla	7,068,543	1,480	7,070,023
Áiseanna cóireála dramhaíola ceadúnaithe ag an EPA	11,197	0	11,197
Iomlán	8,366,060	229,013	8,595,073
Ráta aisghabhála (%)⁶⁹	79%	-	-

(Foinse: Suirbhé údarás áitiúil, suirbhé ar láithreáin líonta talún agus suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála)

Tábla 22: Bailiú agus bainistíocht dramhaíola tógála agus scartála eile, 2008⁷⁰

	Aisghabháil (t)	Diúscairt (t)	Iomlán (t)
Miotal	478,767	0	478,767
Adhmad	78,336	0	78,336
Gloine	2,771	864	3,635
Plaisteach	1,602	0	1,602
Dramhaíl bunaithe ar ghipseam	6,033	0	6,033
Brablach	425,746	43	425,789
Dramhaíl T&S measctha nó dramhaíl T&S eile	859,598	308	859,906
Iomlán (t)	1,852,853	1,215	1,854,068
Ráta aisghabhála (%)⁶⁹	62%	-	-

(Foinse: Suirbhé údarás áitiúil, suirbhé ar láithreáin líonta talún agus suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála)

⁶⁸ Ní áirítear ithir éillithe, a ndéantar plé ar leithligh uirthi i gCaibidil 9.

⁶⁹ Ráta aisghabhála bunaithe ar thonnáiste aisghafa a tuairiscíodh mar chéatadán de thonnáiste bailithe a tuairiscíodh.

⁷⁰ Ní áirítear dramhaíl a bhfuil aipeist inti, a ndéantar plé ar leithligh uirthi i gCaibidil 9.

8 DRAMHAÍL THIONSCLAÍOCH

Cuimsíonn dramhaíl thionsclaíoch cineálacha éagsúla fuíollábhar a thagann as tionscail déantúsaíochta, gníomhaíochtaí mianadóireachta agus cairéalaithe, agus stáisiúin chumhachta. Áirítear léi freisin dramhaíl thionsclaíoch nach ndeachaigh trí aon phróiseas ó bhialanna, oifigí agus gníomhaíochtaí coimhdeacha atá clúdaithe ag Caibidil 15 (dramhaíl ó phacáistíú) agus 20 (dramhaíl chathrach) den *Chatalóg Dramhaíola Eorpach*, ach ní áirítear ithir éillithe a dtugtar tuairisc ar leithligh uirthi i gCaibidil 9. Tuairiscítear eolas ar ghiniúint agus ar chóireáil dramhaíola thionsclaíoch in Éirinn gach dara bliain sa tsraith Tuarascálacha Náisiúnta Dramhaíola agus tugadh an tuairisc is deireanaí uirthi i dTuarascáil Náisiúnta Dramhaíola 2006. Don tuarascáil reatha, fuarthas sonraí ar dhramhaíl thionsclaíoch ó 395 cuideachta. Bhí sé sin comhdhéanta de 292 cuideachta a bhfuil ceadúnú um Chosc agus Rialú Comhtháite ar Thruaillíú (CRCT) acu a thugann tuairisc bhliantúil ar shonraí dramhaíola i dtuairisceáin don Chlár um Scaoileadh agus Aistriú Truailleán (PRTR) a thugtar isteach don Áisíneacht agus ó 103 cuideachta eile nach bhfuil ceadúnas CRCT acu a bhfuarthas sonraí dramhaíola uathu trí mheán suirbhé samplaí deonach. Baineadh leas as modheolaíocht scálaithe anuas (bunaithe ar leibhéal fostaíochta earnála a fuarthas ón CSO) chun an dramhaíl iomlán (tuartha) a ghintear i ngach ceann de na hearnálacha tionscail a mheas ó na sonraí tuairiscithe.

Laghdaigh an ghiniúint iomlán a bhí tuartha do dhramhaíl thionsclaíoch, lena n-áirítear dramhaíl thionsclaíoch nach ndeachaigh tríd aon phróiseas, 31% ó 9.2 milliún tona in 2006 go 6.4 milliún tona in 2008, mar atá sonraithe i dTábla 23. Bhí ról mór ag an earnáil mianadóireachta agus cairéalaithe sa laghdú iomlán sin, laghdaigh an dramhaíl thuartha a gineadh ansin ó 4.8 milliún tona in 2006 go 2.1 milliún tona in 2008. Is í an phríomhchúis leis an laghdú sin ná gur fágadh amach roinnt iarmhar neamhghuaiseach mianadóireachta as tacar sonraí 2008 a tuairiscíodh mar dhramhaíl roimhe sin ach a mheastar mar acmhainn anois, i ndiaidh rialú a thug an Chúirt Bhreithiúnais Eorpach in 2003⁷¹; bhí na hábhair comhdhéanta de charraigeacha breise a stóráladh ar an láithreán sular úsáideadh lasmuigh den láthair iad mar ábhar innealtóireachta, agus fuíoll neamhghuaiseach a úsáideadh mar aislíonadh a ndearnadh innealtóireacht air i bpróiseas tógála an mhianaigh. Ba é méid iomlán na n-ábhar sin in 2006 ná 2.53 milliún tona; nuair a fhágtar amach iad as tacar sonraí 2006, tharla laghdú iarbhir de 220,507 t (10%) ar an dramhaíl a ghin an earnáil mianadóireachta idir 2006 agus 2008. Tháinig laghdú imeallach de tuairim is 1% ar iomlán na dramhaíola déantúsaíochta ó 4.07 milliún tona in 2006 go 4.03 milliún tona in 2008.

Tá na deich gcatagóir is mó de dhramhaíl thionsclaíoch neamhghuaiseach agus ghuaiseach curtha i láthair i dTábla 24 agus i bhFigiúr 7. Ba ionann na deich gcatagóir is mó de dhramhaíl agus 82% den dramhaíl ghuaiseach agus neamhghuaiseach go léir a gineadh. Déanann an EPA rialú ar formhór na nginteoirí móra dramhaíola sin faoin gceadúnas CRCT. Nuair a chuirtear na liostaí de na deich gcinn is mó i gcomparáid le sonraí cosúlacha le haghaidh 2006, is í an mhianadóireacht an earnáil is mó a ghineann dramhaíl thionsclaíoch neamhghuaiseach, d'ainneoin gur fágadh méideanna móra d'iarmhar mianadóireachta nach rangáítear mar dhramhaíl a thuilleadh amach as tacar sonraí 2008, mar atá pléite thuas. I dteannta a chéile ba ionann an fuíoll dramhaíola ó Mhianach Teamhrach, ón Mianach Angla-Mheiriceánach Lisheen agus ó Mhianach Galmoy agus 38% den dramhaíl thionsclaíoch neamhghuaiseach ar fad a tuairiscíodh in 2008, agus bhí 23% eile comhdhéanta de láib dhearg ón táirgeoir alúmanaim Aughinish Alumina. Bhí ról mór fós ag dramhaíl ó tionscail maraithe agus rindreála, grúdaireachta agus adhmaid in 2008. Bhí luaith chaithníneach móna agus guail ó stáisiúin chumhachta BSL sa liosta de na deich gcatagóir is mó de dhramhaíl neamhghuaiseach, cé gur fiú a thabhairt faoi deara go ndearnadh 76% den luaith chaithníneach guail ó Ghob na Muine a athchúrsáil agus a úsáid i ndéantús stroighne in 2008. Mar ab amhlaidh blianta roimhe sin, ba as tuaslagóirí agus fuíollábhar eile ó na hearnálacha ceimiceacha agus cógaisíochta a tháinig formhór den dramhaíl thionsclaíoch ghuaiseach a gineadh in 2008. Tháinig méadú suntasach de 22% ar ghiniúint tuaslagóirí orgánacha (07 05 04*), méadú ó 88,000 t in 2006 go 107,031 t in 2008 (féach Roinn 9 le haghaidh sonraí).

⁷¹ Breithiúnas a bhain le cás sa Chúirt Bhreithiúnais Eorpach C-114/01 (AvestaPolarit Chrome) 11 Meán Fómhair 2003.

Cuirtear sonraí ar fáil maidir le diúscairt agus aisghabháil a rinneadh ar dhramhaíl thionsclaíoch in 2008 i dTábla 25, 26 agus 27 agus i bhFigiúr 8. Rinneadh an mórchuid den dramhaíl thionsclaíoch ghinte a tuairiscíodh in Éirinn a bhainistiú sa Stát, ar an láthair ag an tionscal (68%) nó lasmuigh den láthair ag áiseanna dramhaíola tráchtála (28%) (Tábla 26). Áiríodh le bainistíocht ar an láthair, mar shampla, diúscairt méideanna móra d'fhuíoll mianach i murlaigh ar an láthair ag Mianach Teamhrach, an Mianach Angla-Mheiriceánach, Mianach Lisheen agus Galmoy agus láib dhearg a chur go líonadh talún ar an láthair ag Aughinish Alumina. Áiríonn sé freisin cóireáil ar 72,038 t de dhramhaíl thionsclaíoch ar an láthair ag cuideachtaí cógaisíochta agus ceimiceacha a bhfuil ceadúnas CRCT acu, mar a phléitear i gCaibidil 9. Rinneadh 25% de dhramhaíl thionsclaíoch thuairiscithe a aisghabháil in 2008 agus rinneadh 75% a dhiúscairt (Tábla 26). Is ionann é sin agus laghdú ón aisghabháil 38% ar dhramhaíl thionsclaíoch a tuairiscíodh i NWR 2006, mar gheall go príomha gur fágadh amach an tacar sonraí reatha de mhéideanna móra ábhar mhianadóireachta a úsáidtear mar aislíonadh nó i ngníomhaíochtaí tógála eile, a tuairiscíodh roimhe sin faoi na cóid aisghabhála R13 agus R5.

Ar an iomlán, tháinig laghdú suntasach ar an méid dramhaíola tionsclaíoch a gineadh ón suirbhé deiridh ar dhramhaíl thionsclaíoch in 2006. Is léir gur chuidigh athrangú oifigiúil a rinneadh ar roinnt ábhar mar acmhainní, san earnáil mianadóireachta go háirithe, go mór leis an laghdú iomlán sin. Ar an taobh eile den scéal, níor tháinig ach laghdú imeallach 1% ar ghiniúint dramhaíola san earnáil déantúsaíochta. Tá caighdeán na sonraí go dona fós i go leor earnálacha tionsclaíocha, áfach. Ní mór do na tionscail níos mó airde a thabhairt i gcónaí ar an oibleagáid chun taifeadadh cruinn a dhéanamh ar ghiniúint agus ar bhainistíocht dramhaíola agus chun treoir agus comhairle reatha ar chainníochtú agus ar mhonatóireacht dramhaíola a úsáid.

Tábla23: Giniúint thuairiscithe agus thuartha ar dhramhaíl thionsclaíoch, 2008 (scálaithe suas go clúdach 100%)⁷²

Earnáil	Cód NACE ⁷³	Dramhaíl ghuaiseach (t)		Dramhaíl neamhghuaiseach (t)		Dramhaíl thionsclaíoch iomlán (t)	
		Tuairiscithe	Tuartha	Tuairiscithe	Tuartha	Tuairiscithe	Tuartha
Déantúsaíocht							
Táirgí bia, deochanna agus tobac	C 10–C 12	1,306	2,657	920,956	1,593,040	922,262	1,595,697
Teicstíil, éadaí le caitheamh, leathar	C 13–C 15	10	47	6,954	14,450	6,965	14,497
Táirgí adhmaid agus páipéir	C 16– C 17	241	702	241,476	291,832	241,717	292,534
Priontáil	C18	116	1,879	7,478	121,519	7,594	123,398
Peitриллiám, ceimiceáin agus táirgí ceimiceacha	C 19–C 20	9,041	11,257	17,700	17,138	26,741	28,395
Táirgí cógaisíochta	C 21	137,468	146,930	51,633	55,466	189,100	202,397
Táirgí rubair agus plaisteacha	C 22	1,414	1,577	4,761	34,957	6,175	36,533
Táirgí mianra neamh-mhiotalacha	C 23	6,799	23,940	152,438	207,336	159,237	231,276
Miotail bhunúsacha agus táirgí miotail struchtúracha	C 24–C 25	20,481	33,367	1,259,543	1,303,903	1,280,024	1,337,270
Ríomhairí, táirgí leictreonacha agus optúla	C 26	2,990	3,295	23,307	33,667	26,297	36,961
Trealamh leictreach eile	C 27	4	81	1,658	31,122	1,662	31,204
Innealra agus trealamh nach bhfuil rangaithe aon áit eile	C 28	117	1,255	3,934	42,374	4,050	43,630
Mótarfheithiclí	C 29	84	677	433	3,476	517	4,154
Déantúsaíocht eile	C 30–C 32	13,469	16,066	15,019	29,046	28,487	45,112
Deisiú agus suiteáil trealaimh	C 33	1,030	1,142	1,268	1,425	2,298	2,566
Fo-iomlán déantúsaíochta		194,570	244,873	2,708,557	3,780,752	2,903,127	4,025,625
Mianadóireacht agus cairéalú	B 05 - B 09	1,719	3,683	2,011,421	2,057,610	2,013,140	2,061,293
Giniúint leictreachais	D 35.11	1,755	⁷⁴ 1,755	289,971	⁷⁴ 289,971	291,726	⁷⁴ 291,726
Iomlán		198,044	250,311	5,009,950	6,128,334	5,207,994	6,378,644

(Foinse: Tuairisceáin CRCT PRTR agus freagraí ar shuirbhé tionscail)

⁷² Ní áirítear ithir éillithe, a dtugtar tuairisc ar leithligh uirthi i gCaibidil 9.

⁷³ Is iad na cóid ná NACE Rev. 2. Tabhair faoi deara gur úsáideadh cóid NACE Rev 1.1. i dTuarascáil Náisiúnta Dramhaíola 2006

⁷⁴ Cainníocht thuartha mar an gcéanna le cainníocht thuairiscithe, toisc go bhfuil ceadúnú CRCT ag gach stáisiún cumhachta.

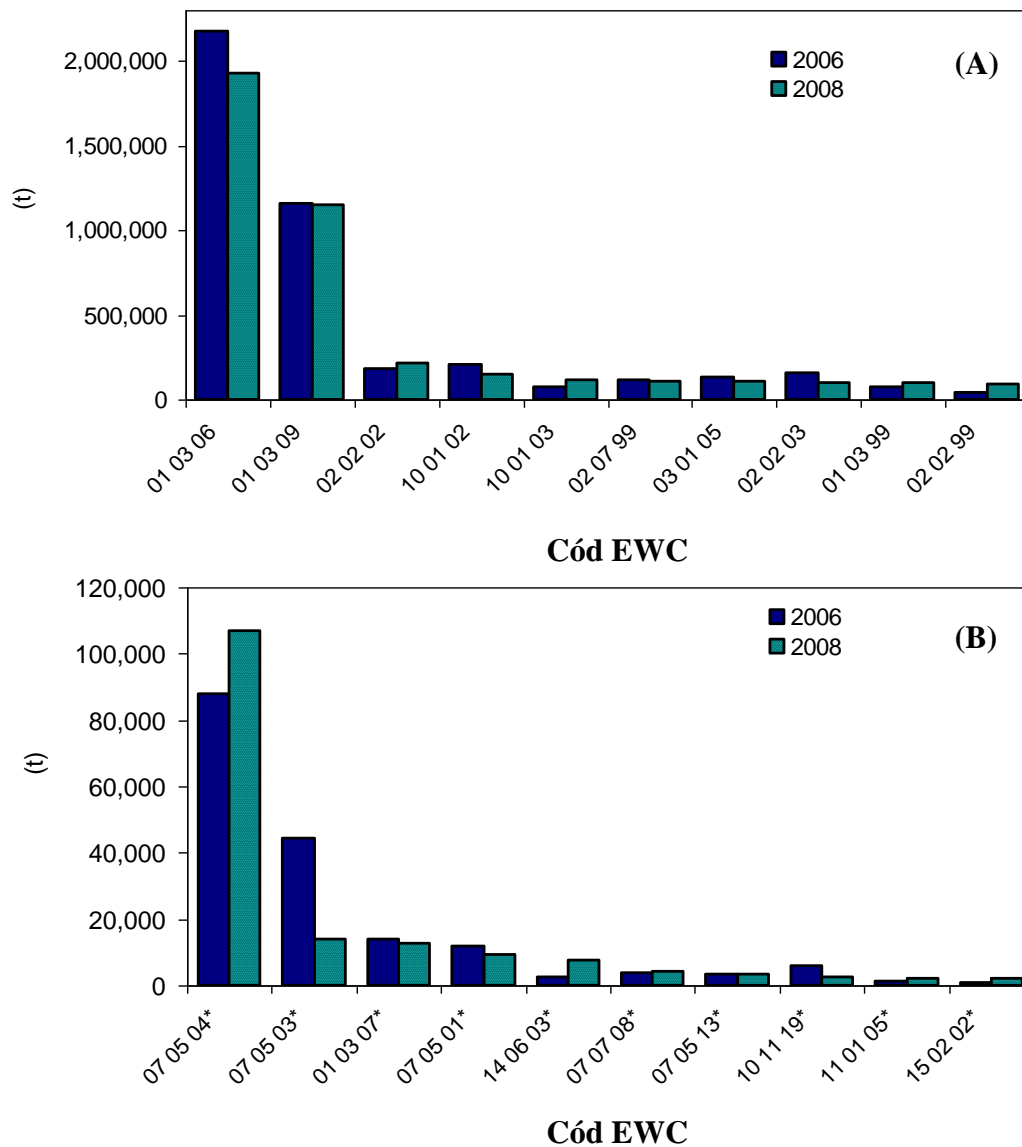
Tábla 24: Na deich ndramhaíl thionsclaíocha neamhghuaiseacha agus guaiseacha is mó in 2008 ⁷⁵

Cód EWC	Cur síos ar dhramhaíl thionsclaíoch neamhghuaiseach	Príomhfhoins(e)	Earnáil NACE	Cainníocht (t)
01 03 06	Fuíoll ó phróiseáil fhisiciúil agus cheimiceach ar mhianraí miotaltáirgeacha	Fuíoll ó Mhianach Theamhrach, Lisheen agus Galmoy	B 07	1,925,007
01 03 09	Láib dhearg ó tháirgeadh alúmana	Láib dhearg ó Aughinish Alumina	C 24	1,148,738
02 02 02	Fuíoll ó fhíochán ainmhí	Marú agus rindreáil	C 10	216,184
10 01 02	Luaith chaithníní guail	BSL Gob na Muine	C 35	147,400
10 01 03	Luaith chaithníní ó mhóin & adhmaid neamhchóireáilte	Stáisiún chumhachta dóite móna an BSL	C 35	113,316
02 07 99	Dramhaíl eile ó tháirgeadh deochanna alcólacha & neamhalcólacha	Grúdlanna	C 11	109,667
03 01 99	Dramhaíl eile ó phróiseáil adhmaid agus ó tháirgeadh painéal agus troscáin	Próiseáil adhmaid	C 16	109,703
02 02 03	Ábhair nach bhfuil oiriúnach le caitheamh ná próiseáil	Marú agus rindreáil	C 10	102,388
01 03 99	Dramhaíl ó phróiseáil fhisiciúil agus cheimiceach ar mhiotail miotaltáirgeacha nach bhfuil sonraithe aon áit eile	Aughinish Alumina, Gypsum Industries	C 14, B 07	101,739
02 02 99	Dramhaíl eile ó ullmhú agus próiseáil feola, éisc agus bia eile de bhunús ainmhí	Marú agus rindreáil	C 10	87,621
			Iomlán	4,061,761

Cód EWC	Cur síos ar dhramhaíl thionsclaíoch ghuaiseach	Príomhfhoins(e)	Earnáil NACE	Cainníocht (t)
07 05 04*	Tuaslagóirí orgánacha	Tionscail chógaisíochta	C 21	107,031
07 05 03*	Tuaslagóirí halaiginithe orgánacha	Tionscail chógaisíochta	C 21	13,864
01 03 07*	Dramhaíl eile ina bhfuil substaintí contúirteacha ó phróiseáil fhisiciúil agus cheimiceach ar mhianraí miotaltáirgeacha	Salanncháca ó Aughinish Alumina	C 24	2,595
07 05 01*	Leachtanna níocháin uisciúla	Tionscail chógaisíochta	C 21	9,343
14 06 03*	Tuaslagóirí dramhaíola eile & meascáin tuaslagóra	Déantúsaíocht uirlisí míochaine & déadacha	C 32	7,400
07 07 08*	Iarmhar stíle & iarmhar imoibriúcháin	An tionscal ceimiceán	C 20	4,173
07 05 13*	Dramhaíl sholadach ina bhfuil substaintí contúirteacha	Tionscal cógaisíochta	C 21	3,337
10 11 19*	Gypsum	Waterford Crystal	C 23	2,583
11 01 05*	Aigéid phicile	Oibrithe miotail	C 24	2,324
15 02 02*	Ionsúiteáin, ábhair scagaire, éadaí cuimilte, éadaí cosanta éillithe ag substaintí contúirteacha	Tionscail éagsúla	Gach earnáil	2,085
			Iomlán	164,736

(Foinse: Tuairisceán CRCT PRTR agus freagraí ar shuirbhé tionscail)

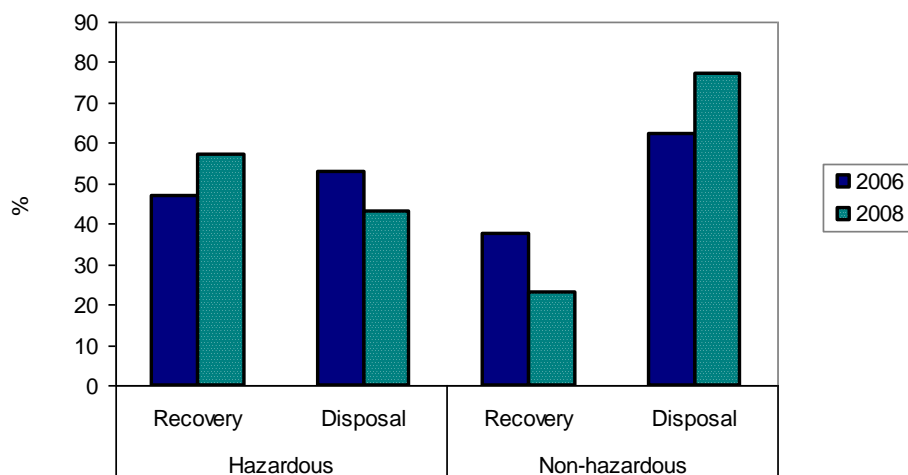
⁷⁵ Ní áirítear ithir éillithe agus méideanna móra de dhramhaíl T&S mar ithir agus cloch.

Figiúr 7: Na deich ndramhaíl⁷⁶ thionsclaíoch neamhghuaiseacha (A) agus guaiseacha a tuairiscíodh in 2008 i gcomparáid leis na méideanna a tuairiscíodh dóibh in 2006⁷⁷. (Féach Tábla 25 i gcomhair cur síos ar dhramhaíl agus ar phríomhfhoinsi).

⁷⁶ Ní áirítear ithir éillithe agus méideanna móra de dhramhaíl T&S mar ithir agus chloch.

⁷⁷ D'fhonn comparáideacht a chinntiú, áiríonn an iomlán d'fhuíoll (01 03 06) i gcomhair 2006 1,170,810 t d'fhuíoll neamhghuaiseach ar sannadh 01 03 05* dó ag Mianach Lisheen i dTuarascáil Náisiúnta Dramhaíola 2006 (Tábla 23) agus eisítear 1,405,281 t d'fhuíoll a úsáideadh mar aislíonadh ag Mianach Teamhrach agus Lisheen, nach bhfuil rangaithe mar dhramhaíl a thuilleadh.

Figúr 8: Diúscairt agus aisghabháil dramhaíl thionsclaíoch ghuaiseach agus neamhghuaiseach a tuairiscíodh, 2006 agus 2008⁷⁸

Tábla 25: Láthair na cóireála ar dhramhaíl ghuaiseach thuairiscithe, 2008⁷⁸

	⁷⁹ Ar an láthair i dtionscal (t)	⁸⁰ Lasmuigh de láthair in Éirinn (t)	Onnmhairithe (t)	Iomlán (t)
Aisghabháil	82,096	1,059,127	140,257	1,281,479
Diúscairt	3,442,339	423,798	59,384	3,925,521
Neamhshonraithe		992		992
Stóráil	1			
Iomlán	3,524,435	1,483,918	199,641	5,207,994

(Foinse: Tuairisceáin CRCT PRTR agus freagraí ar shuirbhé tionscail)

⁷⁸ Tabhair faoi deara gurb í seo cainníocht thuairiscithe na dramhaíola tionsclaíoch (5,107,994 t) agus nach í an chainníocht thuartha (6,378,644 t) atá sonraithe i dTábla 23. Ní áirítear ithir éillithe, a dtugtar tuairisc ar leithligh uirthi i gCaibidil 9.

⁷⁹ Tagraíonn 'ar an láthair i dtionscal' do dhramhaíl ghuaiseach a aisghabhadh nó a diúscairt ar an láthair ag an áis thionsclaíoch inar gineadh í, faoi cheadúnas CRCT.

⁸⁰ Tagraíonn 'lasmuigh den láthair in Éirinn' do dhramhaíl a cuireadh chuig áiseanna cóireála dramhaíola tráchtála in Éirinn le haisghabháil nó le diúscairt.

Tábla 26: Diúscairt agus aisghabháil ar dhramhaíl thionsclaíoch a tuairiscíodh, 2008⁸¹

Oibríocht diúscairthe nó aisghabhála	Cód SDT	Dramhaíl ghuaiseach (t)	Dramhaíl neamhghuaiseach (t)	Dramhaíl thionsclaíoch iomlán (t)
Líonadh talún	D1	14,773	1,653,741	1,668,515
Cóireáil talún	D2	1	34,622	34,623
Gaibhniú	D4		1,926,061	1,926,062
Líonadh talún a ndearnadh innealtóireacht air	D5	4,338	64,919	69,257
Scaoileadh chuig cabhail uisce	D6		7,930	7,930
Scaoileadh chun farraige	D7		156	156
Cóireáil bhitheolaíoch	D8	3,232	72,399	75,631
Cóireáil fhisiceimiceach	D9	5,590	1,602	7,192
Loisceadh ar thalamh	D10	54,979	67,032	122,011
Buanstóras	D12	23		23
Cumasc nó meascadh	D13	2,724	9,456	12,180
Athphacáistiú roimh dhiúscairt	D14	7	424	431
Stóras roimh dhiúscairt	D15	316	1,194	1,510
Fo-iomlán diúscairthe	D	85,983 43%	3,839,538 77%	3,925,521 75%
Athúsáid mar bhreosla	R1	15,065	230,509	245,574
Aisghabháil tuaslagóirí	R2	50,983	159	51,141
Athchúrsáil substainte orgánaí	R3	1,308	243,343	244,651
Aisghabháil miotail	R4	6,223	94,130	100,353
Athchúrsáil substainte neamhorgánaí	R5	3,035	177,980	181,015
Athghiniúint aigéad nó ábhar neamhlómhar	R6	3,264	39	3,304
Aisghabháil na gcomhchodanna a úsáidtear chun truailliú a laghdú	R7	15	32	47
Aisghabháil comhchodanna ó chatalaigh	R8	72		72
Aisghabháil ola	R9	3,521	616	4,137
Leathadh sciodair	R10	64	227,646	227,710
Úsáid iarmharach	R11	293	176,519	176,812
Malartú dramhaíola roimh aisghabháil	R12	7,667	8,490	16,157
Stóráil roimh aisghabháil	R13	20,547	9,961	30,508
Fo-iomlán aisghabhála	R	112,056 57%	1,169,424 23%	1,281,480 25%
Neamhshonraithe	N	5 <0.1%	987 <0.1%	992 <0.1%
Iomlán		198,044	5,009,950	5,207,994

(Foinse: Tuairisceán CRCT PRTR agus freagraí ar shuirbhé tionscail)

⁸¹ Tabhair faoi deara gurb í seo cainníocht thuairiscithe na dramhaíola tionsclaíoch (5,107,994 t) agus nach í an chainníocht thuartha (6,378,644 t) atá sonraithe i dTábla 23. Ní áirítear ithir éillithe, a dtugtar tuairisc ar leithligh uirthi i gCaibidil 9.

Tábla 27: Diúscairt agus aisghabháil ar dhramháil thuairiscithe in earnálacha tionsclaíocha a ndearnadh suirbhé orthu, 2008⁸²

Earnáil	NACE EWC ⁸³	Diúscairt (t)	Aisghabháil (t)	Neamhshonr aithe (t)	Iomlán (t)
Déantúsaíocht					
<i>Táirgí bia, deochanna agus tobac</i>	C 10–C 12	265,790	656,471	0	922,262
<i>Teicstílí, éadaí le caitheamh, leather</i>	C 13– C 15	1,414	5,490	60	6,965
<i>Táirgí adhmaid agus páipéir</i>	C 16– C 17	7,111	234,605	0	241,717
<i>Priontáil</i>	C18	334	7,259	1	7,594
<i>Peitriiliam, ceimiceáin agus táirgí ceimiceacha</i>	C 19–C 20	9,959	16,782	0	26,741
<i>Táirgí cógaisíochta</i>	C 21	66,995	122,106	0	189,100
<i>Táirgí rubair agus plaisteacha</i>	C 22	2,430	3,745	0	6,175
<i>Táirgí mianra neamh-mhiotalacha</i>	C 23	143,733	15,492	12	159,237
<i>Miotail bhunúsacha agus táirgí miotail struchtúracha</i>	C 24–C 25	1,248,472	31,552	0	1,280,024
<i>Ríomhairí, táirgí leictreonaigh agus optúla</i>	C 26	3,729	22,443	125	26,297
<i>Trealamh leictreach eile</i>	C 27	160	708	794	1,662
<i>Innealra agus trealamh nach bhfuil rangaithe aon áit eile</i>	C 28	325	3,725	0	4,050
<i>Mótarfeithiclí</i>	C 29	161	357	0	517
<i>Déantúsaíocht eile</i>	C 30–C 32	7,430	21,058	0	28,487
<i>Deisiú agus suiteáil trealaimh</i>	C 33	1,003	1,295	0	2,298
Fo-iomlán déantúsaíochta		1,759,046	1,143,088	992	2,903,127
		61%	39%	<0.1%	
Mianadóireacht agus cairéalú	B 05 - B 09	1,988,157	24,983	0	2,013,140
Giniúint leictreachais	D 35.11	178,317	113,409	0	291,726
Iomlán		3,925,521	1,281,480	992	5,207,994
		75%	25%	<0.1%	

(Foinse: Tuairisceáin CRCT PRTR agus freagraí ar shuirbhé tionscail)

⁸² Tabhair faoi deara gurb í seo cainníocht thuairiscithe na dramhála tionsclaíoch (5,107,994 t) agus nach í an chainníocht thuairiscithe (6,378,644 t) atá sonraithe i dTábla 23. Ní áirítear ithir éillithe, a dtugtar tuairisc ar leithligh uirthi i gCaibidil 9.

⁸³ Is iad na cóid ná NACE Rev. 2. Tabhair faoi deara gur úsáideadh cóid NACE Rev 1.1. i dTuarascáil Náisiúnta Dramhála 2006.

9 DRAMHAÍL GHUAISEACH

Rangaítear dramhaíl mar dhramhaíl ghuaiseach nuair a léiríonn sí airíonna a chiallaíonn go bhfuil sí contúirteach nó go bhféadfadh sí dochar a dhéanamh do shláinte an duine nó don chomhshaol. Mar a pléadh i gCaibidil 8, is í an earnáil thionsclaíoch an earnáil is mó a ghineann dramhaíl ghuaiseach in Éirinn, agus éiríonn ábhair dramhaíola guaisí mar thuaslagóirí tionsclaíocha, slodaí, olaí agus ceimiceáin aisti. Freisin gineann teaghlaigh, gnóthaí beaga, feirmeacha agus na hearnálacha cúram sláinte agus tógála méideanna móra de dhramhaíl ghuaiseach mar chadhnraí, trealamh leictreach, lampaí fluaraiseacha, dramhaíl cúram sláinte chontúirteach, péinteanna bunaithe ar thuaslagóirí agus vearnaisí, lotnaidicídí agus luibhicídí, dip chaorach agus aisepeist, chomh maith le dramhaíl eile. Mar a rinneadh blianta roimhe seo, tiomsaíodh eolas ar ghiniúint agus ar bhainistíocht dramhaíola guaisí ó thrí fhoinsé, bunaithe ar ionad na cóireála:

- Fuarthas sonraí ar chóireáil dramhaíola guaisí ar an láthair ag an tionscal inar gineadh í, a dhéantar faoi cheadúnas CRCT ag cuideachtaí cógaisíochta den chuid is mó, ó thuarisceáin PRTR;
- Fuarthas sonraí ar chóireáil dramhaíola guaisí lasmuigh den láthair ag áiseanna tráchtála in Éirinn ón suirbhé ar chóireáil dramhaíola guaisí, a seoladh chuig áiseanna in Éirinn a bhfuil ceadúnas dramhaíola acu ón EPA nó a bhfuil cead acu ón údarás áitiúil chun raon de dhramhaíl ghuaiseach a chóireáil;
- Fuarthas sonraí ar onnmhairiú údaraithe dramhaíola guaisí le haisghabháil nó le cóireáil thar lear ó thaifid a choimeádann an Oifig Náisiúnta SDT.

Léiríonn Tábla 28, a thaispeánann ionad na cóireála ar dhramhaíl ghuaiseach, gurbh é méid iomlán tuairiscithe na dramhaíola guaisí a bainistíodh in 2008 ná 319,098 t, sin méadú 5% ó 2007. Tháinig an méadú ba mhó ar chóireáil dramhaíola guaisí lasmuigh den láthair in áiseanna tráchtála in Éirinn, tháinig méadú suntasach de 25% go 113,839 t air sin. Tháinig méadú níos lú de 7% ar an méid dramhaíola guaisí a onnmhairíodh le cóireáil thar lear, a bhí ar an oibríocht chóireála ba mhó fós. Fachtóir mhór sa mhéadú ar chóireáil lasmuigh den láthair ab ea an méadú ar mheascadh tuaslagóirí dramhaíola in áiseanna cóireála um dhramhaíl ghuaiseach atá ceadúnaithe ag an EPA sula ndéantar í a onnmhairiú mar dhramhaíl le hathúsáid mar bhreosla in áitheanna stroighne agus i loisceoirí; mhéadaigh sé sin go suntasach ó 16,573 t in 2007 go 23,986 t in 2008⁸⁴ (Tábla 29). Tháinig méadú mór freisin ar aisghabháil tuaslagóirí agus substaintí orgánacha (aisghabháil dramhbhreoslaí agus dramholáí go háirithe) in áiseanna cóireála lasmuigh den láthair in Éirinn in 2008.

Cé gur tháinig méadú ar chóireáil ar dhramhaíl ghuaiseach lasmuigh den láthair in 2008, lean an méid dramhaíola guaisí a aisghabhadh nó a diúscaradh ar an láthair ag áiseanna a bhfuil ceadúnas CRCT acu ar aghaidh ag dul i laghad. Cóireáladh 72,038 t de dhramhaíl ghuaiseach ar an láthair ag 21 áis a bhfuil ceadúnas CRCT acu, sin laghdú ó 88,409 t in 2007. Tugtar sonraí ar na háiseanna a bhfuil ceadúnas CRCT acu a rinne cóireáil ar dhramhaíl ghuaiseach ar an láthair in 2008 i dTábla 30.

Nuair a cuireadh le chéile iad, léirigh sonraí 2008 treocht fhadtéarmach atá léirithe i bhFigiúr 9 agus i dTábla 31 áit a bhfuil cóireáil ar dhramhaíl ghuaiseach ar an láthair in áiseanna tionsclaíocha ag dul i laghad agus go bhfuiltear ag roghnú áiseanna cóireála do dhramhaíl thionsclaíoch ghuaiseach in Éirinn nó thar lear a úsáid ina háit.

Soláthraíonn Figiúr 10 agus Tábla 32 eolas ar cheann scríbe na dramhaíola guaisí a onnmhairíodh ó Éirinn in 2008 le cóireáil in áiseanna údaraithe thar lear chomh maith le heolas ar a raibh i ndán di. Ghlac cúig thír Eorpacha (An Ríocht Aontaithe, an Ghearmáin, an Bheilg, an Ísiltír agus an Danmhairg) le 97% d'onnmhairí dramhaíola guaisí ó Éirinn in 2008.

D'fhoilsigh an Ghníomhaireacht an Plean Náisiúnta Bainistíochta um Dhramhaíl Ghuaiseach 2008-2012 in 2008⁸⁵. Leagann an Plean amach na cuspóirí agus na gníomhartha tosaíochta chun dramhaíl ghuaiseach a chosc agus chun

⁸⁴ Déantar breis is 90% den tuaslagóirí dramhaíola sin a mheascadh ag Services Ltd. (AVR Safeway a tugadh air roimhe sin) (Uimh. Chláraithe W0050-02)

⁸⁵ Féach www.epa.ie/downloads/pubs/waste/haz

í a bhainistiú níos fearr in Éirinn. Tá tús curtha ag an EPA le bainistíocht ar thionscadail faoi shruthanna tosaíochta dramhaíola guaisí agus earnálacha tosaíochta (m.sh. tuaslagóirí, garáistí agus chun féachaint an mbeadh áis náisiúnta líonta talún um dhramhaíl ghuaiseach indéanta).

Tabla 28: Ionad na cóireála ar dhramhaíl ghuaiseach thuairiscithe, 2008 (gan ithir éillithe san áireamh)

Catagóir	⁸⁶ Ar an láthair i dtionscal (t)	⁸⁷ Lasmuigh de láthair in Éirinn (t)	Onnmhairithe (t)	Iomlán (t)
Tuaslagóirí	48,150	23,667	58,611	⁸⁸ 107,515
Dramhaíl ghuaiseach thionsclaíoch (eile)	4,776	5,869	33,154	43,799
Dramhaíl ola (ola mianra)	250	31,348	230	31,828
Tuaslagóirí (halaiginithe, áit atá sonraithe)	5,068	7,745	8,693	⁸⁸ 20,433
Dríodair ola		15,298	107	15,406
Dramhaíl aipeiste		7,462	7,007	14,469
Trealamh (leictreach, leictreonach, meicniúil)		6,030	7,386	13,416
Salainn agus salannchácaí	12,559		0	12,559
Cadhraí aigéid-luaidhe			11,050	11,050
Dramhaíl a bhfuil baol ann do chúram sláinte		9,170	728	9,898
Leachtanna níocháin uisciúla agus máthairlicéir (07 __ 01*)	1,093	1,137	5,278	7,509
Slodaí agus dríodair scagacháin	9	548	6,057	6,613
Dramhaíl péinte, dúigh agus vearnaíse (lena n-áirítear pacáistiú)	6	924	4,843	5,773
Dramhaíl aigéid agus alcaile		2,245	2,917	5,162
Dramhaíl cheimiceach (eile)		204	3,559	3,763
Dramhaíl ó MFSU na gcógas (07 05 13*)			2,534	2,534
Pacáistíocht (éillithe nó iarmhair fós inti)	52	1,638	746	2,436
Ionsúitigh, éadaigh chuimilte srl. (EWC 15 02 02)	36		1,373	1,410
Scagairí ola			1,092	1,092
Dramhaíl cheimiceach fhótagrafach		6	650	656
Cóireáil theirmeach agus iarmhair dóchain eile		72	428	500
Lampaí fluaraiseacha		404	56	427
Dramhaíl cheimiceach ghinearálta ó shaotharlanna	17	87	193	297
Ceallraí (beaga, aigéid neamh-luaidhe)		12	228	240
Dramhaíl tógála agus scartála (guaiseach)			137	137
Dramhaíl miotail agus dramhaíl ina bhfuil miotal trom	23	5	71	99
Lotnaidicídí, luibhicídí			71	71
Leigheasanna			3	3
Dramhaíl ghuaiseach chathrach (eile)			0	0
Défhéinil pholaclóirínithe			0	0
Iomlán	72,038	113,839	157,207	319,098

(Foinse: Tuairisceáin bhliantúla CRCT PRTR, suirbhé ar chóireáil dramhaíola guaisí, taifid SDT, suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála i gcomhair WEEE)

⁸⁶ Tagraíonn 'ar an láthair i dtionscal' do dhramhaíl ghuaiseach a aisghabhadh nó a diúscaradh ar an láthair ag an áis thionsclaíoch in ar gineadh í, faoi cheadúnas CRCT.

⁸⁷ Tagraíonn 'lasmuigh den láthair in Éirinn' do dhramhaíl a cuireadh chuig áiseanna cóireála dramhaíola guaisí in Éirinn le haisghabháil nó le diúscairt faoi cheadúnas dramhaíola ón EPA.

⁸⁸ Rinneadh 23,986 tona de dhramhthuaslagóir (1,073 t de tuaslagóir halaiginithe agus 22,913 t de tuaslagóir neamh-halaiginithe) san iomlán a mheascadh ag áiseanna in Éirinn sula ndearnadh iad a onnmhairiú le húsáid mar bhreosla in áitheanna stroighne agus i loisceoirí. Rinneadh na tuaslagóirí measctha seo a onnmhairiú mar dhramhaíl. Déantar na méideanna seo a áireamh i gceart sa cholún 'cóireáilte lasmuigh den láithreán in Éirinn' agus sa cholún 'onnmhairithe' aron. Baineadh amach as an gcolún 'iomlán' iad áfach ionas nach ndéanfar iad a áireamh faoi dhó sa mhéid iomlán de dhramhaíl ghuaiseach a gineadh.

Tábla 29: Aisghabháil agus diúscairt ar dhramhaíl ghuaiseach in 2008 (gan ithir éillithe san áireamh)

Cód SDT	Gníomhaíocht aisghabhála nó diúscairta	⁸⁹ Ar an láthair i dtionscal (t)	⁹⁰ Lasmuigh de láthair in Éirinn (t)	Onnmhairithe (t)	Iomlán (t)
D1	Líonadh talún	12,559		12,217	24,776
D4	Gaibhniú	0			0
D5	Líonadh talún a ndearnadh innealtóireacht air		7,462	9,775	17,237
D8	Cóireáil bhitheolaíoch	1,791		2,733	4,523
D9	Cóireáil fhisiceimiceach	322	27,131	1,792	29,245
D10	Loisceadh	20,897		40,505	61,402
D12	Buanstóras	23		226	249
D13	Cumasc nó meascadh			124	124
D14	Athphacáistiú			44	44
D15	Stóráil ag feitheamh le diúscairt			8	8
	Fo-iomlán diúscairta	35,592	34,594	67,424	137,610
R1	Úsáidte mar bhreosla	12,312	⁹¹ 23,986	21,714	34,026
R2	Aisghabháil tuaslagóirí	23,504	7,374	33,078	63,958
R3	Aisghabháil substaintí orgánaí	379	⁹² 13,562	6,618	20,559
R4	Aisghabháil miotail		1,727	23,760	25,487
R5	Aisghabháil substaintí neamhorgánaí		6,030	2,596	8,626
R6	Athghiniúint aigéad nó ábhar neamhlómhar			1,543	1,543
R7	Maolú truaillithe			46	46
R9	Aisghabháil ola	250	26,566		26,817
R12	Malartú dramhaíola			248	248
R13	Stóráil ag feitheamh le diúscairt			146	146
	Fo-iomlán aisghabhála	36,446	79,245	89,749	181,455
N	Neamhshonraithe			33	33
	Iomlán	72,038	113,839	157,207	319,098

(Foinse: Tuairisceán bhliantúla CRCT PRTR, suirbhé ar chóireáil dramhaíola guaisí, taifid SDT, suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála i gcomhair WEEE)

⁸⁹ Tagraíonn 'ar an láthair i dtionscal' do dhramhaíl ghuaiseach a aisghabhadh nó a diúscairt ar an láthair ag an áis thionsclaíoch inar gineadh í.

⁹⁰ Tagraíonn 'lasmuigh den láthair in Éirinn' do dhramhaíl a cuireadh chuig áiseanna cóireála dramhaíola guaisí in Éirinn le haisghabháil nó le diúscairt.

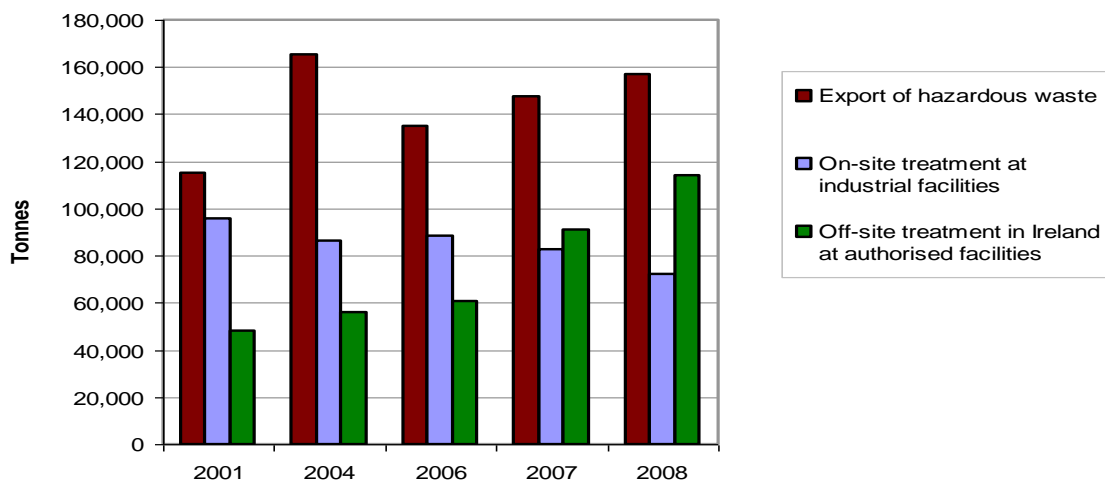
⁹¹ Léiríonn an figiúr seo meascadh na ndramhthuaslagóirí sula ndéantar iad a onnmhairiú mar dhramhaíl le húsáid mar bhreosla. Baintear an méid seo ón iomlán don líne seo ionas nach ndéanfar é a áireamh faoi dhó. Féach fonóta le Tábla 28 i gcomhair sonraí breise.

⁹² Ba í an phríomhchúis leis an méadú ar R3 (athchúrsáil substaintí orgánacha) ná an feabhas ar chóireáil dramhbhreoslaí agus dramholáí ag Rilta Environmental Ltd. (SITA Environmental a tugadh air roimhe seo) a raibh D9 sannta ag an gcuideachta air roimhe sin.

Tábla 30: Cóireáil dramhaíola guaisí ar an láthair ag áiseanna ceadúnaithe CRCT in 2008 (gan ithir éillithe san áireamh)

Ainm na háise	Uimhir an chláir CRCT	Cineál dramhaíola	Oibríocht	Cainníocht cóireáilte (t)
Arch Chemicals	P0060-01	Tuaslagóirí	R2	164
		Dramhaíl ghuaiseach thionsclaíoch eile	D9	221
Aughinish Alumina	P0035-04	Salainn agus salannchácaí	D1	12,559
Bristol Myers Squibb Cruiserath	P0552-02	Tuaslagóirí	R2	2,347
			D10	3,594
Cognis Ireland	P0052-02	Dramhaíl ghuaiseach thionsclaíoch eile	R1	4,173
ConocoPhillips Bantry Bay Terminals	P0419-01	Ola	R9	250
DIS Enbi Seals Ireland	P0064-01	Ola	R9	0.4
Eli Lilly	P0009-03	Tuaslagóirí	D10	10,812
			R2	851
Galmoy Mines	P0517-01	Miotal- & dramhaíl a bhfuil miotal trom inti	D12	23
Irish Industrial Explosives	P0055-01	Dramhaíl ghuaiseach thionsclaíoch eile	D10	2
Liebherr Container Cranes	P0146-01	Dramhaíl péinte, dúigh agus vearnaíse	R2	6
Mallinckrodt Medical Imaging	P0050-02	Tuaslagóirí	D8	328
			R2	7,480
			D9	101
Merck Sharp & Dohme	P0011-03	Tuaslagóirí	D8	1,100
			R2	1,507
Millipore Ireland	P0571-01	Tuaslagóirí	R2	1,062
Novartis Ringaskiddy	P0006-03	Dramhaíl saotharlainne & dramhaíl cheimiceach ghinearálta	D10	17
		Pacáistíocht éillithe	D10	52
		Slodaí agus dríodair scagacháin	D10	9
		Tuaslagóirí, leachtanna níocháin uisciúla agus máthairlicéir.	D8	363
			R1	2,020
	R2	3,588		
	D10	1,094		
		Ionsútigh, éadaigh chuimilte	D10	36
Pfizer Cork Ltd	P0103-02	Tuaslagóirí	R2	159
Pfizer Ireland Pharmaceuticals	P0013-04	Tuaslagóirí	R2	3,359
Roche Ireland	P0012-04	Tuaslagóirí	R1	59
Schering Plough (Ireland)	P0015-04	Tuaslagóirí	D10	1,434
Smithkline Beecham	P0004-03	Tuaslagóirí	D10	3,848
			R1	5,590
			R2	386
Swords Laboratories	P0014-04	Tuaslagóirí	R2	1075
Temmler Ireland	P0813-01	Tuaslagóirí	R2	1,521
		Dramhaíl ghuaiseach thionsclaíoch eile	R3	379
			Iomlán	72,038

(Foinse: Tuairisceáin bhliantúla CRCT PRTR)

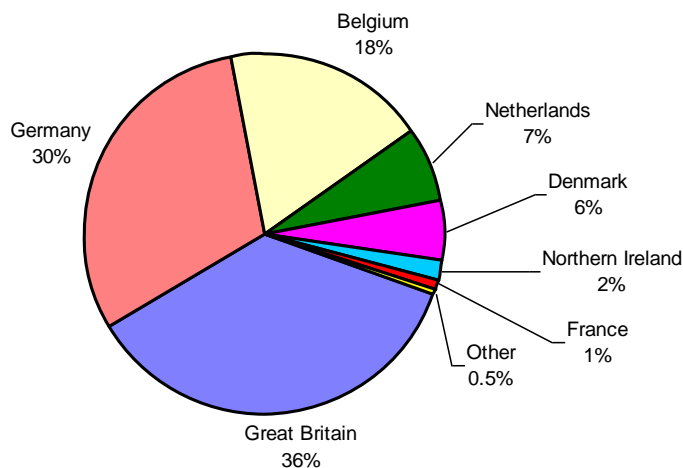

Figúir 9: Ionad na cóireála ar dhramhaíl ghuaiseach 2001–2008 (gan ithir éillithe san áireamh)

Tábla 31: Achoimre ar bhainistíocht dramhaíola guaisí, 2001 –2008 (gan ithir éillithe san áireamh)

Catagóir	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
⁹³ Ar an láthair i dtionscal (t)	95,566			86,328		88,409	82,732	72,038
⁹⁴ Lasmuigh de láthair in Éirinn (t)	48,013			55,952		60,872	91,240	113,839
Onnmhairithe (t)	115,366	109,545	170,678	165,498	146,811	134,904	147,542	157,207
Iomlán (t)	258,945			307,778		284,184	⁹⁵ 304,941	⁴ 319,098

(Foinse: Tuairisceáin bhliantúla CRCT PRTR, suirbhé ar chóireáil dramhaíola guaisí, taifid SDT, suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála i gcomhair WEEE)

Figúir 10 Ceann scríbe dramhaíola guaisí onnmhairithe, 2008 (gan ithir éillithe san áireamh)

⁹³ Tagraíonn 'ar an láthair i dtionscal' do dhramhaíl ghuaiseach a aisghabhadh nó a diúscaird ar an láthair ag an áis thionsclaíoch inar gineadh í.

⁹⁴ Tagraíonn 'lasmuigh den láthair in Éirinn' do dhramhaíl a cuireadh chuig áiseanna cóireála dramhaíola guaisí in Éirinn le haisghabháil nó le diúscairt.

⁹⁵ Baineadh 16,573 t ón méid iomlán le haghaidh 2007 agus baineadh 23,986 t ón méid iomlán le haghaidh 2008 ionas nach ndéanfar cóireáil na ndramhthuaslagóirí in Éirinn, agus ansin a n-onnmhairiú mar dhramhaíl le húsáid mar bhreosla, a áireamh faoi dhó – féach an fonóta le Tábla 28 i gcomhair sonraí breise.

Tábla 32: Ceann scríbe agus a bhfuil i ndán d'onnhairí dramhaíola guaisí fógartha, le hithir éillithe san áireamh, 2008

	Diúscairt (t)					Aisghabháil (t)					Cóireáil neamhshonraithe (t)	Iomlán onnhairithe	
	Líonadh talún	Loisceadh	Cóireáil fhisiceimic each	Diúscairt eile	Iomlán diúscartha	Úsáidte mar bhreosla	Aisghabháil i tuaslagóirí	Aisghabháil i miotail	Aisghabháil eile	Iomlán aisghafa		t	%
An Ríocht Aontaithe	0	6,058	908	0	6,965	301	30,659	16,541	2,748	50,249	0	57,214	36
An Ghearmáin	21,992	17,141	320	144	39,598	3,392	740	1,091	1,484	6,707	0	46,306	29
An Bheilg	0	7,007	228	837	8,072	17,076	306	3,404	59	21,314	0	29,386	19
An Ísiltír	0	759	336	2,109	3,204	946	0	23	6,234	7,202	0	10,407	7
An Danmhairg	0	8,899	0	0	8,899	0	0	0	0	0	0	8,899	6
Tuaisceart Éireann	0	0	0	0	0	0	58	2,467	202	2,726	0	2,726	2
An Fhrainc	0	4	0	0	4	0	1,185	219	0	1,404	0	1,408	1
An Fhionlainn	0	559	0	0	559	0	0	0	0	0	0	559	0
Stáit Aontaithe Mheiriceá	0	0	0	0	0	0	0	16	0	16	0	16	0
An tSualainn	0	3	0	0	3	0	0	0	0	0	0	3	0
Neamhshonraithe	0	119	0	0	119	0	131	0	0	131	33	282	0
Iomlán	21,992	40,549	1,792	3,091	67,424	21,714	33,078	23,760	11,197	89,749	33	157,207	100

(Foinse: taifid TFS)

9.1 Ithir éillithe

Leagann Tábla 33 amach bainistíocht na hithreach éillithe in 2008, lena n-áirítear ithir éillithe a cóireáladh amach ón láthair in Éirinn in áiseanna cóireála do dhramhaíl tráchtála ghuaiseach agus ithir éillithe a onnmhairíodh i gcomhair cóireála. Ní léiríonn na sonraí aon ithir éillithe a cóireáladh *in situ* san áit ar gineadh í. Tháinig méadú ar an iomlán ar onnmhairiú tuairiscithe ithreach éillithe go 449,574 t (Tábla 33). Tháinig leath den dramhaíl sin ó oibreacha díchoimisiúnaithe agus leasúcháin ar tugadh fúthu ag cuideachta dúnta a raibh ceadúnas CRCT aici. Tháinig laghdú beag (2%) ar chóireáil ithreach éillithe lasmuigh den láthair in Éirinn in 2008 i gcomparáid le 2007. Leanadh ar aghaidh ag onnmhairiú an chuid is mó (91%) d'ithir éillithe i gcomhair cóireála, cuireadh chuig an nGearmáin í den chuid is mó áit a ndearnadh an chuid is mó di a dhiúscairt i láithreáin líonta talún d'ábhar guaiseach. Leagann Tábla 34 amach treochtaí i nginiúint, i mbainistíocht agus in onnmhairiú ithreach éillithe ó 2001.

Tábla 33: Bainistíocht ithreach éillithe, 2008

Gníomhaíocht aisghabhála nó diúscairthe	⁹⁶ Lasmuigh de láthair in Éirinn (t)	Onnmhairithe (t)		
		An Ghearmáin	An Ísiltír	Iomlán onnmhairithe
Líonadh talún		184,316		184,316
Cóireáil bhitheolaíoch		68,273	12,655	80,928
Cóireáil fhisiceimiceach	2	30,263		30,263
Stóráil ag feitheamh le diúscairt		2,176		2,176
Fo-iomlán diúscairthe	2	285,028	12,655	297,683
Aisghabháil substainte neamhorgánaí	43,531	135,980	15,911	151,891
Fo-iomlán aisghabhála	43,431	135,980	15,911	151,891
Iomlán	43,533	421,008	28,566	449,574

(Foinse: Suirbhé ar chóireáil dramhaíola guaisí agus taifid SDT)

Tábla 34: Bainistíocht tuairiscithe lasmuigh den láthair ar ithir éillithe 2001–2008

	2001	2004	2005	2006	2007	2008
Lasmuigh de láthair in Éirinn (t)	8,636 (a)	14,838 (a)	-	36,872 (a)	44,221(a)	D 2) 43,531 (r)
Onnmhairithe (Iomlán) (t)	159,943	206,299	140,442	370,032	143,906	449,574
An Ghearmáin	14,063 (a)	172,948 (d)	120,455 (d)	341,158 (d) 28,570 (r)	126,859 (d) 14,919 (r)	285,028 (d) 135,980 (r)
An Ísiltír		10,691 (a)		305(a)	2,128(a)	12,655 (d) 15,911 (r)
An Bheilg	145,192(a)	22,531(a)				
Áiteanna eile san Eoraip	742 (a)	126 (a)	19,986 (d)			
Iomlán tuairiscithe (t)	168,579	221,137	-	406,904	188,127	493,107

Nóta: (a) = aisghabháil nó athchúrsáil go príomha; (d) = diúscairt go príomha.

(Foinse: Suirbhé ar chóireáil dramhaíola guaisí agus taifid SDT)

⁹⁶ Tagraíonn 'lasmuigh den láthair in Éirinn' d'ithir éillithe a cuireadh chuig áiseanna cóireála dramhaíola tráchtála guaisí in Éirinn le haisghabháil nó le diúscairt.

10 BONNEAGAR AGUS BAILIÚCHÁIN DRAMHAÍOLA

10.1 Láithreáin líonta talún cathrach

Ghlac 32 láithreán líonta talún san iomlán le 2,040,806 t de dhramhaíl chathrach sholadach (DCS) in 2008 le haisghabháil agus le diúscairt. Níor ghlac ceann amháin den 32 láithreán líonta talún le haon dramhaíl le diúscairt, .i. níor glacadh ach le hábhar athchóirithe a bhí comhdhéanta as ábhair orgánacha múirínithe cathrach. Idir na háiseanna go léir, úsáideadh 102,092 t i gcomhair aisghabhála (sliseanna adhmaid agus ábhair orgánacha múirínithe/cobhsaithe a úsáideadh i gcomhair cumhdaigh, srl.) Taispeánann Tábla 35 miondealú ar dhramhaíl ar glacadh léi ag gach ceann de na láithreáin líonta talún sin. Tugtar miondealú níos mionsonraithe ar an dramhaíl a glacadh ag na láithreáin líonta talún ar fad atá i mbun feidhme in Aguisín E.

Tábla 35: Láithreáin líonta talún do dhramhaíl chathrach ag feidhmiú in 2008

Uimhir Chláraithe Cheadúnas an EPA ⁹⁷	Líonadh talún	Réigiún Pleanála um Bainistiú Dramhaíola	Dramhaíl tí diúscairthe (t)	Cosamar sráide, dramhaíl ó ghairdíní, páirceanna & reiligí diúscairthe (t)	Dramhaíl tráchtála diúscairthe (lena n-áirítear dramhaíl thionsclaíoch nach ndeachaigh tríd aon phróiseas) (t)	Dramhaíl 'orgánach' (aisghafa) (t)	Iomlán na DCI chuig líonadh talún (t)
W0001-03	Ciarraí Thuaidh	An Clár Luimneach Ciarraí	40,369	1,419	20,620	602	63,010
W0017-03	Gort an Droma	An Clár Luimneach Ciarraí	28,387	849	26,658	390	56,284
W0109-01	Eidhneach	An Clár Luimneach Ciarraí	28,001	708	5,930	6,843	41,482
W0178-01	Réigiún Chonnacht	Connacht	47,223	582	49,503	0	97,308
W0059-02	Bealach an Doirín	Connacht	17,250	151	3,679	769	21,849
W0021-01	Doire an Iomaire	Connacht	11,632	736	3,060	1,557	16,985
W0067-01	Ráth Ruaín	Connacht	9,858	1,289	5,008	721	16,876
W0013-01	Ceathrú an Bhrúnaigh	Connacht	0	0	0	7,261	7,261
W0068-02	Eochail	Corcaigh	58,256	0	45,702	0	103,958
W0012-02	Bóthar Chionn tSáile	Corcaigh	40,559	6,922	7,843	3,342	58,666
W0089-01	Doire Chonail	Corcaigh	8,259	0	760	0	9,019
W0024-02	Baile na Carraige	Dún na nGall	11,826	1,263	16,317	0	29,406
W0004-03	Baile Artúir	Baile Átha Cliath	301,829	0	0	0	301,829
W0009-02	Baile Amhlaoibh	Baile Átha Cliath	65,066	949	13,962	0	79,977
W0081-03	KTG	Cill Dara	0	0	208,751	34,619	243,370
W0201-02	An Droichead	Cill Dara	61,069	3	57,177	11,468	129,717
W0047-02	Baile Chairdís ⁹⁸	Cill Dara	4,335	0	4,335	1,637	10,307
W0029-02	Doire Cluthar	Lár Tíre	22,579	0	27,673	0	50,252
W0028-02	Baile Dhonncha	Lár Tíre	20,010	712	25,784	0	46,506
W0026-02	Coillte Laoise	Lár Tíre	28,674	0	14,590	700	43,964
W0078-02	Bealach an Mhéine	Lár Tíre	19,505	1,490	4,024	8	25,027
W0146-01	Knockharley	Oirthuaisceart	23,127	0	101,525	17,951	142,603
W0077-02	Corranure	Oirthuaisceart	67,051	573	16,845	2,000	86,469
W0060-01	An Abhainn Bhán	Oirthuaisceart	17,920	0	58,972	0	76,892
W0020-01	Coirnéal na nAlbanach	Oirthuaisceart	19,954	706	12,236	3,032	35,928

⁹⁷ Tagraíonn na huimhreacha cláraithe i gcló trom do láithreáin líonta talún san earnáil phríobháideach.

⁹⁸ Sonraí bunaithe ar iontógaíl go háis amháin (sonraí neamhiomlán)

W0025-02	Baile an Phaoraigh	Oirdheisceart	28,739	1,612	5,256	5,769	41,376
W0030-02	An Dún Mór	Oirdheisceart	11,792	1,537	5,817	0	19,146
W0074-02	Dún Eochaille	Oirdheisceart	12,216	1,323	1,151	349	15,039
W0191-01	Baile Hóm Mór	Oirdheisceart	9,940	437	1,206	2,369	13,952
W0016-02	Cill Liúráin	Oirdheisceart	3,337	248	210	0	3,795
W0165-01	Baile na gCrann	Cill Mhantáin	105,539	451	0	705	106,695
W0066-02	An Rampar	Cill Mhantáin	31,265	1,009	13,584	0	45,858
Iomlán			1,155,567	24,969	758,178	102,092	2,040,806

(Foinse: suirbhé ar líonta talún)

Bhí an 1,938,714 t de dhramhaíl chathrach a diúscaradh sna láithreáin líonta talún DCS comhdhéanta de 1,155,567 t de dhramhaíl tí agus 783,147 t de dhramhaíl neamh tí.

10.2 Toilleadh diúscartha na láithreán líonta talún cathrach

Ag deireadh 2008, ba é toilleadh iomlán ceadaithe na láithreán líonta talún i gcomhair DCS (.i. le ceadúnas dramhaíola agus cead pleanála i bhfeidhm) ná tuairim is 24 milliún tona ar fud na tíre. Taispeántar miondealú ar thoilleadh diúscartha DCS de réir an réigiúin líonta talún agus pleanála dramhaíola i dTábla 36. Aithnítear, áfach, go bhfuil na teorainneacha réigiúnacha bréagach ar bhealach, toisc nach mbogtar dramhaíl amach ó réigiúin phleanála i gcomhair diúscartha. Dá leanfadh diúscairt chuig líonadh talún DCS ar aghaidh ag ráta 2008 mar a bhí tuairim is 2 mhiliún tona in aghaidh na bliana, ciallaíonn sé sin go bhfuil tuairim 12 bhliain de thoilleadh líonta talún fágtha, .i. dóthain toillte chun leanúint ar aghaidh go 2020. Ba cheart a thabhairt faoi deara nach scaiptear an toilleadh sin go cothrom ar fud an Stáit. Tá géarchéim ag roinnt réigiún mar Bhaile Átha Cliath agus Dún na nGall de bharr easpa toillte. Ba cheart réamh-mheastacháin mar sin a mheas go cúramach, áfach, mar téann fachtóirí éagsúla i bhfeidhm orthu, lena n-áirítear:

- Nádúr na dramhaíola
- An méid dramhaíola a bhíonn ann agus an cion a chuirtear ar aghaidh le diúscairt i líonadh talún,
- Ráta bailcthe na dramhaíola,
- Cumas an láithreán líonta talún a spás folamh a úsáid sula mbeidh air éirí as gnó de bharr srianta eile, m.sh. srianta ar shaolré in údaruithe,
- Spás folamh a úsáidtear ag ábhar clúdaithe.

Ní sholáthraíonn na réamh-mheastacháin do thoilleadh i gcomhair loisceadh dramhaíola go fuinneamh, nach bhfuil i bhfeidhm ar chor ar bith faoi láthair.

Cé nach bhfuil tús curtha leis fós, áirítear Láithreán Líonta Talún Chnocán an Bhuidéil i gCo. Chorcaí ó thaobh toilleadh a bheidh ar fáil amach anseo, ach tá roinnt láithreán líonta talún eile atá beartaithe a bhfuil ceadúnas acu ón EPA, ach toisc nach bhfuil cead pleanála deiridh acu (nó vice versa), ní chomhairtear iad maidir le toilleadh don todhchaí.

Maidir le bonneagar a sheachadadh féadann sé 8 mbliana nó níos mó a thógáil sula n-imíonn togra nua do láithreán úrnua i gcomhair láithreán líonta talún DCS ar aghaidh ón gcéim roghnaithe láithreáin, go mbeidh sé ar oscailt i gcomhair gnó (ag glacadh leis go n-éireodh leis ag na céimeanna pleanála agus ceadúnaithe). Is féidir a bheith ag súil le tréimhsí soláthair níos giorra i gcomhair síntí móra ar áiseanna ceadúnaithe atá ann cheana féin. Táthar ag

súil go leanfaidh an líon láithreán líonta talún ar aghaidh ag dul i laghad. Is í an chúis leis sin ná go bhfuil láithreáin líonta talún atá ann ag dúnadh agus go bhfuil áiseanna nua gann. Ba in 2006 go deireanach a phróiseáil an EPA ceadúnas do líonadh talún DCS ar láithreán úrnua agus níl ach aon iarratas amháin idir lámha faoi láthair.

Tábla 36: Toilleadh náisiúnta diúscartha do líonadh talún DCS

Uimhir Chláraithe Cheadúnas an EPA ⁹⁹	Ceadúnaí	Líonadh talún	Réigiún Pleanála um Bainistiú Dramhaíola	Neastoilleadh diúscartha fágtha (t) ¹⁰⁰	Neasionchas saoil fágtha) ¹⁰¹	
					Láithreán	Réigiún
W0001-03	Comhairle Contae Chiarraí	Ciarraí Thuaidh	An Clár Luimneach Chiarraí	649,000	10	16
W0017-03	Comhairle Contae Luimnigh	Gort an Droma	An Clár Luimneach Chiarraí	1,333,000	24	
W0109-01	Comhairle Contae an Chláir	Eidhneach	An Clár Luimneach Chiarraí	473,000	14	
W0021-01	Comhairle Contae Mhaigh Eo	Doire an Iomaire	Connacht	80,000	5	9
W0059-02	Comhairle Contae Ros Comáin	Bealach an Doirín	Connacht	78,000	4	
W0067-01	Comhairle Contae Mhaigh Eo	Ráth Ruaín	Connacht	140,000	9	
W0178-01	Greenstar Holdings	Réigiún Chonnacht	Connacht	1,115,000	11	(32)
W0012-02	Comhairle Cathrach Chorcaí	Bóthar Chionn tSáile	Corcaigh	100,000	Ag dúnadh in 2009	
W0068-02	Comhairle Contae Chorcaí	Eochail	Corcaigh	100,000	Ag dúnadh in 2009	
W0089-01	Comhairle Contae Chorcaí	Doire Chonaill	Corcaigh	2,000	Ag dúnadh in 2009	Níl sé i bhfeidhm fós
W0161-01	Comhairle Contae Chorcaí	Cnocán an Bhuidéil	Corcaigh	5,392,000		
W0024-02	Comhairle Chontae Dhún na nGall	Baile na Carraige	Dún na nGall	118,000	4	4
W0004-03	Comhairle Contae Bhaile Átha Cliath Theas	Baile Artúir	Baile Átha Cliath	434,000	1	1.5
W0009-02	Comhairle Contae Fhine Gall	Baile Amhlaobh	Baile Átha Cliath	202,000	2	
W0047-02	Neiphin Trading Ltd	Baile Chairdif ¹⁰²	Cill Dara	250,000	-	c. 11
W0081-03	KTK Landfill Ltd	KTK	Cill Dara	180,000	Ag dúnadh in 2009	
W0201-02	Bord na Móna plc	An Droichead	Cill Dara	3,416,000	30	
W0026-02	Comhairle Contae Laoise	Coillte Laoise	Lár Tíre	388,000	9	10
W0028-02	Comhairle Contae na hIarmhí	Baile Dhonncha	Lár Tíre	100,000	2	
W0029-02	Comhairle Contae Uíbh Fhailí	Doire Cluthar	Lár Tíre	954,000	19	
W0078-02	Comhairle Contae Thiobraid Árann Theas	Bealach an Mhéine	Lár Tíre	189,000	8	
W0020-01	Comhairle Contae Mhuineacháin	Coirnéal na nAlbanach	Oirthuaisceart	250,000	8	14
W0060-01	Comhairle Contae Lú	An Abhainn Bhán	Oirthuaisceart	800,000	10	
W0077-02	Comhairle Contae an Chabháin	Corranure	Oirthuaisceart	323,000	4	
W0146-01	Greenstar Holdings	Knockharley	Oirthuaisceart	3,007,000	24	
W0025-02	Comhairle Contae Cheatharlach	Baile an Phaoraigh	Oirdheisceart	140,000	4	13
W0030-02	Comhairle Contae Chill Chainnigh	An Dún Mór	Oirdheisceart	14,000	Ag dúnadh in 2009	
W0074-02	Comhairle Contae Thiobraid Árann Theas	Dún Eochaille	Oirdheisceart	42,000	3	
W0191-01	Comhairle Contae Loch Garman	Baile Hóm Mór	Oirdheisceart	888,000	Oscailte in 2008	

⁹⁹ Tagraíonn na huimhreacha cláraithe i gcló trom do láithreáin líonta talún san earnáil phríobháideach.

¹⁰⁰ Bunaithe ar thuairisceáin AER ó oibreoirí líonta talún i gcomhair 2008

¹⁰¹ Bunaithe ar ráta líonta 2008

¹⁰² Sonraí bunaithe ar iontógáil go háis amháin (sonraí neamhiomlán)

W0066-02	Comhairle Contae Chill Mhantáin	An Rampar	Cill Mhantáin	143,000	3	19
W0165-01	Greenstar Holdings	Baile na gCrann	Cill Mhantáin	2,772,000	26	
Iomlán				24,072,000	Toilleadh náisiúnta c. 12 bhliain	

(Foinse: AER ó ghníomhaíochtaí a bhfuil ceadúnas dramhaíola acu ón EPA)

10.3 Áiseanna líonta talún comhtháthaithe

Ghlac 32 láithreán líonta talún le dramhaíl chathrach le diúscairt agus le haisghabháil in 2008. Tá ceadúnas líonta talún ag 35 áis eile ach tá siad dúnta i gcomhair gníomhaíochtaí líonta talún. Ní raibh aon bhonneagar dramhaíola nach raibh bainteach le líonadh talún ag deich gcinn den 32 láithreán líonta talún gníomhach. Ar fud an 67 áis líonta talún ceadúnaithe, bhí 31 ceann a bhí bainteach le hionaid fónais poiblí (tá 10 gcinn de na hionaid fónas poiblí sin gníomhach ag láithreáin líonta talún nach bhfuil ag glacadh le dramhaíl le diúscairt a thuilleadh). Tuairiscíonn ceithre láithreán líonta talún ceadúnaithe go bhfuil áiseanna múirínithe acu. Níor thuairiscigh ach 2 láithreán líonta talún go bhfuil áiseanna líonta talún, ionaid fónas poiblí agus áiseanna múirínithe acu atá gníomhach.

10.4 Cóireáil theirmeach (lena n-áirítear loisceadh)

Loisceadh dramhaíola cathrach

Níl loisceadh tráchtála ann mar rogha cóireála dramhaíola i gcomhair dramhaíola cathrach in Éirinn agus an tuarascáil seo á scríobh. I mí na Samhna 2005, bhronn an EPA ceadúnais ¹⁰³ le hagaidh dhá loisceoir tráchtála. Foráladh leis na ceadúnais d'áiseanna loiscthe dramhaíola a fheidmiú ag Indaver Ireland i mBaile Chearráin, Co. na Mí (W0167-01) agus i Rinn an Scidigh, Co. Chorcaí (W0186-01). I mí na Nollag 2008, bhronn an EPA ceadúnas i gcomhair loisceoir dramhaíola cathrach eile sa Rinn i mBaile Átha Cliath (W0232-01). Ní raibh ceann ar bith de na háiseanna seo ag feidmiú amhail deireadh na bliana 2008 agus níor cuireadh tús le tógáil ach ar áis Bhaile Chearráin.

Úsáid dramhaíola mar bhreosla

Léiríonn Tábla 37 gur thuairiscigh oibreoirí aisghabhála in 2008 gur úsáideadh 88,574 t de dhramhaíl neamhghuaiseach mar bhreosla (seachas i loisceadh díreach) nó mar bhealach eile chun fuinneamh a ghineadh (adhmad go príomha). As an mbreosla a díorthaíodh as bruscar, rinneadh 26,171 t a onmhairiú i gcomhair dóchain agus tuairiscíodh an 63 t eile mar chinn a bhí dóite ag Lagan Cement Limited (P0487-05).

Tábla 37: Dramhaíl neamhghuaiseach úsáidte mar bhreosla, 2008

Cineál Ábhair	Iomlán (t)	Arbh phacáistíocht é (t)
Adhmad	59,382	24,682
Breosla a dhíoraítear as bruscar	26,234	5,665
Ola agus saill inite	2,166	0
Dramhaíl neamhghuaiseach eile	792	0
Iomlán	88,574	30,347

(Foinse: suirbhé ar eagraíochtaí aisghabhála)

¹⁰³ Tuilleadh sonraí maidir le ceadúnais ag www.epa.ie.

10.5 Bailiúcháin dramhaíola

Ar bhonn náisiúnta is é an córas 2-araide is mó a fheastalaíonn ar an earnáil tráchtála. I gcás dramhaíola tí bíonn céimeanna éagsúla i gceist chun dul isteach sa mhargadh le haghaidh na gcóras éagsúil um bailiú dramhaíola (Tábla 38).

Tábla 38: Dáileadh agus cineál soláthraithe seirbhíse bailiúcháin do dhramhaíl tí

Ceantar údarás áitiúil	Údarás áitiúil			an earnáil príobháideach			Le comhsheirbhís ¹⁰⁴		Teaghlach áitithe nach bhfuil seirbhís seo (%) ¹⁰⁵
	DCS / Iarmharach	MDR (2ú araid)	Orgánach (3ú haraid)	DCS / Iarmharach	MDR (2ú araid)	Orgánach (3ú haraid)	córas 2-araide ag dul i bhfód ar an margadh	córas 3-araide ag dul i bhfód ar an margadh	
Ros Comáin	-	-	-	✓	✓	-	100%	-	65%
An Cabhán	-	-	-	✓	✓	-	94%	-	53%
Contae Luimnigh	-	-	-	✓	✓	-	100%	-	48%
Cill Chainnigh	✓	✓	-	✓	✓	-	98%	-	47%
Ciarraí	✓	✓	✓	✓	✓	-	100%	10%	44%
An Clár	-	-	-	✓	✓	-	93%	-	43%
Laois	-	-	-	✓	✓	-	100%	-	43%
Dún na nGall	-	-	-	✓	✓	-	58%	-	42%
Maigh Eo	-	-	-	✓	✓	✓	96%	0.5%	40%
Uíbh Fhailí	-	-	-	✓	✓	-	81%	-	41%
An Longfort	-	-	-	✓	✓	-	100%	-	38%
Contae na Gaillimhe	-	-	-	✓	✓	✓	76%	6%	36%
Ceatharlach	-	-	-	✓	✓	-	98%	-	29%
Tiobraid Árann Thuaidh	-	-	-	✓	✓	✓	97%	2%	29%
An Iarmhí	✓	✓	✓	✓	✓	-	99%	5%	29%
Muineachán	-	-	-	✓	✓	✓	95%	7%	27%
Liatroim	-	-	-	✓	✓	-	100%	-	26%
Loch Garman	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100%	23%	26%
Tiobraid Árann Theas	✓	✓	-	✓	✓	-	100%	-	23%
Réigiún Chorcaí (Contae & Cathair)	✓✓	✓✓	-	✓✓	✓✓	-	100%	-	22%
An Mhí	-	-	-	✓	✓	✓	90%	0.3%	20%
Contae Phort Láirge	✓	✓	✓	✓	✓	✓	64%	64%	20%
Sligeach	-	-	-	✓	✓	-	100%	-	18%
Cill Mhantáin	-	-	-	✓	✓	-	59%	-	17%
An Lú	-	-	-	✓	✓	✓	93%	26%	12%
Cill Dara	✓	✓	-	✓	✓	✓	100%	17%	11%
Cathair Luimnigh	-	-	-	✓	✓	-	100%	-	9%
Dún Laoghaire-Ráth an Dúin	✓	✓	-	✓	✓	-	98%	-	3%
Cathair Bhaile Átha Cliath	✓	✓	✓	✓	✓	✓	99%	42%	2%
Cathair Phort Láirge	✓	✓	✓	✓	✓	✓	98%	98%	2%
Cathair na Gaillimhe	✓	✓	✓	✓	✓	✓	97%	91%	1%
Fine Gall	✓	✓	✓	✓	✓	✓	99%	90%	0.4%
Baile Átha Cliath Theas	✓	✓	-	✓	✓	✓	100%	8%	0%
IOMLÁN / MEÁN	15	15	8	34	34	14	93%	15%	26%

(Foinse: suirbhé na n-údarás áitiúil, CSO)

Léiríonn Tábla 38 gur sholáthair cúig cinn déag d'údarás áitiúla seirbhísí bailiúcháin ag an gcosán do dhramhaíl tí in 2008, cé nach bhfuil baint ag cuid acu leis na seirbhísí ach ar bhonn imeallach. Is ionann é sin agus laghdú de dhá

¹⁰⁴ Bunaithe ar theaghlach a bhfeastalaíonn seirbhís bhailiúcháin orthu (ina iomláine)

¹⁰⁵ Bunaithe ar thorthaí suirbhé na n-údarás áitiúil agus ar shonraí dhaonáireamh 2006 (ina iomláine)

údarás áitiúil ó 2007, toisc nár thuairiscigh Comhairle Contae Dhún na nGall ná Comhairle Contae an Chabháin aon bhailiúchán ag an gcosán faoi bhainistíocht phoiblí le haghaidh 2008. Chun cion margaidh de sheirbhísí bailiúcháin a fheiceáil féach Tábla 11 i Roinn 3.2 den tuarascáil seo.

Tugann Tábla 39 líon na n-ionad beir leat agus ionaid fóntas poiblí atá ag feidhmiú i limistéar gach údaráis áitiúil in 2008. Tháinig méadú ar líon na n-ionad beir leat ó 1,960 in 2007 go 1,989 in 2008 (Tábla 40), cé go dtuairiscíonn roinnt údarás áitiúil go raibh orthu deireadh a chur le roinnt ionad beir leat ina gcuid limistéir de bharr fadhbanna leanúnacha le dumpáil mhídhleathach, gearáin phoiblí agus iompar frithshóisialta. Tháinig méadú 6 cinn ar líon na n-ionad fóntas poiblí go 96 ionad in 2008. Le haghaidh eolais ar chineálacha dramhaíola agus méideanna a ghlactar ag ionaid beir leat agus ionaid fóntas poiblí, féach Aguisíní B agus C.

Tábla 39: Ionaid beir leat agus ionaid fóntas poiblí, 2004–2008

	2004	2005	2006	2007	2008
Líon na n-ionad beir leat	1,824	1,921	1,919	1,960	1,989
<i>Bailithe ag ionaid beir leat (t)</i>	<i>76,023</i>	<i>84,980</i>	<i>96,727</i>	<i>95,569</i>	<i>102,300</i>
Líon na n-ionad fóntas poiblí	69	79	86	90	96
<i>Tonáil a bailíodh ag ionaid fóntas poiblí (t)</i>	<i>83,562</i>	<i>104,267</i>	<i>191,399</i>	<i>203,282</i>	<i>200,455</i>

(Foinse: Suirbhé na n-údarás áitiúil)

Tábla 40: Ionaid beir leat agus ionaid fóntas poiblí i bhfeidhm, 2008

Údarás áitiúil	Ionaid beir leat	Ionaid fóntas poiblí
Ceatharlach	46	3
An Cabhán	31	3
An Clár	53	5
Cathair & Contae Chorcaí	199	10
Dún na nGall	62	3
Cathair Bhaile Átha Cliath	118	2
Dún Laoghaire-Ráth an Dúin	50	1
Fine Gall	76	4
Contae na Gaillimhe	93	4
Cathair na Gaillimhe	13	1
Ciarraí	103	6
Cill Dara	56	2
Cill Chainnigh	72	3
Laois	42	1
Liatroim	38	2
Contae Luimnigh	48	4
Cathair Luimnigh	20	1
An Longfort	34	2
An Lú	48	2
Maigh Eo	95	2
An Mhí	36	3
Muineachán	29	1
Tiobraid Árann Thuaidh	39	2
Uíbh Fhailí	46	3
Ros Comáin	40	3
Sligeach	50	3
Baile Átha Cliath Theas	60	2
Tiobraid Árann Theas	74	4
Port Láirge	46	3
Cathair Phort Láirge	23	1
An Iarmhí	48	2
Loch Garman	152	3
Cill Mhantáin	49	5
iomlán	1,989	96

(Foinse: Suirbhé na n-údarás áitiúil)

AGUISÍNÍ

AGUISÍN A – TÁSCAIRÍ

Táscaire	2003	2004	2005	2006	2007	¹⁰⁶ 2008
Dramhaíl chathrach						
Dramhaíl chathrach a bainistíodh (t)	2,559,387	2,703,603	2,779,097	3,100,310	3,174,565	3,103,820
Dramhaíl chathrach a bainistíodh/duine (t)	0.65	0.67	0.67	0.73	0.73	0.70
Dramhaíl chathrach ginte (t) ¹⁰⁷	2,917,886	3,000,638	3,040,714	3,384,606	3,397,683	¹⁰⁸ 3,224,281
Dramhaíl chathrach ginte/duine (t)	0.75	0.74	0.74	0.8	0.78	0.73
Diúscairt na dramhaíola cathrach go láithreán líonta talún (t)	(1,832,625)	(1,818,536)	(1,833,330)	(1,980,618)	(2,014,797)	¹⁰⁹ 1,938,712
Ráta diúscartha dramhaíola cathrach	72%	67%	66%	64%	64%	63%
Aisghabháil dramhaíola cathrach (t)	(726,763)	(885,068)	(945,767)	(1,119,692)	(1,159,767)	1,165,108
Ráta aisghabhála do dhramhaíl chathrach	28%	33%	34%	36%	37%	38%
Líon na láithreán líonta talún ag glacadh le dramhaíl chathrach le diúscairt	35	34	32	29	29	31
Líon na n-ionad beir leat	1,692	1,824	1,921	1,919	1,960	1,989
Líon na láithreán fóntas poiblí	60	69	79	86	90	96
Dramhaíl tí						
Dramhaíl tí a bainistíodh (t)	1,416,862	1,500,780	1,543,468	1,773,242	1,625,490	1,556,879
Dramhaíl tí a bainistíodh/duine (t)	0.36	0.37	0.37	0.42	0.37	0.35
Dramhaíl tí ginte (t) ¹⁰⁷	1,704,844	1,728,154	1,746,408	1,978,716	1,761,167	1,677,338
Dramhaíl tí ginte/duine (t)	0.44	0.43	0.42	0.47	0.41	0.38
Aisghabháil dramhaíola tí (t)	1,231,109	1,214,908	1,198,504	1,379,246	1,200,980	1,155,567
Ráta diúscartha do dhramhaíl tí	87%	81%	78%	78%	74%	74%
Aisghabháil dramhaíola tí (t)	185,753	285,872	344,964	393,995	424,510	401,312
Ráta aisghabhála do dhramhaíl tí	13%	19%	22%	22%	26%	26%
Dramhaíl tráchtála						
Dramhaíl tráchtála a bainistíodh (t)	1,140,576	1,202,824	1,235,629	1,327,068	1,549,075	1,477,397
Dramhaíl tráchtála a bainistíodh/duine (t)	0.29	0.3	0.3	0.31	0.36	0.33
Diúscairt dramhaíola tráchtála (t)	601,515	603,628	634,826	601,372	813,818	758,178
Ráta diúscartha do dhramhaíl tráchtála	53%	50%	51%	45%	53%	51%
Aisghabháil dramhaíola tráchtála (t)	541,010	599,196	600,803	725,697	735,257	719,219
Ráta aisghabhála do dhramhaíl tráchtála	47%	50%	49%	55%	47%	49%
Dramhaíl ó phacáistíú						
Meastachán is fearr den chainníocht iomlán ginte (t)	1,006,287	850,911	925,221	1,028,472	1,055,952	1,026,759
Dramhaíl ó phacáistíú ginte/duine (t)	0.26	0.21	0.22	0.24	0.24	0.23
Meastachán is fearr den dramhaíl ó phacáistíú atá aisghafa (t)	419,600	479,540	545,368	589,519	671,630	664,043
Dramhaíl ó phacáistíú aisghafa/duine (t)	0.107	0.119	0.132	0.14	0.15	0.15
Ráta aisghabhála pacáistíochta náisiúnta	42%	56%	59%	57%	64%	65%

¹⁰⁶ Tá na ríomhanna in aghaidh an duine bunaithe ar sonraí ón bPríomh-Oifig Staidrimh a thugann meastachán ar an daonra de 4,422,100 duine in 2008.

¹⁰⁷ Dramhaíl tí neamhbhailithe san áireamh.

¹⁰⁸ Cuimsíonn sé dramhaíl ghlantacháin chomh maith le dramhaíl tí, tráchtála agus dramhaíl tionscail nár próiseáladh, agus dramhaíl tí nár bailíodh

¹⁰⁹ Cosamar tí, tráchtála agus cosamar neamhdhifreáilte sráide go láithreán líonta talún (24,969t)

AGUISÍN B - DRAMHAÍL TÍ

Údarás áitiúil	Bailiúchán iarmharach measctha (araidí dubha) (t)	Bailiúchán ar leithligh d'ábhair thírime in-athchúrsáilte ag an gcosán (araidí glasa) (t)	Bailiúchán ar leithligh de dhramhaíl ó bhia agus ón ngairdín ag an gcosán (araidí donna) (t)	Dramhaíl tí tugtha chuig ionad beir leat (t)	Dramhaíl tí tugtha chuig ionaid fóntas poiblí (t)	Dramhaíl tí tugtha díreach chuig líonadh talún ag teaghlaigh (t)	Meastachán ar mhúiríníú baile (t)	Dramhaíl tí "neamhbhailithe" (t)	Iomlán dramhaíola tí (t)
Cathair Bhaile Átha Cliath	129,787	29,649	8,553	16,755	5,273	Ní fios	4,129	0	194,146
Dún Laoghaire-Ráth an Dúin	33,477	16,811	0	4,553	13,153	0	2,711	1,624	72,329
Fine Gall	57,108	16,660	10,548	4,434	14,780	0	989	360	104,879
Baile Átha Cliath Theas	62,782	19,567	1,312	5,565	16,334	0	1,128	0	106,688
Fo-iomlán do Réigiún Bhaile Átha Cliath	283,154	82,687	20,413	31,307	49,540	0	8,957	1,984	478,042
Cathair & Contae Chorcaí	79,297	34,502	0	14,584	26,334	0	1,650	6,704	163,071
Fo-iomlán do Réigiún Chorcaí	79,297	34,502	0	14,584	26,334	0	1,650	6,704	163,071
Contae na Gaillimhe	28,242	14,665	932	3,963	1,734	0	1,856	14,412	65,804
Cathair na Gaillimhe	11,953	5,380	6,176	2,473	807	0	60	131	26,980
Liatroim	3,958	1,135	0	867	475	160	560	1,204	8,359
Maigh Eo	27,471	10,004	32	2,960	8,224	3,805	1,421	7,494	61,411
Ros Comáin	9,266	3,358	0	986	4,675	2,595	195	9,062	30,137
Sligeach	11,487	2,051	0	1,363	1,499	350	889	248	17,887
Fo-iomlán do Réigiún Chonnacht	92,377	36,593	7,140	12,612	17,414	6,910	4,981	32,551	210,578
An Clár	15,228	5,900	0	1,442	8,665	0	1,071	2,836	35,142
Ciarraí	20,382	5,321	340	3,316	16,424	2,313	500	4,417	53,013
Contae Luimnigh	19,073	5,846	0	2,004	4,368	2,848	1,017	6,202	41,358
Cathair Luimnigh	17,021	4,576	0	1,062	854	0	337	2,059	25,909
Fo-iomlán don Réigiún Lártíre	71,704	21,643	340	7,824	30,311	5,161	2,925	15,514	155,422

Údarás áitiúil	Bailiúchán iarmharach measctha (araidí dubha) (t)	Bailiúchán ar leithligh d'ábhair thirim in-athchúrsáilte ag an gcosán (araidí glasa) (t)	Bailiúchán ar leithligh de dhramhaíl ó bhia agus ón ngairdín ag an gcosán (araidí donna) (t)	Dramhaíl tí tugtha chuig ionad beir leat (t)	Dramhaíl tí tugtha chuig ionaid fóntas poiblí (t)	Dramhaíl tí tugtha díreach chuig líonadh talún ag teaghlaigh (t)	Meastachán ar mhúiríníú baile (t)	Dramhaíl tí "neamhbhailithe" (t)	Iomlán dramhaíola tí (t)
An Cabhán	13,876	2,799	0	2,032	3,922	0	322	11,140	34,091
An Lú	29,145	5,741	2,898	2,218	13,869	2154	171	2,918	59,114
An Mhí	37,616	9,185	23	2,510	3,946	0	1,286	878	55,444
Muineachán	9,917	2,543	225	1,044	1,544	0	350	2,019	17,642
Fo-iomlán don Oirthuaisceart	90,554	20,268	3,146	7,804	23,281	2154	2,129	16,955	166,291
Ceatharlach	13,087	1,816	0	2,080	2,270	4491	392	0	24,136
Cill Chainnigh	10,595	2,849	0	2,200	2,303	3527	1,112	4,299	26,885
Tiobraid Árann Theas	15,931	5,425	0	2,181	8,023	850	820	1,289	34,519
Contae Phort Láirge	10,575	3,752	2,407	1,430	1,846	0	360	431	20,801
Cathair Phort Láirge	8,232	2,725	3,864	1,654	789	0	360	0	17,624
Contae Loch Garman	24,642	8,336	443	3,719	4,862	0	2,040	4,857	48,899
Fo-iomlán don Oirdheisceart	83,062	24,903	6,714	13,264	20,093	8868	5,084	10,876	172,864
Laois	11,242	4,555	0	912	2,485	0	460	6,602	26,256
Uíbh Fhailí	12,634	3,724	0	1,155	4,994	3373	381	876	27,137
An Longfort	7,012	2,300	0	779	1,305	0	422	4,408	16,226
Tiobraid Árann Thuaidh	13,523	4,216	22	1,244	3,944	2052	275	266	25,542
An Iarmhí	15,892	4,286	86	1,414	2,645	2905	155	412	27,795
Fo-iomlán don Réigiún Lártíre	60,303	19,081	108	5,504	15,373	8330	1,693	12,564	122,956
Dún na nGall	21,707	3,762	0	3,043	2,593	155	1,700	15,224	48,184
Cill Dara	50,446	12,881	59	3,699	9,983	5860	1,694	1,266	85,888
Cill Mhantáin	29,409	4,899	0	2,659	5,394	204	5,900	6,821	55,286
									18,617 ¹¹⁰
					139 ¹¹¹				
Iomlán	862,013	261,219	37,920	102,300	200,455	37,642	36,713	120,459	1,677,338

¹¹⁰ WEEE tí bailithe ag áitribh mhiondíola trí scéimeanna géilliúntais.

¹¹¹ 139t de threalamh soilsithe (WEEE) bailithe ó ionaid fóntas poiblí i ngach ceantar údarás áitiúil ag baint leasa as an scéim géilliúntais WEEE Ireland (WEEE Éireann).

AGUISÍN C – CINEÁLACHA DRAMHAÍOLA A BAILÍODH AG NA HIONAID BEIR LEAT

Údarás áitiúil	Páipéar agus cairteáir (t)	Gloine (t)	Cannaí alúmanaim (t)	Cannaí stáin (t)	Plaisteach (t)	Pacáistíú ilchodach (t)	Teicstíil (t)	Cadhnaí beaga (t)	Éile ¹¹² (t)	Iomlán (t)
Ceatharlach	1304	738	38	0	0	0	0	0	0	2,080
An Cabhán	102	1,028	56	4	776	5	61	0.07	0	2,032
An Clár	0	1,073	232	0	105	0	32	0	0	1,442
Cathair & Contae Chorcaí	1,274	11,174	231	213	197	0	1,495	0	0	14,584
Dún na nGall	358	2,148	25	144	110	0	257	1.4	0	3,043
Cathair Bhaile Átha Cliath	1,207	9,133	42	1	567	0	699	8.86	5,097	16,755
Dún Laoghaire-Ráth an Dúin	256	3,734	27	5	151	4	373	3.0	0	4,553
Fine Gall	0	4,202	22	0	0	0	209	1.04	0	4,434
Contae na Gaillimhe	0	3,524	88	0	0	0	351	0	0	3,963
Cathair na Gaillimhe	0	2,473	0	0	0	0	0	0	0	2,473
Ciarraí	0	2,820	87	178	230	0	0	0.9	0	3,316
Cill Dara	0	3,628	18	53	0	0	0	0	0	3,699
Cill Chainnigh	292	1,649	57	43	38	0	113	0.23	8	2,200
Laois	0	826	44	0	0	0	42	0	0	912
Liatroim	0	749	30	0	0	0	88	0	0	867
Contae Luimnigh	199	1,452	36	80	59	0	178	0.44	0	2,004
Cathair Luimnigh	0	776	27	17	79	0	155	7.49	0	1,062
An Longfort	0	587	53	0	0	0	133	0.14	6	779
An Lú	0	1,824	71	0	323	0	0	0	0	2,218
Maigh Eo	0	2,727	78	0	0	0	155	0	0	2,960
An Mhí	0	2,077	32	0	0	0	400	0	0	2,509
Muineachán	0	978	28	0	0	0	38	0	0	1,044
Tiobraid Árann Thuaidh	0	1,197	27		0	0	20	0	0	1,244
Uíbh Fhailí	0	1,108	47	00	0	0	0	0	0	1,155
Ros Comáin	0	920	46	0	0	0	20	0	0	986
Sligeach	0	1,327	36	0	0	0	0	0	0	1,363
Baile Átha Cliath Theas	0	5,034	13	0	56	0	460	2.0	0	5,565
Tiobraid Árann Theas	80	2,062	39	0	0	0	0	0	0	2,181
Contae Phort Láirge	0	1,388	0	0	0	0	42	0	0	1,430
Cathair Phort Láirge	0	1,420	84	0	0	0	150	0	0	1,654
An Iarmhí	0	1,207	40	0	0	0	167	0	0	1,414

¹¹² 175.15 t de ghloine leacaithe, 36.36 t de chadhnaí luaidhe-aigéadacha, 518 t de dhramhaíl ghuaiseach tí agus 4,367.34 t de dhramhaíl ghlas ó ionaid beir leat pobail i gComhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath; 5.51 t de dhramhaíl neamh-in-athchúrsáilte don araid dhubh bailithe ag ionaid beir leat Chomhairle Contae Longfoirt; 8 t de dhramhaíl ghuaiseach tí bailiúcháin "chemcar" Chomhairle Contae Chill Chainnigh.

Loch Garman	292	3,186	127	0	71	0	43	0	0	3,719
Cill Mhantáin	104	2,284	79	4	31	0	157	0.24	0	2,659
Ioimlán	5,468	80,453	1,847	755	2793	9	5,838	25.81	5,111	102,300

AGUISÍN D – CINEÁLACHA DRAMHAÍOLA A BAILÍODH AG NA HIONAID FÓNTAS POIBLÍ

Údarás áitiúil	dramhaíl iarmharach mheasctha (t)	dramhaíl orgánach (bia agus gairdín) (t)	ábhair thirime in-athchúrsáite (t)	Páipéar agus cairtchlár & irisleabhair (t)	Gloine (t)	Miotail (t)	Plasteach (a chuimsíonn polaisitréin) (t)	Tetrapak (t)	Teicstíl (t)	Adhmad (t)	Cadhraí beaga (t)	Cadhraí luaidhe-aigéadacha (t)	Olaí mianra dramhaíola (t)	Scagairí ola (feithicíl) (t)	olaí dramhaíola cócaireachta nó glasraí (t)	péint agus vearnais dramhaíola (a chuimsíonn coimeádáin) (t)	WEEE ¹¹³ (t)	dramhaíl thoirtúil (t)	Dramhaíl ghuaiseach tí (t)	Eile (t) ¹¹⁴	Iomlán (t)
Ceatharlach	919	286	0	0	0 ¹¹⁵	272	26	0	128	282	2	28	12	1	2	0	312	0	0	0	2,270
An Cabhán	984	573	0	851	247	270	204	14	104	266	1	26	3	0	0	0	354	0	0	25	3,922
An Clár	3,621	423	0	1,162	1,073	380	105	0	198	765	5	37	1	1	0	0	894	0	0	0	8,665
Cathair & Contae Chorcaí	9,933	2,459	555	2,709	1,648	1,635	481	0	331	2,278	27	99	56	3	17	81	2,491	0	0	1,531	26,334
Dún na nGall	678	0	0	622	222	62	192	0	20	23	2	8	12	0	1	0	956	395	0	0	2,593
Cathair Bhaile Átha Cliath	0	0	145	125	267	230	73	0	0	385	2	16	0	0	0	0	986	2,024	198	822	5,273
Dún Laoghaire-Ráth an Dúin	2,810	4,703	0	681	389	476	159	12	198	1,156	8	27	15	0	5	94	839	904	1	676	13,153
Fine Gall	3,967	1,482	0	795	968	524	279	27	274	1,290	7	52	27	0	3	163	1,783	2,018	0	1,121	14,780
Contae na Gaillimhe	0	52	167	956	248	956	38	0	35	0	6	28	3	0	0	40	399	0	6	0	1,734
Cathair na Gaillimhe	0	0	0	0	28	0	0	0	0	0	2	11	0	0	0	0	766	0	0	0	807
Ciarraí	13,221	600	185	877	275	323	77	0	34	13	4	73	12	1	2	1	726	0	0	0	16,424
Cill Dara	6,511	428	0	555	178	461	38	0	72	66	3	0	0	0	0	30	584	1,008	3	46	9,983
Cill Chainnigh	1,066	0	0	410	105	171	78	13	63	28	10	0	5	0	0	0	325	0	15	14	2,303
Laois	0	0	0	638	235	294	180	0	106	608	2	0	18	1	0	25	357	0	0	21	2,485
Liatroim	0	0	0	81	0	29	14	0	14	20	2	8	6	0	0	11	118	172	0	0	475
Contae Luimnigh	10	510	10	784	255	519	231	10	121	287	4	35	8	1	3	59	747	0	0	774	4,368
Cathair Luimnigh	0	0	0	216	139	3	0	0	0	0	1	7	2	0	2	23	461	0	0	0	854
An Longfort	518	0	0	42	19	76	44	0	0	47	0	7	0	0	0	0	221	0	0	331	1,305

¹¹³ Sonraí WEEE ó scéimeanna géilliúntais (WEEE Ireland agus ERP).

¹¹⁴ Eile = coimeádáin mianra ola, aeradóil, dramhaíl DFÉ, sorcóirí gáis, boinn rotha, plástarchlár, earraí ilghnéitheacha, dlúthdhioscaí, DVDanna & leabhair, earraí in-athchúrsáite ilghnéitheacha.

¹¹⁵ Tonnáiste gloine san áireamh san iomlán d'ionaid beir leat (féach Aguisín C).

Údarás áitiúil	dramhaíl iarmharach mheasctha (t)	dramhaíl orgánach (bia agus gairdín) (t)	ábhair thirime in-athchúrsáite (t)	Páipear agus cairtchlár & irisleabhair (t)	Gloine (t)	Miotail (t)	Plasteach (a chuimsíonn polaisitrén) (t)	Tetrapak (t)	Teicstíl (t)	Adhmad (t)	Cadhnaí beaga (t)	Cadhnaí luaidhe-aigéadacha (t)	Oláí mianra dramaíola (t)	Scagairí ola (feithicilí) (t)	Oláí dramaíola cócaireachta nó glasraí (t)	péint agus vearnais dramaíola (a chuimsíonn coimeádáin) (t)	WEEE ¹¹³ (t)	dramhaíl thoirtiúil (t)	Dramhaíl ghuaiseach tí (t)	Eile (t) ¹¹⁴	Iomlán (t)
An Lú	674	2273	0	4,028	789	737	1,038	0	156	1,786	39	0	12	0	0	0	984	0	0	1,353	13,869
Maigh Eo	3,805	0	28	1,145	389	550	120	0	155	1,165	9	42	13	1	2	25	719	0	1	55	8,224
An Mhí	13	990	0	701	327	363	106	0	101	359	3	28	0	0	2	0	953	0	0	0	3,946
Muineachán	314	167	0	518	79	56	48	0	42	37	0	9	3	0	1	0	197	0	0	73	1,544
Tiobraid Árann Thuaidh	2,052	8	0	769	274	106	208	20	78	0	15		10	2	0	0	377	16	0	9	3,944
Uíbh Fhailí	3,373	121	0	404	81	169	91	10	30	339	0	2	1	0	1	6	956	0	0	10	4,994
Ros Comáin	2,595	0	0	1,014	260	140	7	0	75	146	34	0	0	0	5	20	379	0	0	0	4,675
Sligeach	0	9	0	482	105	92	79	13	36	91	1	4	2	0	0	0	333	29	0	223	1,499
Baile Átha Cliath Theas	3,723	1,455	0	459	136	516	34	0	38	330	27	0	48	0	0	45	1,216	7,464	0	843	16,334
Tiobraid Árann Theas	6,420	41	5	115	94	274	2	0	50	369	4	0	3	0	0	0	482	19	0	145	8,023
Contae Phort Láirge	542	53	266	0	11	72	0	0	6	174	0	1	1	1	0	4	406	206	0	103	1,846
Cathair Phort Láirge	210	0	0	38	53	48	0	0	2	5	0	1	1	0	0	5	381	45	0	0	789
An Iarmhí	0	469	0	643	240	240	88	0	53	328	2	17	10	0	1	4	547	3	0	0	2,645
Loch Garman	3,282	0	0	290	0 ¹¹⁶	667	39	14	63	0	7	42	9	0	0	0	439	0	0	10	4,862
Cill Mhantáin	127	38	0	2,361	970	269	338	0	302	0	9	44	9	0	7	26	893	0	0	1	5,394
																	139 ¹¹⁷				139
Iomlán	71,368	17,140	1,361	23,871	10,104	10,380	4,417	133	2,885	12,643	231	659	302	12	54	662	21,520	14,303	224	8,186	200,455

¹¹⁶ Tonnáiste gloine san áireamh san iomlán d'ionaid beir leat (féach Aguisín C).

¹¹⁷ 139 t de threalamh soilsithe bailithe ag ionaid fóntas poiblí ar fud na tíre ag baint leasa as scéim géilliúntais WEEE Ireland (WEEE Éireann).

AGUISÍN E – LÁITHREÁIN LÍONTA TALÚN ATÁ AG FEIDHMIÚ

	Údarás áitiúil / oibreoir	Ainm na háise	Uimhir chláraithe an cheadúnais dramhaíola	Iomlán in 2007 (t)	Iomlán in 2008 (t)	DIÚSCAIRT					AISGHABHÁIL		
						Dramhaíl tí (t)	Dramhaíl tráchtála (t)	Dramhaíl thionsclaíoch (t)	Dramhaíl C & D (t)	Dramhaíl Eile (t)	Dramhaíl C & D (t)	Dramhaíl 'orgánach' (t)	Dramhaíl Eile (t)
1	Comhairle Contae Cheatharlach	Líonadh Talún Bhaile an Phaoraigh	W0025-02	67,723	46,202	28,739	5,256	0	12	2,019	4,407	5,769	0
2	Comhairle Contae an Chabháin	Líonadh Talún Corranure	W0077-02	109,386	144,202	67,051	16,845	2,893	28	573	54,812	2,000	0
3	Comhairle Contae an Chláir	Líonadh Talún Eidhní (An Baile Dubh Beag)	W0109-01	62,547	46,626	28,001	5,930	0	0	1,124	0	6,843	4,728
4	Comhairle Cathrach Chorcaí	Líonadh Talún Bhóthar Chionn tSáile	W0012-02	49,657	66,673	40,559	7,843	0	0	6,922	8,007	3,342	0
5	Comhairle Contae Chorcaí	Líonadh Talún Eochaille	W0068-02	199,500	148,828	58,256	45,702	495	0	0	44,375	0	0
6	Comhairle Contae Chorcaí	Líonadh Talún Dhoire Chonaill	W0089-01	9,806	9,019	8,259	760	0	0	0	0	0	0
7	Comhairle Chontae Dhún na nGall	Líonadh Talún Bhaile na Carraige	W0024-02	35,143	30,332	11,826	16,317	0	52	2,137	0	0	0
8	Comhairle Baile Dhún Dealgan	Líonadh Talún Dhún Dealgan/IWMF	W0034-02	1,471	1,551	0	0	0	0	0	0	1,551	0
9	Comhairle Contae Fhine Gall	Líonadh Talún Bhaile Amhlaibh	W0009-02	901,685	589,528	65,066	13,962	6,898	0	20,973	482,629	0	0
10	Comhairle Contae Fhine Gall	Líonadh Talún Dhún Sinche	W0127-01	33,060	1,820	0	0	0	0	0	1,820	0	0
11	Comhairle Cathrach na Gaillimhe	Líonadh Talún Cheathrú an Bhrúnaigh	W0013-01	8,466	7,261	0	0	0	0	0	0	7,261	0
12	Comhairle Contae Chiarraí	Líonadh Talún Chiarraí Thuaidh	W0001-03	56,794	63,009	40,369	20,620	0	0	1,419	0	602	0
13	Comhairle Contae Chill Chainnigh	Líonadh Talún An Dún Mór	W0030-02	68,729	45,686	11,792	5,817	0	0	1,537	26,540	0	0
14	Comhairle Contae Laoise	Líonadh Talún Choillte Laoise	W0026-02	42,182	63,552	28,674	14,590	0	0	0	19,588	700	0
15	Comhairle Cathrach Luimnigh	IWMF Longpavement	W0076-01	36,117	96,712	0	0	0	0	0	96,712	0	0
16	Comhairle Contae Luimnigh	Gort an Droma	W0017-03	49,993	67,213	28,387	26,658	95	0	939	5,645	390	5,099
17	Comhairle Contae Lú	An Abhainn Bhán	W0060-01	115,681	133,940	17,920	58,972	0	38	6,968	50,042	0	0
18	Comhairle Contae Mhaigh Eo	Líonadh Talún Dhoire an Iomaire	W0021-01	20,633	16,985	11,632	3,060	0	0	736	0	1,557	0
19	Comhairle Contae Mhaigh Eo	Líonadh Talún Ráth Ruain	W0067-01	18,992	16,876	9,858	5,008	0	0	1,289	0	721	0

	Údarás áitiúil / oibreoir	Ainm na háise	Uimhir chláraithe an cheadúnais dramhaíola	Iomlán in 2007 (t)	Iomlán in 2008 (t)	DIÚSCAIRT					AISGHABHÁIL		
						Dramhaíl tí (t)	Dramhaíl tráchtála (t)	Dramhaíl thionsclaíoch (t)	Dramhaíl C & D (t)	Dramhaíl Eile (t)	Dramhaíl C & D (t)	Dramhaíl 'orgánach' (t)	Dramhaíl Eile (t)
20	Comhairle Contae Mhuineacháin	Líonadh Talún Choirnéal na nAlbanach	W0020-01	47,862	40,376	19,954	12,236	17	41	706	4,390	3,032	0
21	Comhairle Contae Thiobraid Árann Thuaidh	Líonadh Talún Bhealach an Mhéine	W0078-02	31,034	25,112	19,505	4,024	0	18	1,557	0	8	0
22	Comhairle Contae Uíbh Fhailí	Líonadh Talún Dhoire Cluathar	W0029-02	66,247	89,784	22,579	27,673	0	0	0	39,532	0	0
23	Comhairle Contae Ros Comáin	Líonadh Talún Bhealach an Doirín	W0059-02	37,176	32,988	17,250	3,679	0	123	289	10,878	769	0
24	Comhairle Contae Bhaile Átha Cliath Theas	Líonadh Talún Bhaile Artúir	W0004-03	480,529	359,297	301,829	0	0	0	0	57,468	0	0
25	Comhairle Contae Thiobraid Árann Theas	Líonadh Talún Dhún Eochaille	W0074-02	16,882	15,649	12,216	1,151	606	0	1,327	0	349	0
26	Comhairle Chontae Phort Láirge	Láithreán Diúscartha Dramhaíola Dhún Garbhán	W0032-02	49,023	63,154	0	0	0	0	0	63,154	0	0
27	Comhairle Chontae Phort Láirge	Láithreán Diúscartha Dramhaíola Thrá Mhór	W0075-02	178,949	24,309	0	0	0	0	0	24,309	0	0
28	Comhairle Contae na hIarmhí	Líonadh Talún Bhaile Dhonncha	W0028-02	74,978	54,271	20,010	25,784	0	0	712	7,765	0	0
29	Comhairle Contae Loch Garman	Líonadh Talún Chill Liúráin	W0016-02	10,632	3,795	3,337	210	0	0	248	0	0	0
30	Comhairle Contae Loch Garman	Líonadh Talún Bhaile Hóm Mór	W0191-01	0	13,952	9,940	1,206	0	0	437	0	2,369	0
31	Co. Chill Mhantáin Co.	Líonadh Talún an Rampair	W0066-02	49,109	51,722	31,265	13,584	0	0	1,009	5,864	0	0
32	Bord Na Móna	Stór Luaithrigh Chluain Bolg	W0049-02	32,914	33,968	0	0	33,968	0	0	0	0	0
33	Bord Na Móna	Áis Bainistíochta Dramhaíola an Droichid	W0201-01	0	154,708	61,069	57,177	71	0	3	24,920	11,468	0
34	Greenstar Holdings Ltd.	Líonadh Talún Knockharley	W0146-01	186,621	180,965	23,127	101,525	9,107	0	0	29,255	17,951	0
35	Greenstar Holdings Ltd.	Líonadh Talún Iarmharach Réigiúnach Chonnacht	W0178-01	131,073	112,225	47,223	49,503	1	0	1,581	13,917	0	0
36	Greenstar Holdings Ltd.	Líonadh Talún Bhaile na gCrann	W0165-01	200,859	144,386	105,539	0	1,952	0	2,777	33,413	705	0
37	KTK Landfill Ltd.	KTK Landfill Ltd.	W0081-03	434,778	349,514	0	208,751	10,005	7,464	1,528	87,147	34,619	0
38	KTK Sand & Gravel Ltd	KTK Sand & Gravel Ltd	W0156-01	312,617	181,921	0	0	0	0	0	181,921	0	0
39	Murphy Concrete Manufacturing Ltd.	Líonadh Talún Chillín Chaoimhín	W0129-01	433,468	225,996	0	0	1,532	220,213	4,251	0	0	0

	Údarás áitiúil / oibreoir	Ainm na háise	Uimhir chláráithe an ceadúnai s dramhaíol a	Iomlán in 2007 (t)	Iomlán in 2008 (t)	DIÚSCAIRT					AISGHABHÁIL		
						Dramhaíl tí (t)	Dramhaíl tráchtála (t)	Dramhaíl thionsclaí och (t)	Dramhaíl C & D (t)	Dramhaíl Eile (t)	Dramhaíl C & D (t)	Dramhaíl 'orgánach' (t)	Dramhaíl Eile (t)
40	Murphy Concrete Manufacturing Ltd.	Líonadh Talún Bhaile an tSáirséalaigh Baile Uí Ghormáin	W0151-01	469,795	350,476	0	0	0	0	0	350,476	0	0
41	Neiphin Trading Ltd.	Baile Chairdif	W0047-01	267,107	222,670	4,335	4,335	0	0	0	212,363	1,637	374,636
Iomlán				5,760,131	4,325,702	1,155,567	758,178	67,640	227,989	63,061	1,941,349	102,092	9,827
										Iomlán diúscartha	2,272,435	Iomlán aisghafa	2,053,268

AGUISÍN F – RÍOMHANNA DRAMHAÍOLA IN-BHITHMHILLTE

Tábla F-1: Próifil comhdhéanamh dramhaíola tí a bailíodh (% de réir meáchain)

Sruthanna Dramhaíola	Dramhaíl iarmharach mheasctha (araid dhubh) ¹¹⁸	Ábhair thirime in-athchúrsáilte (araid ghlas)	Ábhair orgánacha mheasctha (araid dhonn)	Iomlán	Fachtóir in-bhithmhilleachta
% Iomlán bailithe (1,161,152 t)	74.2%	22.5%	3.3%	100.0%	-
Ábhar DCI	61.6% ¹¹⁹	72.9%	93.6%	59.4%	-
	Meáchan %	Meáchan %	Meáchan %	Meáchan %	-
Dramhaíl orgánach	24.0%	1.3%	28.5%	16.6%	1
Dramhaíl ón ngairdín	6.5%	0.1%	50.8%	6.1%	1
Páipéar	12.5%		9.8%	19.0%	1
Cairtchláir	3.6%	15.3%	0.5%	6.0%	1
Comhábhair	1.0%	2.2%	0.1%	1.0%	0
Teicstílí	7.3%	1.1%	0.5%	5.6%	0.5
Clúidíní	8.4%	0.4%	0.8%	5.4%	0.5
Plastigh	13.6%	15.5%	1.8%	12.4%	0
Gloine	3.3%	2.3%	0.2%	8.5%	0
Miotail	3.1%	4.0%	0.1%	3.7%	0
Adhmad	1.2%	0.3%	0.1%	1.9%	0.5
Dramhaíl ghuaiseach	0.9%	0.5%	0.0%	0.9%	0
WEEE	0.3%	0.2%	0.0%	1.8%	0
Ábhair indóite gan rangú	1.4%	0.2%	0.7%	1.7%	0.5
Ábhair dodhóite gan rangú	1.2%	0.2%	0.1%	1.6%	0
Fíneálacha níos lú ná 20mm	11.7%	2.4%	6.0%	7.8%	0.5
Iomlán	100%	100%	100%	100%	-

(Foinse: Tuarascáil an EPA ar Thréithíocht Dramhaíola Cathrach 2008 ag www.epa.ie/downloads/pubs/waste/plans/name,11659,en.html)

¹¹⁸ Is ionann é sin agus meán nó comhábhar den araid d'ábhar iarmharach ó sheirbhís bailiúcháin 1-, 2- nó 3-haraide.

¹¹⁹ Tá ábhar DCI de 47% ag an araid d'ábhar iarmharach ó sheirbhís bailiúcháin 3-araide (féach Tuarascáil an EPA ar Thréithíocht Dramhaíola Cathrach 2008)

Tábla F-2: Gnéithe d'eascairt dramhaíola tí le haghaidh 2009

Eascairt dramhaíola tí	Iomlán (t)
Bailiúchán iarmharach measctha (araidí dubha)	862,013
Bailiúchán ar leithligh d'ábhair thirime in-athchúrsáilte ag an gcosán (araidí glasa)	261,219
Bailiúchán ar leithligh de dhramhaíl ó bhia agus ón ngairdín ag an gcosán (araidí donna)	37,920
Dramhaíl tí tugtha chuig ionad beir leat	102,300
Dramhaíl tí tugtha chuig ionaid fóntas poiblí	200,455
Dramhaíl tí tugtha díreach chuig líonadh talún ag teaghlaigh	37,642
Meastachán ar mhúiríníú baile	36,713
Meastachán ar dhramhaíl tí neamhbhailithe	120,459
WEEE tí a bailíodh ag áitribh mhiondíola ag scéimeanna comhlíonta	18,617
Dramhaíl tí iomlán (t)	1,677,338

Tugann Tábla F-2 sonraí ar na foinsí éagsúla de dhramhaíl tí le haghaidh 2008, lena n-áirítear meastachán i gcomhair dramhaíola neamhbhailithe (ó theaghlaigh nach bhfuil seirbhísí acu nó teaghlaigh nach bhfuil rannpháirteach - agus allúntas déanta i gcás ábhair a tugadh chuig ionaid fóntas poiblí agus a tugadh díreach chuig líonadh talún) (féach na sonraí in Aguisín B).

Mar atá taifeadta i dTábla 12 oibríonn tuairim is 5% den mhargadh tí a bhfuil seirbhísí acu ar bhunús aon araid amháin; oibríonn 74% den mhargadh ar sheirbhís bailiúcháin 2-araide agus oibríonn 21% den mhargadh ar bhunús 3-haraide. Faightear fachtóirí in-bhithmhilleachta don araid d'ábhair thirime in-athchúrsáilte (araid ghlas nó 2ú araid) agus don araid d'ábhair orgánacha (araid dhonn nó 3ú araid) sna Staidéir Tréithíochta ar Dhramhaíl Chathrach i gcomhair 2008 arna maoiniú ag an EPA. Ina theannta sin tugann torthaí na tréithíochta fachtóirí in-bhithmhilleachta don araid d'ábhair iarmharacha (araid dhonn nó córas 1-araide) ag brath ar cibé an bhfuil an araid dhonn bainteach le seirbhís 1-, 2- nó 3-haraide (féach Tábla F-1). Is féidir Tábla F-3 a thógáil ó na sonraí sin.

Tábla F-3: Ábhar DCI san araid d'ábhair iarmharacha (araid dhubh) i gcomhair seirbhísí bailiúcháin tí difreáilte

Cion de 862,103 t de dhramhaíl iarmharach/araid dhonn bailithe	Cainníocht (t)	Fachtóir in-bhithmhilleachta	Ábhar DCI sa tseirbhís náisiúnta bailiúcháin don araid d'ábhair iarmharach (araid dhonn) (t)
1-araid 5% den mhargadh	43,100	64.5%	27,800
2 araid 74% den mhargadh	637,890	62%	395,492
3-haraid 21% den mhargadh	181,023	47%	85,081
Iomlán:	862,013	-	508,373

Tugann Tábla F-4 an méid measta dramhaíola in-bhithmhille agus dramhaíola in-bhithmhille a cuireadh chuig líonadh talún sna sruthanna dramhaíola tí a tugadh chuig ionaid fóntas poiblí agus ionaid beir leat. Tá na fachtóirí in-bhithmhilleachta bunaithe ar staidéir tréithíochta an EPA ar dhramhaíl i gcás ábhar tirim in-athchúrsáilte agus dramhaíl iarmharach mheasctha (féach Tábla F-1 thuas). I gcás adhmaid i líonadh talún léiríonn an fachtóir an chomhairle ón bPainéal Idir-Rialtasach faoi Athrú Aeráide; agus i gcás teicstíil léiríonn

na fachtóirí tuairimí an *Athbheithnithe Náisiúnta ar Bhearta um Bainistiú Dramhaíola in Éirinn*. Cuirtear fachtóir choimeádach 10% i bhfeidhm ar an gcatagóir 'Eile' (ó thaithí) chun na heilimintí in-bhithmhille a bhaineann le dramhaíl thoirtiúil mar thochtanna, srl. a ghabháil.

Tábla F-4: Ábhar DCI i ndramhaíl tugtha chuig ionaid fóntas poiblí agus ionaid beir leat

Sruth dramhaíola	Tugtha chuig ionaid fóntas poiblí (t)	Tugtha chuig ionaid beir leat (t)	Iomlán tugtha (t)	Fachtóir in-bhithmhilleacht a % ¹²⁰	DCI ar fáil (t)	Diúscartha chuig líonadh talún (t)	Ollmhéid DCI chuig líonadh talún (t)
Páipéar & cairchlár	23,871	5,468	29,339	100	29,339	Nil	0
Gloine	10,104	80,629	90,733	0	0	Neamhbhainte ach	0
Miotail (lena n-áirítear cadhnaí)	11,270	2,664	13,934	0	0	Neamhbhainte ach	0
Plaisteach	4,417	2,793	7,210	0	0	Neamhbhainte ach	0
Dramhaíl thirim in-athchúrsáilte	1,494	9	1,503	72.9	1,096	Nil	0
Teicstílí	2,885	5,838	8,723	50	4,362	Nil	0
Adhmad	12,643	0	12,643	50	6,322	Nil	0
Dramhaíl iarmharach mheasctha	71,368	6	71,374	64.5	46,036	Tá	46,032
Dramhaíl orgánach & ghlas	17,140	4,367	21,507	100	21,507	Nil	0
Dramhaíl ghuaiseach tí	224	526	750	0	0	Neamhbhainte ach	0
WEEE	21,520	0	21,520	0	0	Neamhbhainte ach	0
Eile ¹²¹	23,519	0	23,519	10	2,352	Tá	2,352
Iomlán	200,455	102,300	302,755		111,014		48,384

¹²⁰ Fachtóirí in-bhithmhilleachta arna dtreorú ag iompar i líonadh talún agus ag Tuarascáil 2008 an EPA ar Thréithíocht Dramhaíola

¹²¹ Comhábhair, ola, péinteanna, dramhaíl thoirtiúil, tochtanna, dramhaíl ghuaiseach tí, dramhaíl DFÉ, boinn rotha, earraí ilghnéitheacha, srl.

Tábla F-5: Próifíl comhdhéanamh dramhaíola cathrach (agus dramhaíl thionsclaíoch nár próiseáladh) (% de réir meáchain)

Sruthanna Dramhaíola	Dramhaíl larmharach Mheasctha (araid dhubh)	Ábhair thirime in-athchúrsáilte (araid ghlas)	Iomlán	Fachtóir in-bhithmhíllteachta
Ábhar DCI	75.2%	85.1%	80.0%	-
	Meáchan %	Meáchan %	Meáchan %	-
Dramhaíl orgánach	42.2%	11.8%	27.4%	1
Dramhaíl ón ngairdín	0.2%	0.0%	0.1%	1
Páipéar	25.5%	24.2%	24.8%	1
Cairtchláir	4.0%	48.6%	25.8%	1
Comhábhair	3.4%	0.7%	2.1%	0
Teicstílí	4.9%	0.6%	2.8%	0.5
Clúidíní	0.0%	0.0%	0.0%	0.5
Plaistigh	10.8%	5.3%	8.1%	0
Gloine	1.7%	6.8%	4.2%	0
Miotail	2.1%	0.9%	1.5%	0
Adhmad	0.4%	0.0%	0.2%	0.5
Dramhaíl ghuaiseach	3.0%	0.9%	1.9%	0
WEEE	0.2%	0.0%	0.1%	0
Ábhair indóite gan rangú	0.4%	0.1%	0.3%	0.5
Ábhair dodhóite gan rangú	0.2%	0.0%	0.1%	0
Fíneálacha níos lú ná 20mm	1.0%	0.1%	0.6%	0.5
Iomlán	100%	100%	100%	-

(Foinse: Tá Tuarascáil 2008 an EPA ar Thréithíocht Dramhaíola Cathrach ar fáil ag www.epa.ie/downloads/pubs/waste/plans/name,11659,en.html)